

KASVATUSKUMPPANUUS ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISTEN LASTEN VAN- HEMPIEN KANSSA

Päiväkodin henkilökunnan kokemuksia Lahdessa

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi AMK

Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö

Opinnäytetyö

Syksy 2010

Lensu Nelly

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

LENSU, NELLY: Kasvatuskumppanuus eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien kanssa. Päiväkodin henkilökunnan kokemuksia Lahdessa.

Sosionomin opinnäytetyö, 92 sivua, 10 liitesivua

Syksy 2010

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää päiväkodin kasvatushenkilökunnan kokemuksia kasvatuskumppanuudesta eri kieli- ja kulttuuritaustaisten (monikulttuuristen) lasten vanhempien kanssa Lahdessa. Teoreettiset lähtökohdat koskevat monikulttuurisuutta, kasvatuskumppanuutta ja vuorovaikutusta kasvatushenkilökunnan ja monikulttuuristen lasten vanhempien välillä.

Tutkimuksen lähestymistapa on kvalitatiivinen eli laadullinen. Aineisto kerättiin strukturoiduilla kyselylomakkeilla, joissa oli myös avoimia tarkennettavia kysymyksiä. Tutkimukseen osallistui 10 kasvatushenkilökunnan edustajaa. Strukturoidut haastattelut ja ryhmän teemahaastattelu suoritettiin niiden valittujen kasvatushenkilökuntien edustajien kanssa, joilla oli kokemusta työskentelystä eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten ja heidän vanhempiensa kanssa. Opinnäytetyössä kuvataan lastentarhanopettajien, lastenhoitajien ja sosionomien kokemuksia monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa, jotta yhteisymmärrys paransi ja monikulttuurisen työn laatu kehittyisi.

Tutkimustuloksista ilmeni, että arkinen työ monikulttuuristen lasten kanssa on työtä koettujen metodien mukaan. Työssä syntyvät hankaluudet johtuvat pikemminkin lasten kehitysvaiheesta kuin kulttuuritaustasta. Siten menetelmät ja ohjelmat ovat samanlaisia sekä suomalaisille että monikulttuurisille lapsille. Lisäksi kävi ilmi, etteivät kasvattajat ole yleensä huolestuneita yhteistyöstä monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa. Ammatillaiset luonnehtivat tilannetta päiväkodissa positiivisesti. Pääsyyinä, joka vaikeuttaa heidän yhteistyötään vanhempien kanssa, on yhteisen kielen puuttuminen. Rakentavan yhteistyön saavuttamista monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa auttaa avoimuus, kunnioitus, luottamus ja molempien osapuolten toive, että lapsi sopeutuisi lapsiryhmän elämään mahdollisimman hyvin.

Työn käytäntöön soveltaminen voi edesauttaa monikulttuuristen lasten viihtymistä päiväkodissa. Sen lisäksi yhteisymmärrys edistää luottamusta ja kunnioitusta henkilökuntaa kohtaan sekä kasvatuskumppanuuden laatua.

Avainsanat: varhaiskasvatus, monikulttuurisuus, kasvatuskumppanuus, vuorovaikutus, kotoutuminen, integraatio.

Sisältö

1 JOHDANTO	1
2 MONIKULTTUURISUUS	4
2.1 Monikulttuurinen varhaiskasvatus	4
2.2 Varhaiskasvatuksen monikulttuurisuustyötä ohjaavat asiakirjat	6
2.3 Monikulttuuriseen varhaiskasvatukseen liittyvistä käsitteistä	7
2.4 Monikulttuuriset varhaiskasvatuspalvelut	8
2.5 Monikulttuurinen varhaiskasvatus yhteistyössä lapsen perheen kanssa	11
3 KASVATUSKUMPPANUUS	13
3.1 Kasvatuskumppanuuden juuret	13
3.2 Kasvatuskumppanuuden periaatteita	15
3.3 Kasvatuskumppanuus monikulttuurisuuden kannalta	18
3.4 Edellytyksiä onnistuneeseen kasvatuskumppanuuteen	20
4 VUOROVAIKUTUKSEN MERKITYS KASVATUSKUMPPANUUDESSA.....	21
4.1 Vuorovaikutus kulttuurisessa kohtaamisessa.....	22
4.2 Vuorovaikutus yhteistyössä	23
4.2.1 Vuorovaikutuksen perusmuotoja.....	25
4.2.2 Viestit ja piiloviestit	26
5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	28
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	29
6.1 Tutkimuksen tyyppi.....	29
6.2 Aineiston kerääminen	30
6.2.1 Aineistonkeruun määrä ja menetelmät	31
6.2.2 Kohderyhmä	31
6.2.3 Aineistonkeruun kulku ja teoreettinen pohja	32
6.2.3.1 Yksilöhaastattelu ja kysely.....	35
6.2.3.2 Ryhmähaastattelu	38
6.2.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	38
6.3 Aineiston analyysi – kulku ja teoreettiset perustelut.....	41
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	46
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	62
9 POHDINTA.....	80
LÄHTEET	93
LIITTEET.....	96

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää päiväkodin kasvatushenkilökunnan kokemuksia kasvatuskumppanuudesta eri kieli- ja kulttuuritaustaisten (monikulttuuristen) lasten vanhempien kanssa Lahdessa. Varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuus on tärkeä asia. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 11–13 & 31) mukaan varhaiskasvatus on kodin ja päivähoidon välinen tavoitteellinen vuorovaikutustapahtuma, jonka tavoitteena on edistää lasten tasopainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Kasvatuskumppanuus on suhde, jossa varhaiskasvatushenkilöstö ja vanhemmat tietoisesti sitoutuvat lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Opinnäytetyöni tarkoituksena on siis tutkia kasvatushenkilökunnan eli lastentarhanopettajien, lastenhoitajien ja sosionomien kokemuksia monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa, jotta yhteisymmärrys paranisi ja monikulttuurisen työn laatu kehittyisi.

Idea tutkia tätä kysymystä syntyi minussa reaktiona tuloksiin, jotka LAMK:n opiskelijat Romankova ja Kuikka olivat saaneet opinnäytetyössään vuosina 2008–2009. He ovat kasvatuskumppanuutta koskevassa tutkimuksessaan analysoineet maahanmuuttajalasten vanhempien mielipiteitä. Pidän välttämättömänä tutustua toisen kasvatuskumppanuuden osapuolen eli kasvatushenkilökunnan mielipiteeseen asiasta.

Työelämään kytköksen kannalta on myös tärkeää, että ammattilaiset osoittavat elävää kiinnostusta siihen, mikä voi helpottaa yhteisymmärrystä ja vuorovaikutusta osapuolten välillä ja miten voi yhteistyötä kehittää monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa. Tarve johtuu siitä, että nykyään päivähoidossa on edelleen enemmän lapsia, joiden perheet ovat tulleet muista maista, ja kasvattajien tärkeä tehtävä on edistää heidän kotoutumistaan. Monikulttuurisessa yhteiskunnassa tulee toteuttaa ja taata kaikkien ihmisten tasavertainen palvelu ja mahdollisuus integroitua yhteiskuntaan.

Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman (2005, 7) mukaan kunnan päiväkodit tarjoavat lahtelaisille lapsiperheille laadukasta varhaiskasvatusta ja esiope-

tusta perheiden tarpeita vastaavasti. Päivähoidossa otetaan huomioon lapsen yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Tämä tuo uusia haasteita päivähoiton palvelujärjestelmälle sekä myös vaatii päiväkodin kasvatushenkilökunnalta kykyä vastata monikulttuuristen perheiden tarpeisiin, josta myös riippuu päivähoiton laatu.

Valitsen tutkimukseni aiheen sillä perusteella, että aihe vastaa minun koulutustani, työkokemustani ja ammattikiinnostustani. Sen lisäksi itse kuulun paluumuuttajajoukkoon ja siis tunnen maahanmuuttajien sopeutumisprosessin kulun sisältä päin. Tämän asian onnistumiseen vaikuttavat monet tekijät, jotka liittyvät maahanmuuttajan kulttuuriin muun muassa mentaliteettiin, kielitaitoon ja sivistykseen sekä muuton syihin. Kotoutuminen riippuu myös ympäristöstä, johon muutetaan. Tämän valossa haluan selvittää tutkimuksessani sosiaalista ilmiötä, joka on luonteeltaan nykyaikaan sijoittuva.

Työssäni käytän *maahanmuuttajalapsi* termin asemesta termiä *eri kieli- ja kulttuuritaustainen lapsi*, joka on nykyään leviämässä. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisilla lapsilla tarkoitetaan sekä maahanmuuttajataustaisia että saamelaisia, romaneja ja viittomakielisiä lapsia (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 39 & Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000, 19).

Työn käytäntöön soveltaminen voi edesauttaa monikulttuuristen lasten viihtymistä päiväkodissa ja myöhemmin koulussa. Se voi myös auttaa luomaan yhteisymmärrystä ja dialogia vanhempien ja kasvatushenkilökunnan välillä lapsen hyödyksi sekä vahvistamaan luottamusta ja kunnioitusta sekä henkilökuntaa että vanhempia kohtaan.

Opinnäytetyö on tutkimuksellinen. Tutkimus on empiirinen ja laadullinen. Varhaiskasvatuksen laadun ja kaikkien hyvinvoinnin kannalta keskeisinä asioina pidetään *monikulttuurisuutta, kasvatuskumppanuutta ja vuorovaikutusta* kasvatushenkilökunnan ja eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien välillä. Tutkimukseni kannalta ne kysymykset ovat olennaisia ja vaativat teoreettista käsitteilyä.

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa aineisto kerätään sekä kyselyjen että haastateltujen avulla työelämän kehittämisen näkökulmasta. Aineiston keruun pohjaksi haen aluksi kasvatushenkilökunnan ideoita tutkittavista päiväkodeista, joissa keskustelen ja havainnoin vapaamuotoisesti ja pidän havainnointipäiväkirjaa. Keskusteluissa saan selville, keitä kasvattajista on toivottavaa haastatella. Luvussa 6.2.2 esitän, miten kohdejoukko muodostuu. Materiaalia havainnointipäiväkirjasta käytän sitten hyödyksi luvussa 8, jossa tulkiten tuloksia myös omien havaintojeni avulla.

Seuraavaksi muodostan kyselylomakkeen, joka on kyselyn ja strukturoidun haastattelun perustana sekä auttaa hahmottelemaan teemahaastattelun päälinjoja (luvut 6.2.3 – 6.2.3.1 & liite 4). Sitten suoritan kyselyn ja yksilöhaastattelut strukturoidussa muodossa sekä ryhmän teemahaastattelun valittujen kasvattajien kanssa (luvut 6.2.3 – 6.2.4). Tulokset esitetään luvussa 7. Lopuksi analysoin kerätyn materiaalin (luvut 8 – 9).

2 MONIKULTTUURISUUS

Monikulttuurisuus ei ole uusi ilmiö globaalissa maailmassa. Talib (2007, 37–51) toteaa, että viime vuosikymmenen alussa suomalainen yhteiskunta, siis myös koulu ja päiväkoti, muuttuivat entistä monikulttuurisemmaksi. Talibin (2002, 37) mukaan lasten kanssa työskentelevissä yhteisöissä toimivien ihmisten kulttuurinen moninaisuus, erityisesti kielellinen, etninen ja uskonnollinen, on tänään keskeinen kysymys. Monikulttuurinen kasvatus viittaa sekä filosofiseen että kasvatukselliseen prosessiin, jonka tavoite on edistää ennen kaikkea yksilöiden oikeudenmukaisuutta ja samanarvoisuutta sekä inhimillistä arvokkuutta.

2.1 Monikulttuurinen varhaiskasvatus

Monikulttuurisuus on nykyaikana osa varhaiskasvatuksen päivittäistä arkityötä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 39–42) mukaan monikulttuurisessa päiväkodissa kasvatuspäämääränä on se, että lapsi suhtautuu myönteisesti itseensä, toisiin ihmisiin, erilaisiin kulttuureihin ja ympäristöihin.

Suomessa kieli- ja kulttuurivähemmistöiksi määritellään saamenkieliset, romankieliset, viittomakieliset ja maahanmuuttajat, kuten jo aiemmin tuli esille. Lappalaisen (2002, 241–243) mukaan kun maahanmuuttajat käsitetään kieli- ja kulttuurivähemmistöksi, joukkoon sisältyy implisiittisesti kaikki nekin maahanmuuttajien lapset, jotka ovat syntyneet Suomessa ja ovat Suomen kansalaisia. Miten työskennellä monikulttuuristen lasten ja heidän vanhempiensa kanssa on ajankohtainen kysymys, koska ei löydy yksinkertaisia neuvoja ja ongelmien ratkaisuja eikä keinoja, miten auttaa lasta kotoutumaan, ja miten valmistaa häntä rohkeasti etsimään paikkaansa yhteiskunnassa.

Monikulttuurista päivähoitoa ja varhaiskasvatusta ohjaavat lähtökohtaisesti päivähoitolaki (1973/36) ja -asetus (1973/239), mutta myös monet erityisesti kieli- ja kulttuuritaustaista väestöä koskevat lait ja asetukset kuten kieli- (2003/423), kotouttamis- (199/493, uudistettu 27.5.2005) ja ulkomaalaislaki (2004/301). Näiden

lakien lisäksi kaikkia kansalaisia koskevat perustus- (1999/731) ja yhdenvertaisuuslaki (2004/21) määrittelevät oikeutta yhdenmukaisen kohteluun. (Liite 1.)

Järvi (2007, 8-16) tuo esiin, että eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten sosiaalinen hyvinvointi sekä kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan, kieleen ja kulttuuriin ovat siten yksi varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen tärkeä tehtävä. Tässä tilanteessa toimintamallina on muun muassa kasvatuskumppanuus ja lapsen oman äidinkielen tukeminen. Sosiaalinen vahvistaminen monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa tarkoittaa, että vanhemmilla on mahdollisuus osallistua yhteistyöhön ja kasvatushenkilökunta tukee kumppanina vanhempia kasvatustyössä ja opettaa lapselle suomea ja suomen kulttuuria. Näin lapsen identiteetti vahvistuu ja hän voi liittyä vertaisryhmään täysivaltaisena jäsenenä.

Identiteetti -käsite yksilön omasta minästä ja tietoisuus tiettyyn ryhmään kuulumisesta syntyvät vuorovaikutuksessa lähi-ihmisten kanssa. Henkilökohtaisen kehittymisen edellytyksenä on luottamus, joka syntyy lapsen ja häntä kasvattavien kesken. Identiteetin muotoutuminen edellyttää aina muilta ihmisiltä saatavaa palautetta ja tulkintaa. (Talib 2002, 42–43.)

Identiteettiä määrittävänä käsitteenä monikulttuurisuus on uudempi termi, joka lasten maailmassa viittaa heidän mahdollisuuteensa omaksua olosuhteiden mukaan kaksi tai jopa useampia eri identiteettejä. Monikulttuurinen identiteetti voidaan myös liittää ajatukseen postmodernista identiteetistä, mikä korostaa, että ihmiset, varsinkin maahanmuuttajat, voivat uudelleen muokata identiteettejään sen sijaan, että hyväksyisivät perityt identiteettinsä. (Talib 2002, 48–50.)

Lappalainen (2002, 236–241) korostaa, että kasvatuksen keskeisimmäksi haasteeksi määrittyy kulttuuri-identiteetin vahvistaminen. Hänen mielestään kulttuuri-identiteetti näyttäytyy rutiininomaisesti kielikysymyksenä: avaimena ehjään, pysyvään kulttuuri-identiteettiin on oman äidinkielen hallinta. Toisaalta kieleen liittyvät määrittelyt sisältävät poissulkevia elementtejä kuten tilanteessa, jossa maahanmuuttajalapset sijoitetaan marginaaliin nimeämällä heidät ummikoiksi sillä perusteella, että he eivät ilmaise itseään suomen kielellä. On olennaista, että kaikki yhteisön jäsenet taustastaan riippumatta tarvitsevat jotakuta, joka ymmärtää.

Talib toteaa, että monikulttuurinen kasvatusta pyrkii edistämään kulttuurista moniarvoisuutta ja sosiaalista tasa-arvoa. Hänestä tämä tapahtuu ennen kaikkea kasvattajien omaan ammatillisuuteen liittyvän pohdinnan sekä kaikkien koulussa toimivien *vuoropuhelun* ja *yhteistyön* avulla. (Talib 2002, 37–51.) Sama myös tapahtuu päiväkodissa. Tässä tilanteessa ammatilliset haasteet ja velvoitteet lisääntyvät.

2.2 Varhaiskasvatuksen monikulttuurisuustyötä ohjaavat asiakirjat

Varhaiskasvatuksen toteutuksessa edellytetään hyvää kulttuurista ymmärrystä. *Valtakunnallisen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden* (Stakes 2005, 39–42) mukaan kasvatusta on sidoksissa kulttuuriin ja yhteiskunnan jatkuvaan muutokseen. Se vaikuttaa varhaiskasvatuksen toteutuksen jatkuvaan arviointiin, tavoitteiden asettamiseen ja toteuttamiseen. Varhaiskasvatussuunnitelmassa todetaan, että eri kieli- ja kulttuuritaustaisilla lapsilla tulee olla mahdollisuus kasvaa monikulttuurisessa yhteiskunnassa oman kulttuuripiirinsä ja suomalaisen yhteiskunnan jäseniksi.

Maahanmuuttajataustaisten lasten varhaiskasvatuksessa on erityisen tärkeää tiedottaa ja keskustella vanhempien kanssa suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteista ja periaatteista (liite 3). Vanhempia kannustetaan ylläpitämään lapsen omaa äidinkieltä ja kerrotaan keinoista tukea kotona lapsen äidinkieltä. Siten luodaan pohjaa toimivalle kaksikielisyydelle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 41–42.)

Osallistuminen varhaiskasvatukseen tukee eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten mahdollisuutta oppia kieltä luonnollisissa tilanteissa toisten lasten ja kasvattajien kanssa. Sitä paitsi lapsi tarvitsee ohjausta kielen omaksumiseen ja käyttöön. Lapsen kielen ja kulttuurin tukemisesta sovitaan vanhempien kanssa tehtävässä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 19, 32, 41–42.)

Valtakunnallisen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tuovat esiin, että monikulttuurisuus tarkoittaa muun muassa eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kasvatusta ja kehityksen huomioimista. *Paikallistasolla* Varhaiskasvatus-suunnitelman

keskeisinä periaatteina ovat kehittämisen painopisteet ja kunnan varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmä. Se sisältää muun muassa suositukset ja linjaukset monikulttuurisen varhaiskasvatuksen toteuttamiseen kunnassa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 8-9, 44–46 & Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 7.)

Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma on kuntatason suunnitelma yksityiskohtaisempi, ja siinä kuvataan yksikön varhaiskasvatuksen – hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuuden – lähtökohdat sekä niiden toteutuminen käytännössä. Kasvatushenkilökunnan vastuu, yhteistyö vanhempien ja lähikoulun kanssa sekä suomen opettamiseen käytetyt menetelmät on kirjattu *lapsen* henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelmaan tai esiopetussuunnitelmaan. Päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan lapsen vahvuuksia ja ominaisuuksia, hänen toimintaa, mitä ja miten tulee tehdä lapsen kehittämiseksi sekä palvelumuotoja, jotka suositetaan perheelle lapsen hyödyksi. Siten lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta, joka sisältää myös *kaksikielisyyden suunnitelman*, ilmenevät monikulttuurisen varhaiskasvatuksen toteuttamisen käytännöt ja toiminnan rakenteet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 9.)

Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnitelma laaditaan kasvatushenkilökunnan, eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien ja lapsen välisenä yhteistyönä. Se edellyttää muun muassa suomen kielen opettamisen menetelmiä, tavoitteita, seurantaa ja säännöllisen arvioinnin aikataulua. Lisäksi kirjataan vanhempien kanssa sovitut toimenpiteet lapsen oman äidinkielen tukemiseksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 9 & Järvi 2007, 8–9.)

2.3 Monikulttuuriseen varhaiskasvatukseen liittyvistä käsitteistä

Nykyaikana päiväkodissa on monta maahanmuuttajalasta. Maahanmuuttaja-termi on yleiskäsite, jota on käytetty kuvaamaan kaikkia maahan muuttaneita henkilöitä. Mediassa puhutaan paljon uusista käsitteiden tulkinnoista. Useimmiten tulee esiin kysymys, ovatko myös Suomessa syntyneet maahanmuuttajien lapset maahan-

muuttajia. Talib (2002, myös ks.2007) on tarkastellut tätä ilmiötä ja hänen mieltään tämä kysymys ei ole helppo.

Talibin mukaan ensimmäisen ja toinen polven mahanmuuttaja lapset kokevat täysin erilaisia psykologis-sosiaalisia paineita kuin omat vanhemmat. He eivät useinkaan sopeudu esi-isiensä maahan, eivätkä välttämättä uuteen kotimaahansa. Heillä on puutteelliset taidot omassa äidinkielessään ja vajavaiset tiedot omasta kulttuuristaan. Vanhempien kotimaa saatetaan kokea hämärän mystiseksi paikaksi, jonne paluu mahdollisuudet ovat epätodellisia. Talibin mielestä lapset itse eivät ole mahanmuuttaja. (Talib 2002, 23–30, myös ks. 2007, 37–51.) Osittain tästä syystä *eri kieli- ja kulttuuritaustainen lapsi* -termin käyttäminen on ajankohtaisempaa kuin *maahanmuuttajalapsi*.

Samoin nykyään puhutaan useammin jo *monimuotoisuudesta* kuin *monikulttuurisuudesta*. Lapsia kutsutaan myös monikielisiksi ja –kulttuurisiksi lapsiksi, kun heidän äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saami. Myös pääkaupunkiseudun kuntien päivähoito- ja varhaiskasvatuspalveluissa käytetään monikulttuurisuuteen liittyviä käsitteitä, joita työministeriö suosittelee (liite 2). (Järvi 2007, 10, 26–27.)

2.4 Monikulttuuriset varhaiskasvatuspalvelut

Suomalaisessa yhteiskunnassa perheillä on lastensa kasvatustuu ja -oikeus. Lainsäädännön (liite 1) nojalla päivähoitoon tehtävä on tukea kotikasvatusta (päivähoitolaki 1973/36, 2a §). Varhaiskasvatuksen toteuttamisen lähtökohtana ovat lasten ja perheiden tarpeet. Kaikille lapsille on pakko tarjota yhtäläiset mahdollisuudet omien edellytystensä mukaiseen kehittymiseen. Varhaiskasvatuspalvelut tulee järjestää kunnissa kattavasti. Huolehtia tulee kasvatushenkilöstön ammatillisesta osaamisesta, jotta varhaiskasvatuksessa voidaan vastata yhteiskunnallisten muutosten sekä lapsi- ja oppimistutkimusten tulosten asettamiin haasteisiin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002; 9.)

Jauhola, Bisi, Järvi ja Rusama (2007, 8–11) mukaan monikulttuurisen päivähoitoon arkityön näkökulmasta on tärkeää eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten sijoittuminen päivähoitoon. Lapsiryhmien toimivuuden ja kielen oppimisen kannalta heidän

lukumääränsä ryhmässä on suositeltavaa pitää enintään 30 prosentissa. Kunnat vastaavat lasten sijoittumisesta päivähoitoon. Monikulttuurisen päivähoidon järjestämiseksi on keskeistä tilastoida tiedot: lasten määrä, ikä, äidinkieli ja vanhempien äidinkieli. Päivähoidon asiakastyöhön liittyvät lomakkeet on käännetty suurimpien kieliryhmien kielille ja lomakkeet on yhtenäistetty. Sitä paitsi on olemassa tutustumisen helpottamiseksi ns. *Esitieto*-lomake, joka auttaa muodostamaan yhteisymmärrystä monikulttuuristen lasten vanhempien ja kasvatushenkilökunnan kesken.

Päivähoiton aloittamisessa *esimiehen tehtävänä* on muun muassa informoida perhettä päivähoiton yhteistyökumppaneina toimivista tahoista (neuvolasta, erityistyöntekijöistä, kulttuuri- ja liikuntatoimesta yms.) Varhaiskasvatuksen toteuttamisen rakenne ja tavat ovat kirjattuina varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnitelmiin. Lisäksi esimies vastaa yhdessä henkilöstönsä kanssa siitä, että jokaiselle monikulttuuriselle lapselle nimetään *omahoitaja*, joka vastaa yhteistyöstä perheen kanssa. (Jauhola ym. 2007, 8–11.)

Omahoitaja keskustelee vanhempien kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteista, huolehtii viestinnästä ja osaltaan tukee perheitä heidän kotoutumisessaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Ensimmäiseen tutustumiskäyntiin varataan riittävästi aikaa. Henkilökunnan on tärkeä viestiä kiireettömyydestä sekä tarvittaessa tilata tulkki mukaan, jotta asiat tulevat kummallekin osapuolelle selviksi. (Jauhola ym. 2007, 8–11.)

Monikulttuuristen lasten vanhemmille kerrotaan varhaiskasvatuksen tavoitteista, toiminnasta päiväkodissa, päivän kulusta ja lapsiryhmään liittyvistä asioista. Vanhemmat kertovat lapsensa ominaistavoista ja yksilöllisistä tarpeista. Monikulttuurisen varhaiskasvatuksen tavoitteet ja toimintatavat on kirjattu yksiköiden varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelmaan, joista näkyvät myös pienryhmien toiminta, kielikerhot, kielen opettamisen menetelmät, dokumentointi, seuranta- ja arviointitavat yksikössä sekä kasvatushenkilöstön täydennyskoulutus-suunnitelma. Monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa käytetään tarvittaessa erityispalvelua esimerkiksi yhteistyötä erityislastentarhanopettajien, puheterapeuttien, koulun kielenopettajien, psykologin ym. kanssa. Vanhemmille kerrotaan, miten päivähoitossa olevat

lapset osallistuvat oman äidinkielen ryhmiin, jotka muodostetaan yhteistyössä lähikoulun kanssa. Myös heille tuodaan esiin esiopetukseen siirtymisen mahdollisuus. (Jauhola ym. 2007, 10–14.)

Kuvatessaan kulttuurista toimintaympäristöä päivähoidossa Koivunen (2009, 186) kiinnittää huomiota siihen, että se antaa tilaa lasten yksilöllisille ominaisuuksille ja kehityksellisille vaikeuksille. Hänen mielestään kasvattajan pitää pohtia, miten suomalaisen kulttuurin näkyvät ja näkymättömät piirteet ohjaavat päivähoiton kulttuuria. Monikulttuuristen lasten lisääntyvä määrä päivähoidossa asettaa Koivusen mielestä kasvattajille suuria haasteita. Heidän täytyy tuntea lapsen synnyinmaan kulttuuria ja sopeuttaa toiminta siihen, että kaikkien lasten tarpeet otetaan huomioon tasavertaisesti. Sitä paitsi Koivunen (2009, 186) toteaa Määttä (2001) viitaten, että perhekulttuuriin paneutumisen tavoitteena on oivaltaa perheen arkipäivän rutiineja ja ratkaisuja ohjaavia perheteemoja. Henkilökunnalla on salassapitovelvollisuus niin lasta kuin perhettä koskevista asioista.

Jauholan ym. (2007, 5–7) mukaan monikulttuuristen varhaiskasvatuspalvelujen järjestelmä edellyttää sitä, että päivähoito tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden saada lastaan koskevaa tietoa, esimerkiksi miten hän osallistuu toimintaan päiväkodin ryhmässä ja mielenkiintoisessa leikkiympäristössä tai miten suomen oppiminen sujuu. Vanhemmille tarjotaan mahdollisuus osallistua lapsensa hoidon, kasvatuksen ja opetuksen suunnitteluun sekä toteutumisen arviointiin. Monikulttuuristen lasten hyvinvoinnin kannalta varsinkin lapsen tutustumisjaksossa päiväkotiin vanhemmat voivat olla lapsen mukana ja kertoa hänelle omalla kielellään päivän tapahtumista.

Keskustelussa vanhempien kanssa painottuu se, että on yhtä tärkeää oppia sekä suomea että äidinkieltä ja korostetaan oman kielen merkitystä ja arvoa perheen yhteisenä tunnekielenä. Vanhempien kanssa laaditaan yhteistyösopimus, jossa sovitetaan päivähoiton ja vanhempien vastuualueet. Vanhempien osuus edellyttää muun muassa sitä, että vanhemmat noudattavat lapsensa ryhmän vuosisuunnitelmaa (vanhempainillat, keskustelut lapsen kehityksestä ja sen arvioinnista sekä esille nousseista asioista), ja sitoutuvat noudattamaan sovittuja hoitoaikoja. Vanhempien tulee myös ilmoittaa muuttuneet yhteystietonsa lapsensa omahoitajalle heti tiedon

muututtua. Näiden asioiden varmistamiseksi vanhemmille annetaan päiväkodin yhteistyön periaatteita käsittelevä lomake ja kasvatushenkilöstö käy sen heidän kanssaan yhteisesti läpi. (Jauholaan ym.2007, 5–7.)

2.5 Monikulttuurinen varhaiskasvatus yhteistyössä lapsen perheen kanssa

Eri kieli- ja kulttuuritaustainen lapsi elää maailmassa, jossa hän saa vaikutteita vähintään kahdesta erilaisesta kulttuurista. Toisaalta se merkitsee voimavaraa, toisaalta haasteita oman elämän hallinnassa. Perhe voi odottaa lapselta täysin erilaista käyttäytymistä, kuin esimerkiksi vertaisryhmä päiväkodissa tai kaveripiirissä. Siten lapsen pitää tehdä koko ajan valintoja sekä miettiä, mitä ne mahdollisesti aiheuttavat eri konteksteissa. (Talib 2002, 23–30; myös Järvi 2007.)

Yhteistyö muun muassa päiväkodissa sujuu, kun etsitään kulttuurien välisiä yhtäläisyyksiä ja muistetaan, että aina tavataan ensin ihminen ja vasta sitten tietyn kulttuurin edustaja. Kasvatushenkilökunnan velvollisuus on kertoa suomalaisesta kulttuurista ja tavoista. Samaan aikaan on opetettava lapset jo päivähoidossa ymmärtämään ja hyväksymään erilaisuutta sekä yhteenkuuluvaisuutta. (Järvi 2007, 14–16.)

Ei riitä vain kertoa monikulttuurisuuden kunnioittamisesta vaan sen pitää myös näkyä yksikön arjessa: ympäristössä kuvina, julisteina, seinävaatteina, kirjallisuutena ja se kuuluu erilaisena musiikkina. Viittaamalla Paavolan (2007) tutkimukseen Järvi (2007, 14–16) korostaa, että monikulttuuristen lasten ja kasvatushenkilökunnan kulttuurien kunnioittaminen kuului puheissa, muttei näkynyt käytännön teoissa eikä oppimisympäristössä. Molempien tukijoiden näkökulmasta monikulttuurisuuskasvatuksen tulee kuulua kaikille lapsille sekä ulkomaalaisille että kantasuomalaisille. Kasvattaminen kahteen kulttuuriin voi toteutua vain yhteistyössä lapsen perheen kanssa.

Monikulttuurinen varhaiskasvatustiede viittaa sekä filosofiseen että kasvatukselliseen prosessiin, jonka tarkoituksena on edistää henkilön vapautta, oikeudenmukaisuutta, samanarvoisuutta ja inhimillistä arvokkuutta. Talib (2002, 114) mielestä

monikulttuurisen kasvatustieteen keskeisin tavoite on uudistaa koulua ja muita kasvatuksellisia instituutioita, siis myös varhaiskasvatusta ja päivähoitoa niin, että etnisiä, rodullisia ja sosiaaliluokkia edustavat ryhmät voisivat saada samanarvoisen kasvatuksen eli *etnisen tasa-arvon*.

Tärkeää tavoite on myös mahdollistaa molempia sukupuolia edustaville yhtäläiset mahdollisuudet akateemiselle menestymiselle ja uralla etenemiselle. Tämän asian juuret ulottuvat varhaiskasvatukseen, jonka suunnittelussa ja toteutuksessa tulee huolehtia *sukupuolten* välisen *tasa-arvon* toteuttamisesta ottaen huomioon tyttöjen ja poikien kehitykselliset erot. (Talib 2002, 114.)

Rinkisen (2002, 176–179) mielestä myös aikuisten ja lasten välillä pitää hakea auktoriteetin ja tasa-arvon välistä tasapainoa. Hänestä auktoriteetti -*käsitteen* sävy on kielteinen, koska siihen assosioituu ehkä liian helposti mielikuva tiukasta aikuisjohtoisuudesta, ankarasta tyhmäkurista ja epäystävällisyydestä. Aikuiset haluavat olla ajan hengessä, toteuttaa lapsilähtöisyyttä, yksilöllisyyttä ja ohjata lasta myönteisesti, määräälemättä. Kuitenkin he kasvatuksen asiantuntijoina ymmärtävät, että lapsi tarvitsee ympärilleen myös auktoriteetteja, aikuisia, joihin tämä voi kiperänkin tilanteen tullen luottavaisesti turvata.

Lapset, niin kuin ihmiset yleensä, pystyvät pitämään itseään arvossa vain silloin, kun muut sen tekevät. Vahvat alkuperäis- sekä vallitsevan kulttuurin virikepohjat luovat turvallisen pohjan monikulttuurisen identiteetin kerrostumiselle. Siten lasten on mahdollista kehittää itsetuntemustaan ja itsetuntoaan vain suvaitsevassa ilmapiiressä. Luoda sitä päiväkodissa on muun muassa kasvatuskumppanuuden tärkeä tehtävä. (Talib 2003, 7-10.)

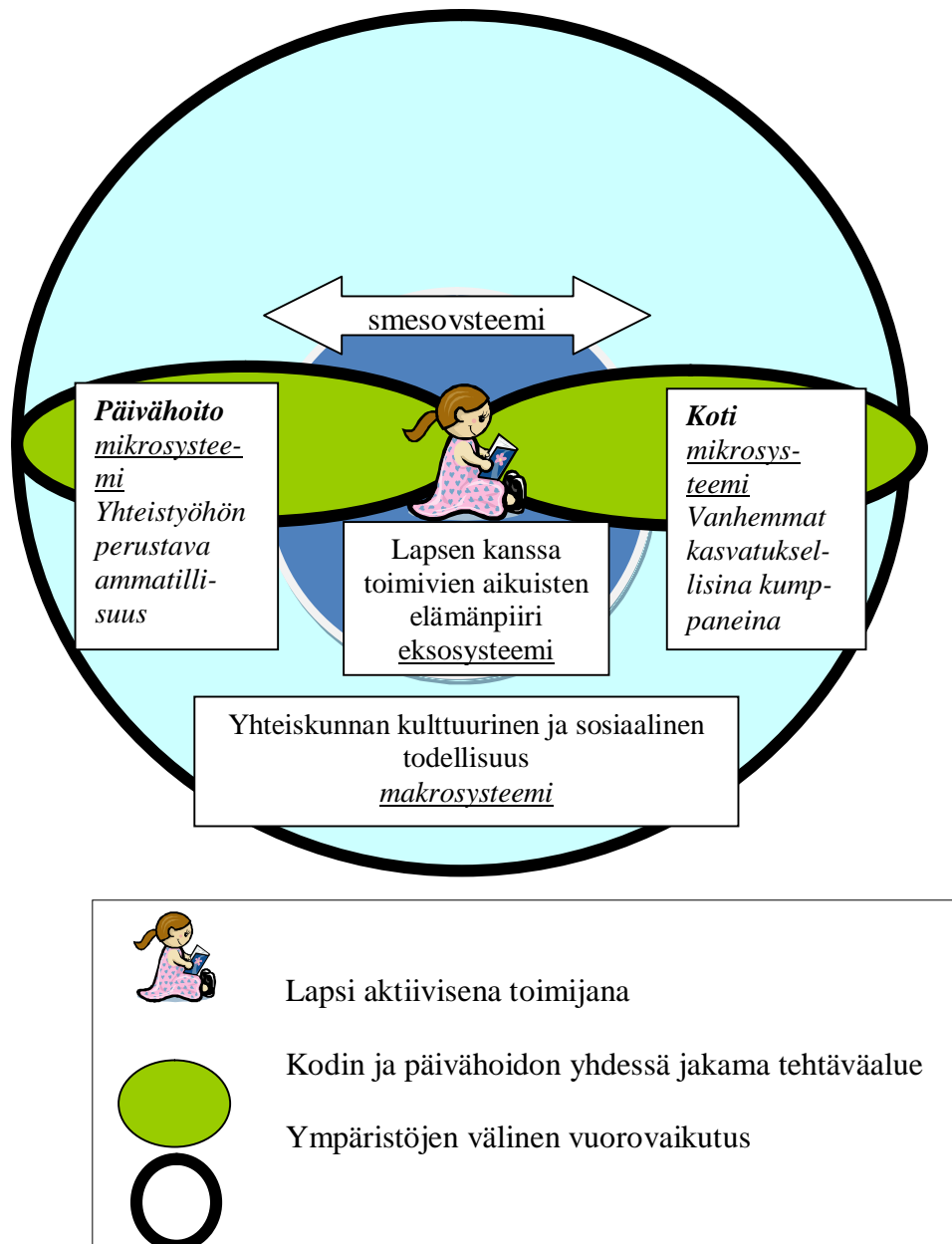
Talibin (2002, 142) mielestä monikulttuurisuuden kannalta vasta tietoisuus omasta arvokkuudesta mahdollistaa oman elämänprojektin toteuttamisen ja muiden hyväksymisen erilaisuudesta huolimatta. Kasvattajat ja vanhemmat yhdessä pystyvät vaikuttamaan lasten mielipiteisiin ja toimintaan. Tässä yhteydessä tulee käsitellä osapuolten yhteistoimintaa, joka ohjaa lapsen edun ja oikeuksien toteuttamista. Kyseessä on kasvatuskumppanuus.

3 KASVATUSKUMPPANUUS

Valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2006, 31) vanhempien ja kasvatushenkilöstön välinen kasvatusyhteistyö määritellään kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuudella päivähoitossa tarkoitetaan vanhempien mahdollisuutta osallistua lastensa hoitoon ja vaikuttaa hänen kasvuun ja oppimiseen. Vanhempien tulee ymmärtää kasvattajan ja lapsen tai lapsiryhmän välisen suhteen merkitys ja osata reflektoida sekä arvioida oman toimintansa vaikutuksia. Aikuisen tehtävä on määritellä tavoitteensa sekä suunnitella toiminnan sisällöt ja menetelmät lapsen tarpeiden perusteella, mutta juuri lapsi itse on keskipiste kasvatusprosessissa. Lapsilähtöisyys ohjaa kasvatustyön ja edellyttää lapsen aseman ja subjektiivisuuden huomioimista. Aikuiset ottavat lapsen mielipiteen huomioon. Lapsilähtöisyydessä korostuu käsitys lapsesta aktiivisena oppijana ja oman oppimisen subjektina. Se ei kuitenkaan poista vanhempien vastuuta huolehtia lapsen turvallisuudesta vaan tarkoittaa sitä, että on keskeistä jokaisen lapsen yksilöllisyyden kunnioittaminen ja tarpeiden tunnistaminen. (Hujala, Puroila, Parrila-Haapakoski ja Nivala 1998, 55 -56; Kalliala 2008, 22.)

3.1 Kasvatuskumppanuuden juuret

Hujalan ym. (1998, 11–17) mukaan kasvatuskumppanuuden juuret ovat *kontekstuaalisessa kasvussa*. Lisäksi *konstruktivistinen oppimisen-teoria* lähtee oletuksesta, että lapsen oppimista tulee tarkastella suhteessa lapsen sosiokulttuuriseen ympäristöön. Molempien kontekstuaalisen kasvun ja konstruktivistisen oppimisen teorioiden kannalta yhteistyö perheiden kanssa on varhaiskasvattajan ammatillisuuden perusta. (Hujala ym. 1998, 141.) *Kontekstuaalisuus* (kuvio 1) korostaa kokonaisvaltaista, lapsen arjesta nousevaa näkökulmaa lapsen kasvuun ja oppimiseen, jossa perusideana on vuoro-vaikutusprosessi. Kontekstuaalisuuden kannalta lapsen toimintaa voidaan ymmärtää vain osana koko ympäristön toimintaa. Kontekstuaalisen kasvun näkökulma korostaa, että perheiltä saatu tuki ja tietämys lasten arkipäivän kasvatustilanteiden ratkaisemiseksi vaikuttavat varhaiskasvatuksen laatuun päivähoitossa. (Hujala ym. 1998, 11–17)

KUVIO 1. Kontekstuaalisen kasvun perusta (Hujala ym. 1998, 15)

Kupila (2004, 85) toteaa, että kontekstuaalinen varhaiskasvatus korostaa perhelähtöistä ammatillisuutta. Perhelähtöisyyden lähtökohtana on Bronfenbrennerin ekologinen teoria, jonka mukaan täytyy ottaa huomioon kaikki lapsen kehitykseen liittyvät ympäristötekijät. Se perustuu jokaisen kasvuympäristön ja kulttuurisen todellisuuden tuntemiseen sekä lapsen lähtökohtien ja tarpeiden tiedostamiseen. Ammatillisuuden laadun kannalta yksi tärkeä kriteeri on se, huomioidaanko lapsen kulttuuritausta päivähoidokasvatuksessa.

Konstruktivismi on kasvatustilafilosofia ja oppimiskäsitys, jonka mukaan ihmiset ymmärtävät maailmaa ottamalla tietoa ympäristöstä ja yhdistämällä sen omiin malleihinsa ja käsityksiinsä jo olemassa olevien tietorakenteidensa pohjalta. Huomio kiinnitetään sisäisiin prosesseihin, joita ovat muun muassa ajattelu, muisti ja havainnointi. Konstruktivistisen käsityksen mukaan tietoa ei voida sellaisenaan välittää oppijalle, vaan oppija on aktiivinen tiedon konstruoija eli tietorakenteiden muodostaja oppimisprosessissa. (Hujala ym. 1998, 141.)

Tässä tilanteessa on ensiarvoista ymmärtää, mitä lapsi pystyy tekemään itse ja mikä on aikuisten rooli hänen kasvatuksessaan ja opetuksessaan. Vielä Vygotsky (1896–1934) painotti, että se, minkä lapsi tänään osaa tehdä yhteistyössä, sen hän huomenna osaa tehdä itsenäisesti. Vygotskyn mukaan osaamisen kiinnostavin ja keskeisin alue on se, mitä lapsi ei pysty tekemään täysin itsenäisesti, mutta johon hän oikeanlaisen johdatuksen ja tuen avulla kykenee. Tätä aluetta lapsen itsenäisen osaamisen ja lapsen avustetun osaamisen välillä hän nimitti lähikehityksen vyöhykkeeksi. Vygotskyn mukaan lapsen oppiminen tapahtuu nimenomaisesti tällä vyöhykkeellä, kun hän tekee itselleen liian vaikeita asioita muiden ihmisten tai välineiden avustuksella ja hiljalleen sisäistää tekemisensä tavan. Lapsi esimerkiksi oppii kontrolloimaan tunteitaan ensiksi aikuisen kanssa ja vasta sitten itsenäisesti. (Hujala ym. 1998, 47–50.)

3.2 Kasvatuskumppanuuden periaatteita

Taipalen, Lehdon, Mäkelän, Kokon, Muurin ja Lahden (2006, 110–114) mukaan, kun Uno Cygnaeus vuonna 1863 ja Hanna Rothman vuonna 1888 perustivat ensimmäiset suomalaiset lastentarhat, he eivät ajatelleet sitä, että vanhemmilla olisi mahdollisuus rauhallisin mielin tehdä työtä päivisin, vaan he olivat huolestuneita lasten terveydestä ja kasvatuksesta. Päivähoidon *keskeisin tehtävä* on edelleen tarjota lapselle virikkeellinen ympäristö sekä tukea hänen tasapainoista kehitystään ja kodin kasvatustavoitteita.

Koivunen (2009, 151–157) toteaa, että kotikasvatuksen tukeminen on osa yhteistyötä, jossa painotetaan kasvattajien roolia suhteessa vanhempiin. Tämä ei merkitse

sitä, että hyväksyttäisiin automaattisesti kaikenlaiset vanhempien kasvatustelmät, vaan se tarkoittaa tavoitteellista keskustelua (kasvattajan ja vanhempien välillä) kasvatuksesta ja kasvatuseriaatteista, arvoista ja kulttuurista lapsen edun mukaisesti.

Lapsen hyvinvoinnin kannalta on keskeistä, miten tämä yhteistyö sujuu. Hujala ym. (1998, 21) tuovat esiin, että suuri osa vanhemmista ei koe selviytyvänsä kasvatuksesta hyvin, vaan tuntee itsensä enemmän tai vähemmän riittämättömäksi ja epävarmaksi kasvattajana. Myöskään päivähoito ei pysty toteuttamaan yksilöllistä, lasten kulttuuritaustan huomioivaa kasvatusta ilman perheen kanssa tehtävää yhteistyötä. Hujalan ym. (1998, 130–131) näkökulmasta yhteistyön lähtökohtana on vanhempien ja päivähoitohenkilö-kunnan *tasa-arvoinen vuorovaikutus*. Tiivis ja toimiva yhteistyö johtuu *kasvatusvastuun jakamisesta* vanhempien ja kasvattajien kesken. Tässä yhteydessä on tärkeää roolien selkiyttäminen vanhempien ja kasvattajien välillä.

Koivusen (2009, 151–152) mukaan jaetun kasvatusvastuun yhteydessä puhutaan myös *vastuun kumppanuudesta*. Kaskela ja Kekkonen (2006, 19) tähdentävät, että kumppanuudessa vanhemmat ja ammatti-ihmiset työskentelevät yhdessä lapsen parhaaksi sekä vanhemmilla että työntekijöillä on olennaista, mutta erilaista tietoa lapsesta. Näin hyödynnetään vanhempien spesifistä asiantuntemusta omasta lapsestaan ja kasvattajan yleistä asiantuntemusta lapsen kehityksestä.

Valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 31) vanhempien ja henkilöstön välinen kasvatusyhteistyö linjataan kasvatuskumppanuudeksi. Siten varhaiskasvatussuunnitelman avulla *käsite* kasvatuskumppanuus on otettu päivähoitossa käyttöön. Kaskela ja Kekkonen (2006, 17) korostavat, että kasvatuskumppanuuden *tavoitteena* on asteittain syventää kasvattajien ja vanhempien kohtaamista. Keskustelujen sisältö syvenee aidossa dialogissa. Lähtökohtana on lapsen tarpeiden ja lapsen edun toteuttaminen.

Kasvatuskumppanuuden periaatteet ovat *kuuleminen* (suhde toiseen ihmiseen, aito kiinnostus, uskallus ottaa viesti vastaan), *kunnioitus* (arvostava asenne, tietoisuus omista uskomuksista, erilaisuuden hyväksyminen ja sietäminen), *luottamus* (tasa-

arvoisuus, lapsen tuntemus, vanhempien tuntemus ja arvostus) ja *dialogi* (puheeksi ottaminen, yhteisen ymmärryksen löytäminen, joka syntyy kuulemisen ja kunnioituksen kautta). (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–32; Kaskela ja Kekkonen 2006, 17–18.)

Koivusen (2009, 153–155) mielestä aktiivisten vanhempien vaatimukset voidaan kokea päiväkodissa ongelmallisiksi. Toisaalta monet vanhemmat pitävät kumppanuusajattelua hyvänä, mutta kaikki eivät halua olla päivähoiton kumppaneita, varsinkaan perheen sisäisissä asioissa. Kasvattajat ihmettelevät joskus vanhempien vähäistä osallistumista yhteistyöhön. Se tulkitaan jopa vanhempien välinpitämättömyydeksi lapsiaan kohtaan. Kuitenkaan vanhempien kohdalla osallisuutta yhteistyöhön ei voida tarkastella pelkästään halukkuuden näkökulmasta vaan myös mahdollisuuden ja jaksamisen näkökulmasta. Lisäksi pitää ottaa huomioon, että vanhemmilla on oikeus määritellä yhteistyön ja kumppanuuden rajat ja taso.

Hujalalla ym. (1998), Kupilalla (2004), Järvellä (2007), Koivusella (2009) ym. ei ole valmiita vastauksia siihen, miten saavuttaa optimaalinen kasvatuskumppanuus eikä ainuttakaan määritelmää siitä. Kasvatuskumppanuuteen kuuluu kuitenkin seuraavia asioita:

- Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan sopivalla tavalla yhdessä lasten kanssa kehityksen ja oppimisen prosessin tukemisessa.
- Varhaiskasvatuskumppanuus syntyy eri puolten yhteisesti sopimasta sekä edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta, toistensa kunnioittamista ja yhteistä kasvatuskäytäntöä.
- Kumppanuusyhteistyö on dialogista vuorovaikutusta ja vastavuoroista oppimista ja se rakentuu käytännön työn kautta.
- Kasvatuskumppanuuden keskeiset periaatteet ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi.
- Tärkein kysymys kasvatuskumppanuudessa on vanhempien ja kasvatushenkilökunnan asennoituminen yhteiseen kasvatustehtävään.

Päiväkodin kasvatushenkilökunnan tulee ymmärtää kasvatuskumppanuuden merkitys, osata edistää vanhempien keskinäisen yhteistoiminnan muotoja ja tapoja esimerkiksi keskustelua tai haastattelua lapsen kokemuksista sekä käyttää lapsen arvioinnin perustana vanhempien ja kasvattajien havaintojen yhteistä tarkastelua yms. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–41; Kaskela ja Kekkonen 2006, 17–18; Hujala ym.1998, 11–17, 141.)

3.3 Kasvatuskumppanuus monikulttuurisuuden kannalta

Suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteet ja menetelmät eivät välttämättä ole olleet selviä monikulttuurisille vanhemmille. Jotta saavutettaisiin yhteisymmärrys vanhempien ja kasvatushenkilökunnan kesken, heidän täytyy keskustella ja yhdessä miettiä lapsen varhaiskasvatuksen tavoitteita ja toimintatapoja. Se edellyttää dialogia molempien puolien välillä, ja sen ylläpitämisestä henkilöstö on vastuussa. Kasvatushenkilöstön tärkeä asia on lapsen kulttuurisen arvopohjan vaikutus kasvatukseen, sen kunnioittaminen ja kyky osata huomioida toiminnassa lapsen ja perheen kulttuurinen tausta. Yhteistyössä eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien kanssa etsitään kulttuurien välisiä yhtäläisyyksiä ja otetaan huomioon eri kulttuurien näkyminen arjen toiminnoissa ja oppimisympäristössä. (Järvi 2007, 14–16.)

Työmenetelminä, jotka tukevat vanhempien ja työntekijöiden välisen kasvatuskumppanuuden muodostumista, ovat esimerkiksi kuvataulumenetelmä, monipuoliset vanhempaintilaisuudet, toimintakauden monikulttuurinen tapahtumakalenteri ja tapahtumien arviointi. Niiden avulla kasvattajan on mahdollista huomioida monikulttuurisuus omassa päiväkodissa sekä helpottaa perheitä osallistumaan arjen toimintaan. Kasvatuskumppanuus perustuu luottamukseen. Keskeistä on lisätä vanhempien luottamusta kasvatushenkilöstöön ja suomalaiseen päivähoitoon. Tätä auttavat arjessa tapahtuvat kohtaamiset. Niiden aikana henkilöstön sensitiivisyys, kuuntelu, kulttuuritietoisuus ja sen hyödyntäminen sekä molemminpuolisen kunnioituksen ja hyväksynnän tähdentäminen nostetaan tärkeään asemaan. (Järvi 2007, 14–16; Jauhola ym. 2007, 16–28.)

Varsin tärkeää ja haastavaa on ensimmäinen kohtaaminen. Molemmat osapuolet antavat ja saavat olennaisia tietoja. Vanhemmat voivat kertoa muun muassa lastensa ominaisuuksista, uskonnosta tai mitä ei saa syödä. Kasvatushenkilöstö tuo esille sitä, mitä päivähoitossa on tärkeää. Lisäksi esimerkiksi maahanmuuttajalasten vanhempien kohtaamisessa on hyvä tarkistaa perheen Suomeen muuton lähtökohdat, sillä ne vaikuttavat siihen, millaista palvelua perhe tarvitsee. (Järvi ym. 2007, 16–28.)

Tarvittaessa keskustelussa on tulkki mukana. Kasvatushenkilöstön tiedossa on tulkin käytön ohjeet sekä yksikön varhaiskasvatussuunnitelman lomakkeet eri kielillä. Kielilain (423/2003 18§) nojalla kaikilla on oikeus käyttää omaa kieltään. Tulkin avulla yritetään luoda ymmärtämisen edellytykset kielestä huolimatta. Tulkkia tulee aina käyttää päivähoiton alkaessa, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnitelmaa vanhempien kanssa tehdessä sekä silloin, kun henkilökunta tai vanhemmat sitä tuntevat tarvitsevänsä. Siten kasvatuskumppanuuden kannalta on tärkeää, että eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhemmilla on oikeus olla selvillä lapsensa päivähoitoon liittyvistä asioista. Tulkin käyttö keskusteluissa tukee tämän oikeuden toteutumista. (Järvi 2007, 16–28.)

Sitä paitsi päiväkodissa työskentelevät kieliavustajat, joiden ammattitehtävänä on työ nimenomaan eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten ja heidän perheidensä kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Stakes 2005) mukaisesti vanhemmilla on päävastuu lapsensa oman äidinkielen opetuksesta. Lapsen oman äidinkielen tukemisen tavoista sovitaan yhteistyössä vanhempien, päivähoiton ja lähikoulun kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman kaksikielisyys-suunnitelmassa konkretisoidaan yhdessä vanhempien kanssa tehtävät äidinkielen tukemiseksi. Kasvatushenkilöstön täytyy johdonmukaisesti puhua omaa kieltään tukeakseen lasta kielen oppimisessa. Siten vanhempia rohkaistaan vahvistamaan lapsensa äidinkielen valmiuksia. (Järvi 2007, 14.)

Päiväkotikulttuuriin kuuluu suomalaisen kulttuuriperinteeseen liittyvä toiminta sekä kristilliseen perinteeseen liittyviä juhlia. Varhaiskasvatussuunnitelman uskonnollis-katsomuksellisen orientaation mukaan yhteistoiminnassa tulee lähteä yhtäläisyyksien etsimisestä. Tutustumalla lapsia lähellä olevien erilaisten uskontojen

ja katsomusten tapoihin häntä opetetaan kunnioittamaan toisten erilaisuutta ja lisää lasten keskinäistä yhteenkuuluvuutta. Päiväkodin työsuunnitelman kannalta monikulttuuristen vanhempien tulee voida tuoda lapsensa päivähöitoon myös näiden juhlien aikana tietäen ja luottaen, että lapsille järjestetään tarvittaessa vaihtoehtoisia mielekästä toimintaa. Kaikissa tilanteissa perheen omaa vakaumusta ja uskontoa kunnioitetaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 29; Järvi 2007, 14.)

3.4 Edellytyksiä onnistuneeseen kasvatuskumppanuuteen

Kiesiläisen (1994, 139) mukaan onnistunut kasvatuskumppanuus -käsite on sidoksissa onnistuneeseen kasvatustyö -käsitteeseen. Yhteistyön onnistuminen perustuu yhteisön jäsenten riittäviin vuorovaikutustaitoihin. Monikulttuurisuuden kannalta kasvatuskumppanuus eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien kanssa, niin kuin erityistä tukea tarvitsevien lasten vanhempien kanssa, vaatii turvallisuutta työyhteisössä ja syvempää työn reflektointia. On tärkeää, että vuorovaikutus olisi vastuullista ja rakentavaa. Pitäisi olla vapaus kertoa, mikä on itselle mahdollista, ettei kukaan saa kannettavakseen muiden tunteita ja oloja. (ks. myös Kaskela ja Kekkonen 2006, 29–31.)

Koivunen on haastatellut paljon erityistä tukea tarvitsevien lasten vanhempia kasvatuskumppanuudesta ja yhteistyöstä sekä myös kysynyt sen yhteydessä hyvän yhteistyön mahdollistavia tekijöitä. Hänen mielestään yhtenä merkittävänä tekijänä on painotettu ammattilaisen persoonallisuutta eli sitä, millainen työntekijä on ihmisenä tai löytyykö yhteistä kieltä. (Koivunen 2009, 158–159.)

Toinen tärkeä tekijä, jotta yhteistyö onnistuu, on luottamus. Ilman sitä aito yhteistyö on mahdotonta. Luottamus molempien puolten välillä voi syntyä, jos suhde on avoin ja suora, kasvattaja hyväksyy vanhemmat ja ottaa heidät vakavasti. On myös itse uskottava, että puhuu totta eikä kerro lapsen asioista ulkopuolisille ilman vanhempien lupaa. Luottamus syntyy kohtaamisesta, joka vaatii taitoa kuulla ja kuunnella, nähdä henkilön olemuksesta asioita ja taitoa olla läsnä kohdattavan ihmisen

kanssa. Kohtaaminen varsinkin monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa vaatii myös erilaisuuden hyväksymistä ja sietämistä. (Koivunen 2009, 158–159).

On kuitenkin joskus niin, että asiasta puhuttaessa vanhemmat eivät ymmärrä lainkaan, mistä on kysymys tai ovat asiasta eri mieltä. Koivusen (2009, 157–158) mielestä siksi on erittäin tärkeää, että luottamusta luodaan heti lapsen hoitosuhteen alussa. Ratkaisevaa on, miten kasvattaja esittää asian. Kun syntyy huoli, kasvattaja ottaa asian puheeksi. Tässä tilanteessa kasvattajan pitää kertoa vanhemmille, että hän tarvitsee heidän tukeaan työhönsä sekä kysyä vanhemmilta, mitä mieltä he ovat kasvattajan näkemyksistä. Vanhemmille täytyy välittää viesti, että he ovat asiantuntijoita ja heidän apunsa on korvaamaton.

Todella tärkeä kasvattajan taito vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä on empatiakyky eli kykyä asettua toisen ihmisen asemaan sekä kyky ymmärtää, kuinka toinen ajattelee ja reagoi. Monikulttuurisuuden kannalta empatia sekä myös sympatia helpottavat yhteisymmärrystä kasvatuskumppanuudessa kasvatushenkilökunnan ja monikulttuuristen lasten vanhempien välillä. Koivunen (2009, 159–160) tuo esiin, että tehokas tapa saada selville oman suhtautumisensa ammatillisuuden taso on kysyä itseltään esimerkiksi säilyykö vanhemmuuden kunnioittaminen aitona myös silloin, kun vanhemmat eivät ole läsnä.

Järvi (2007, 14) toteaa Karilaan (2006) viitaten, että jo päivähoidon alussa monikulttuuristen lasten vanhemmilta kysytään, millä tavoin he ovat valmiit kumppanuuteen. Tutustumisesta alkaen kasvattajat ja vanhemmat toteuttavat luottamuksellisen suhteen rakentumista. Edellytyksenä jaetun ymmärryksen saavuttamiselle ovat kuulluksi tulemisen kokemus ja molemminpuolinen kunnioitus. Siten kasvatuskumppanuus on vastavuoroista eli keskeisenä yhteistyössä tai kasvatuskumppanuudessa on vuorovaikutus.

4 VUOROVAIKUTUKSEN MERKITYS KASVATUKUMPPANUUDESSA

Vuorovaikutus on kahden tai useamman tapahtuman välinen vaikutussuhde, jossa kumpikin tapahtuma vaikuttaa toiseen. Tietyssä mielessä kyseessä on yksisuuntai-

sen kausaalisuhteen vastakohta. Kasvatus on aina käytännöllistä, sosiaalista toimintaa. Siinä on kysymys ihmissuhteista eli ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta. (Talib 2002, 83–84.)

4.1 Vuorovaikutus kulttuurisessa kohtaamisessa

Kaskela ja Kekkonen (2006) viittaavat Davisiin (2003), joka tuo esiin, että kasvatuskumppanuudessa työntekijän ja vanhemman välistä vuorovaikutusta luonnehtii kannattelevuus ja ratkaisukeskeisyys ongelmalähtöisyyden sijasta. Kaskela ja Kekkonen (2006, 18–20) toteavat, että kumppanuuteen perustuvassa vuorovaikutuksessa varhaiskasvattaja jakaa lapsen liittyviä havaintoja, käsityksiä, tietoa, kokemuksia ja ymmärrystä perheille kunnioittavasti, asiallisesti ja arkisesti. Omien työkäytäntöjen ja puhettavan avulla kasvattaja mahdollistaa sen, että vanhempien näkemykset ja käsitykset ratkaisuehdotukseen tulevat kuulluiksi jaetuiksi vanhempaa arvostavalla tavalla.

Talibin (2002, 83–84) mukaan ihmisten kesken hyvä vuorovaikutus edellyttää kuuntelemista, joka edistää yhteisymmärrystä, vastavuoroisuutta ja toisen asemaan eläytymistä. Pitää olla niin, että ihminen uskaltaa olla oma itsensä. Turvallinen ilmapiiri mahdollistaa sen. Vain avoimen, rehellisen kommunikaation välityksellä on mahdollista laajentaa omaa kulttuurista näkökenttäänsä. Dialogissa ei välttämättä ymmärretä toisiansa. Pitää avautua toiselle, jotta löydettäisiin tuo ymmärrys. Se on varsin tärkeää kulttuurisissa kohtaamisissa, sillä henkilön oma kulttuurinen tausta luo tiettyjä rajoituksia kommunikaatiolle ja itse kohtaamiselle.

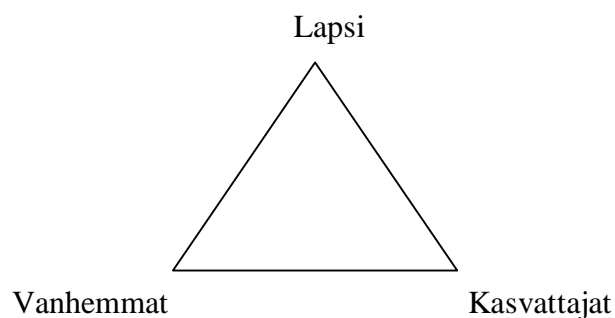
Talib (2007, 40–45) korostaa Hargreavesiin (1998) viitaten, opettajan tai kasvattajan työhön liittyvää neljää totuutta: tunnevaltaista toimintaa, tunteiden ymmärtämistä eli tunneälyä, tunnetasolla henkisesti raskasta työtä sekä sitä, että kasvatuksessa opettajien ja kasvattajien tunteet ilmaisevat heidän moraalinsa. Talibin mielestä juuri tunteiden kautta kasvatushenkilöstö viestittää ja toteuttaa arvojaan. Kasvatushenkilön monikulttuurisen ammatillisuuden omaksuminen edellyttää, että opettaja tai kasvattaja on valmis pohtimaan eri tilanteissa syntyneiden ristiriitojen tuottamia kysymyksiä.

Talib (2007, 40–45) esittää, että monikulttuurisen kompetenssin omaksuminen edellyttää muun muassa kasvatushenkilöstön oman kasvuprosessin seuraamista. Se vaatii myös aikaa, sillä monikulttuurinen ammatillisuus muotoutuu vasta toiminnan ja laaja-alaisen ajattelun, sekä vastavuoroisuuden, tarkkuuden ja oppimistaitojen myötä. Siten kasvatuskumppanuus on aitoa ja empaattista vuorovaikutusta, jossa tunteilla on keskeinen sija (Kaskela & Kekkonen 2006, 29–31).

4.2 Vuorovaikutus yhteistyössä

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 11–13 & 31) mukaan varhaiskasvatus on kodin ja päivähoiton välistä tavoitteellista vuorovaikutus-tapahtumaa, jonka tavoitteena on edistää lasten tasopainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Tarvitaan vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteää yhteistyötä, jotta perheiden ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden.

Koivusen (2009, 156–171) mielestä vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kuva voi näyttää lapsen, vanhempien ja kasvattajien vuorovaikutuskolmiolta.

KUVIO 2. Vuorovaikutuskolmio (Koivunen 2009 160)

Kolmio (kuvio 2) esittää perheen ja kasvatushenkilöstön välisiä vuorovaikutussuhteita, jotka vaikuttavat lapseen. Lapsen ja kasvattajien välinen vuorovaikutussuhde vaikuttaa vanhempiin. Myös lapsen ja vanhempien välinen vuorovaikutus-

suhde vaikuttaa kasvattajiin. On oleellista, että sekä vanhemmat että kasvattajat ovat vahvasti kiinnostuneita lapsen kehityksestä.

Analysoitaessa tätä kolmiokuvaa kiinnitetään huomiota siihen, että kolmion huipulla on lapsi. Hujala ym. (1998, 56–58) korostavat, että kasvatusprosessin tavoitteiden, sisältöjen ja menetelmien tulee lähteä lapsesta. Aikuisten tehtävänä ei ole tarjota lapselle valmiiksi rakennettuja oppimiskokemuksia tai ratkaista lasten ongelmia heidän asemestaan, vaan antaa tilaa lapsen oman oppimisprosessin muotoutumiselle. Tämä tarkoittaa aikuisten kykyä tavoita milloin lapsi kokee tarvitsevansa tukea ja vähentää tukea lapsen edistyessä (ks. myös luku 3.1).

Poikkeus, Laakso, Aro, Eklund, Katajamäki ja Lajunen (2002, 159–161) toteavat, että on kuitenkin selvää, että juuri vanhemman ja lapsen suhde on keskeinen lapsen kehityksen tukemisessa. He korostavat esimerkiksi, että lapsen kehityksen kasvuympäristöön liittyviä riskitekijöitä ovat muun muassa vuorovaikutuksellisen lämmön puuttuminen vanhemmuudesta. Kupila (2004, 84–85) myös miettii perhelähtöisyyttä. Hän tuo esille, että se edellyttää päivähoitokasvatuksen suunnittelua ja toteuttamista perheiden ja varsinkin lasten tarpeiden pohjalta.

Poikkeus ym. (2002, 182) toteavat, että vanhemmat tarvitsevat ammattilaisten apua ja että kasvattajan tehtävänä on auttaa vanhempaa ymmärtämään paremmin lapsensa käyttäytymisen syitä. Kun vanhempi oppii tarvittaessa tehokkaampia ohjauskeinoja ja uudenlaisen suhtautumistavan lapseen, muun muassa lapsen käyttäytymisen ongelmat tulevat helpommin hallittaviksi. Samalla lapsen ja vanhempien suhde vahvistuu, asia muuttuu myönteisemmäksi ja niin lapsen kuin koko perheenkin hyvinvointi lisääntyy.

Kasvatushenkilöstö tarvitsee työssään sekä omaa että vanhempien hyvää asiantuntemusta: perheen kulttuurista, arjen elämästä, kodin kasvatuskäytännöistä, lapsen historiasta ja elämänpiiristä, hänen suhteestaan sukulaisiin ja kavereihin sekä myös vanhempien oma arvio lapsen kehityksestä ja tieto siitä, millaiset kasvatusten menetelmät lapselle soveltuvat. Kasvattajan asiantuntemus liittyy yleisellä tasolla kasvatukseen, lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä erityisvaikeuksiin. (Koivunen 2009, 156–157.)

Koivusen (2009, 199–201) mukaan kasvattajan kannattaa panostaa myös omaan toimintakykyyn ja hyvinvointiin, sillä vain hyvinvoiva kasvattaja voi täysipainoisesti välittää hyvinvointia myös lapsille ja koko työyhteisöön. Se edellyttää muun muassa sitä, että kasvattajan pitää tiedostaa perheen erilaiset kulttuurit. Lapsen etu toteutuu vain rakentavassa yhteistyössä vanhempien kanssa. Asian menestys riippuu kuitenkin vanhempien ja työntekijöiden suhtautumista.

Koivunen (2009, 157–158) nostaa esiin ongelman, joka koskee osapuolten *suhtautumistyyliä eli -tapoja vuorovaikutuksessa*. Hän viittaa myös Rantalaan (2002) ja Puroilaan (2003) tuomalla esiin tämän kysymyksen. Koivusen mukaan on mahdollista, että ammatilähtöisessä suhtautumistavassa ammatilliset ovat *auktoriteetteja*. Tässä tapauksessa he sopivat ja päättävät toimintakäytännöt, joista kasvatushenkilökunta tiedottaa vanhemmille. Myös heidän mielestään lapsen käyttäytymisen juuret ovat hänen kotitaustassaan. Siten lapsen vaikeuksiin haetaan syitä esimerkiksi kotikasvatuksesta tai vanhempien iästä tai sairaudesta.

Perheiden tukemassa ammatillisuudessa kasvattajat arvioivat lapsille sopivat toimintakäytännöt ja odottavat perheeltä tukea. Siten yhteistyötä toivotaan, mutta kasvattajien asettamissa rajoissa. Seuraava tapa on *perhekeskeinen ammatillisuus*, jossa perheiden ajatellaan tarvitsevan ohjausta ja neuvontaa. *Perhelähtöinen ammatillisuus* edistää sitä, että toteutetaan asiakaslähtöistä toimintaa ja yhteistyö koetaan ensiarvoisen keskeiseksi. Lähtökohtana on vanhempien asiantuntijuus, joka koskee heidän lastaan. Siten hoito ja kasvatusta pyrkivät vastamaan perheiden tarpeisiin. Lisäksi on *vastuuta jakava* yhteistyö. Tässä tilanteessa kasvattajat ja vanhemmat jakavat vastuun lapsen kasvatuksessa. On tärkeää, että vanhempien ja kasvattajien vuorovaikutus on tasavertaista. Molempien osapuolten asiantuntijuuksien yhdistäminen on hyvin tähdellistä. (Koivunen 2009, 157–158.)

4.2.1 Vuorovaikutuksen perusmuotoja

Koivunen (2009, 165–166) viittaa Kauppilaan (2005), jonka mielestä vuorovaikutuksen perusmuotoja on kahdeksan: ystävällinen ohjaava, hallitseva, uhmainen, aggressiivinen, epävarma, alistuva ja joustava. Koivunen selittää, että *ystävällis-*

joustava vuorovaikutus edellyttää kohteliasta ja huomaavaista asennetta: toimija on yhteistyökykyinen ja ystävällinen. *Ohjaava-dominoiva vuorovaikutus* tarkoittaa toimintaohjeiden ja neuvojen antamista: kasvattaja on arvosteleva ja huolehtiva, hän antaa helposti kehotuksia ja ilmaisee moraalisia periaatteita. Aggressiivis-uhmaisen vuorovaikutustyylin edustaja ilmaisee erimielisyytensä terävästi, hän arvostelee tavallisesti muita, mutta itse toimii säännöistä piittaamatta. *Epävarma-alistuva vuorovaikuttaja* on ujo, pelokas ja ylivarovainen. Tässä yhteydessä Koivunen korostaa ammatillisuuden merkitystä. Tärkeitä ovat ammatillinen suhtautumistapa ja pätevyys. Ammatillisuus vanhempien kohtaamisessa antaa varmuutta ja luottamusta siihen, että vuorovaikutus toteutuu. (Koivunen 2009, 167–171.)

Koivunen (2009, 161–162) sanoo samaa, kuin Lönnqvist (2005), joka kuvaa traumaattisen psyykkisen kriisin neljää vaihetta (uhka-, shokki ja reaktio-, käsittelyvaihetta ja uudelleen suuntautumisen vaihetta) ja tuo esiin, että vanhempien voimakas reaktio ei kuitenkaan kohdistu kasvattajaan henkilökohtaisesti, vaan liittyy puhuttuun asiaan. Lönnqvistin mielestä on hyvä, jos kasvattaja ja vanhemmat pystyvät keskustelemaan lapsen asioista aina tarpeen tullen, jotta tapahtuneet asiat muuttuvat osaksi elämää. Koivunen toteaa, että kuitenkin nykyisin vanhemmat reagoivat huolen puheeksi ottanutta kohtaan näin voimakkaasti harvemmin kuin aikaisemmin. Sitä paitsi muutaman viime vuoden aikana vanhempien oma aktiivisuus hankkia lapselleen tutkimus- ja kuntoutusmahdollisuuksia on lisääntynyt. Esimerkiksi monet vanhemmat pyytävät, että lapsi saa psykologin ja terapeutin palveluja sekä kieliavustajan apua.

4.2.2 Viestit ja piiloviestit

Monet tutkijat muun muassa Rinkinen (2002, 169–173) ja Talib (2002, 84–87) korostavat, että ihmisten välinen vuorovaikutus perustuu sanalliseen (verbaaliseen) ja sanattomaan (nonverbaaliseen) viestintään. Heidän mielestään rationaalisen ajattelun uskotaan välittyvän kielen kautta, mutta tunteet voi ilmaista myös sanattomasti. Talibin mielestä sanaton kommunikaatio voi olla varsin tehokasta vuorovaikutustilanteissa monikulttuuristen lasten ja heidän vanhempien kanssa. Sanaton viestintä ilmaistaan tiedostamattomasti koko olemuksella, ilmeinä, eleinä, kehon liikkeinä,

henkilökohtaisena sosiaalisen ja julkisen tilan käyttönä sekä kosketuksena. Tahdikkaus eli kehon toiminnallinen kieli on läsnä muun muassa kasvattajan tunnevierteisessä, vastaanottavassa ja huolehtivassa toiminnassa.

On myös muistettava, että monikulttuurinen yksilö aistii turvattomaksi kokemaasaan tilanteessa kasvattajan toimintaan liittyvät piiloviestit muista herkemmin. Itsetunnoiltaan heikko henkilö on altis ulkoiselle palautteelle, jolloin hän ikään kuin imee itseensä ympäristön vihjeet. Hyväksytyksi tuleminen voidaan lukea sekä kasvattajan että muiden kasvoilta. Rinkisen (2002, 169) mukaan joskus päivän tiimelyksen keskellä vuorovaikutukseksi vain lämmin katse, hymy tai hellä kosketus, joista saattaa asia todellisen välittämisen.

Ammattilaisten mielestä viestinnän vääristymisistä ja epäselvyydestä voivat johtua vaikeudet yhteisymmärryksessä. Koivusen (2009, 163–164) mukaan viestinnän vääristyminä pidetään esimerkiksi *kieltämistä*, kun henkilö kieltää tehneensä asioita, joiden tunnustaminen aiheuttaisi hänelle ikävyyksiä. Kieltäminen lisää epäluottamusta ihmisten välillä. Viestinnän vääristymä on myös *älyllistäminen*, joka vieraannuttaa ihmisiä toisistaan. Henkilö selittää aiheuttamia asioita perustelemalla toimintaansa järkeenkäyvillä teoreettisilla tosiasioilla. Siten yleistetään ongelmia, vaikka on kysymys henkilön omasta toimintatavasta. Lisäksi voidaan nostaa esiin *arvon kieltäminen*, joka on usein tiedostamatonta. Se tapahtuu, kun henkilö ei ole saavuttanut tavoitteitaan, siis menestys puuttuu ja se aiheuttaa pettymyksen tunnetta. Seuraava asia on *kohteensiiro*, joka vaikeuttaa keskinäistä yhteistyötä. Tässä tilanteessa tunteiden todellinen kohde yritetään korvata toisella, johon on helpompi purkaa kiukkua kuin varsinaiseen kohteeseen.

Sitä paitsi viestinnän vääristymiä ovat *tunteiden liioittelu* eli *tapa dramatisoida* asioita ja *vähättely* eli *latistaminen* ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Verukkeiden esittäminen merkitsee, että henkilö välttää puhumasta asioiden todellisista syistä. Vuorovaikutusta haittaavat *heikko minäkuva ja itseluottamus*, *kilpailutilanteet* sekä myös *huumori*, joka voi olla toisaalta myös myönteinen vuorovaikutuksen elementti, joka edistää hyvää ilmapiiriä. Kuitenkin jos henkilö välttää toistuvasti huumorilla asialliset kysymykset, vuorovaikutus muuttuu ongelmalliseksi, koska sanoma jää epäselväksi. (Koivunen 2009, 163–164.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää päivähoiton kasvatushenkilökunnan kokemuksia kasvatuskumppanuudesta eri kieli- ja kulttuuritaustaisten (monikulttuuristen) lasten vanhempien kanssa Lahdessa. Niinpä tutkin, miten kasvatuskumppanuus eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien kanssa toimii.

Selvitän minkälaista tukea henkilökunta toivoo vanhemmilta sekä toisaalta, mitä kasvattajan mielestä vanhemmat toivovat oikeastaan päivähoitolta. Pysin saamaan tietoa siitä, miten niiden toiveiden todellisuuskuva luonnehtii kasvatuskumppanuutta. Kiinnitän huomiota siihen, mikä voi kasvattajien mielestä helpottaa yhteisymmärrystä ja vuorovaikutusta osapuolten välillä ja miten voi kehittää yhteistyötä monikulttuuristen vanhempien kanssa. Tutustun kasvattajien mahdollisiin kehittämisehdotuksiin, joita monikulttuuristen lasten vanhemmat voisivat käyttää hyväkseen tulevaisuudessa. Siten tuo esiin kysymystä, miten ammattilaiset voisivat vaikuttaa kasvatuskumppanuuden menestykseen. Kerään siis tietoa ammattilaisten kasvatuskumppanuutta koskevista kokemuksista, toimintatavoista ja menetelmistä, jotka auttavat kasvattaja monikulttuurisessa yhteisössä hallitsemaan kasvatuskumppanuustilanteita hyvin ja luomaan toimivaa kasvatuskumppanuutta. Tarkastelen asioita seuraavien tutkimusongelmien pohjalta.

- Miten kasvattajat kokevat yhteistyön eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten ja heidän vanhempiensa kanssa ja miksi?
- Näkeekö kasvattaja vanhemmat tuen tarvitsijoina vai aktiivisina toimijoina?
- Mihin kasvatushenkilökunta tarvitsee vanhempia?
- Millaisia menetelmiä ja toimintatapoja toteutetaan päiväkodissa vanhempien rohkaisemiseksi olla aktiivisia kasvatuskumppanuudessa?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimusaineisto koskee kasvatuskumppanuutta eri kieli- ja kulttuuritaustaisten (monikulttuuristen) muun muassa maahanmuuttajien lasten vanhempien ja kasvatushenkilökunnan välillä Lahdessa. Romankova ja Kuikka tutkivat vuosina 2008–2009 maahanmuuttajalasten vanhempien tyytyväisyyttä heidän lastensa päivähoitosta Lahdessa. Minusta on mielenkiintoista ja tärkeää saada kokonaiskuva tästä monitahoisesta kysymyksestä. Sen vuoksi pidän välttämättömänä tietää toisen osapuolen eli kasvatushenkilökunnan mielipiteeseen.

6.1 Tutkimuksen tyyppi

Opinnäytetyöni on tutkimuksellinen. Tutkimukseni on empiirinen, kvalitatiivinen eli laadullinen. Tutkimukseni tiedon hankinnan strategia (tutkimussuuntaus) on fenomenologinen, koska se on kiinnostunut ilmiöstä, joka koskee kasvatuskumppanuutta ja sen tulkitsemisesta. Aineistonkeruun perusmenetelminä on kysely ja haastattelu. (Metsämuuronen 2008, 9, 18, 37–44.)

Tutkimus on *empiirinen* eli *kokemusperäinen*, jossa on *teoreettisen taustan elementit*. Tarkoituksena on tutkia kasvatushenkilökunnan todellisia kokemuksia, jotka koskevat tutkimaani ongelmaa. Empiirisessä tutkimuksessa yhtä lailla kuin teoreettisessa on selvitettävä kysymyksiä, jotka ovat luonteeltaan filosofisia. Teorian ja empirian välinen yhteys on olennainen. Teoria saattaa tuoda esille ongelman monimutkaisuuden, auttaa järjestämään ideoita ja luoda uusia ideoita, selityksiä ja ennusteita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 125–127, 138–140.)

Teoriaosuudessa olen käsitellyt teoksia, joiden kirjoittajina ovat toimineet varhaiskasvatuksen tutkijat. He ovat käsitelleet tärkeitä arjen työssä kohdattavia teemoja, ottaen huomioon useiden haastateltujen päivähoiton kasvattajien mielipiteet. Näissä teoksissa käsitellään varhaiskasvatusta. Härkösen (2002, 111–121) mukaan *varhaiskasvatus* -käsite tarkoittaa, että on olemassa varhaiskasvatuskäytäntö, -oppiaine, -tiede ja -ajattelu. Varhaiskasvatus siis tarkoittaa niitä kaikkia järjestelmiä. Teoreettisten lähtökohtien avulla pyrin tutustumaan varhaiskasvatusajatte-

luun, mikä tarkoittaa kulttuurissa, yhteiskunnassa ja elämässä vallitsevia varhaiskasvatukseen liittyviä käsityksiä: tiedollisia tai arvostavia ajatuksia, tietoja, havain- toja sekä merkityksenantoja.

Siten *tutkimuksen teoreettisen tausta* käsittelee tutkimukseni kannalta olennaisia asioita varhaiskasvatuksessa kuten monikulttuurisuutta, kasvatuskumppanuutta, vuorovaikutusta kasvatushenkilökunnan ja eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien välillä. Teorian avulla minulle on selvinnyt ongelmanasettelu, metodi- en valinta, tulosten tulkinta, johtopäätösten teko. Niinpä olen yrittänyt edistää sitä, että tutkimuksen teoreettinen osa ja empiria sopisivat yhteen parhaalla mahdollisel- la tavalla.

Tutkimus on *kvalitatiivinen*, jossa lähtökohtana voidaan pitää todellisen elämän kuvaamista. Todellisuus ymmärretään moninaisena. Tutkimuksen tavoitteena on tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tavoitteena onkin ymmärtää ja tulkita valitun ilmiön esiintymisen syitä ja merkityksiä. Kvalitatiiviselle tutki- mukselle on ominaista, että tutkimusjoukko valitaan tarkoituksen mukaisesti. Kva- litatiivisen tutkimuksen tyypillisenä piirteenä on myös se, että tutkimussuunnitel- ma muotoutuu tutkimuksen edetessä ja voi muuttua olosuhteiden mukaisesti. Siten tutkimus on toteutu joustavasti. (Metsämuuronen 2008, 156–160.)

Tutkimus on *soveltavaa*. Se edellyttää ongelman ratkaisua ja hiukan yhdenmukai- suutta tutkimuksesta toiseen. Tutkimus on *kuvaileva*, koska siinä syntyvät kysy- mykset *miten* ja *minkälainen tietty asia on* (Hirsjärvi ym. 2007, 125–135).

6.2 Aineiston kerääminen

Opinnäytetyössäni aineisto kerättiin kyselyjen ja haastateltujen avulla työelämän kehittämisen näkökulmasta. Oli tärkeää valita oikein otos ja keksiä relevantteja eli aiheeseen sopivia kysymyksiä. Tutkimuksen laadun kannalta on tärkeää, että ai- neiston keruun kuluessa pyrin noudattamaan eettisiä vaatimuksia ja että tutkimuk- seni on luotettava. On keskeistä, että vastaukset tuovat tutkimusongelman kannalta uutta tietoa.

6.2.1 Aineistonkeruun määrä ja menetelmät

Hirsjärvi ym. (2007, 177) toteavat Eskolaan ja Suorantaan (1998) viitaten, että kvalitatiivisen aineiston keruussa käytetään aineiston riittävyteen, kylläisyyteen, viittaavaa saturaation käsitettä, jonka suomennetaan aineiston kylläntymiseksi. Aineistoa pidetään riittävänä, kun samat asiat alkavat kertautua haastatteluissa. Tällöin on tapahtunut saturaatio. Se edellyttää tiettyä määrää aineistoa, joka tuo esiin teoreettisesti merkittävän tuloksen. (Hirsjärvi ym. 2007, 177.)

Hirsjärven ym. (2007, 160, 207) mielestä ladullisessa tutkimuksessa suositaan menetelmiä, joissa tutkittavien näkökulmat ja ”ääni” pääsevät esille. Tutkimuksessani tällaisia ovat strukturoitua ja puolistrukturoitua haastattelua, yksilö- ja ryhmähaastattelua. Koska avoin haastattelu on olemukseltaan lähellä keskustelua, käytin myös sen periaatteita keskusteluissa tutkimukseni aikana. Ennen kuin suoritan ne kaikki, tutustuin teoriaan tästä kysymyksistä sekä ammattiharjoittelun aikana käytin hyväksi havainnointipäiväkirjaa. Siten *Kyselyn ja haastattelun* avulla pyrin saamaan selville, mitä henkilöt ajattelevat, tuntevat ja uskovat, ja *havainnointi* auttaa saamaan tietoa siitä, toimivatko ihmiset niin kuin he sanovat toimivansa.

6.2.2 Kohderyhmä

Alun perin suunnitteluvaiheessa aioin järjestää yksilöhaastatteluja teemahaastattelun muodossa viiden – kuuden kasvatushenkilökunnan edustajan kanssa kahdessa – kolmessa päiväkodissa. En ollut vakuuttunut siitä, onko järkevää yrittää saada perusteellisia ja konstruktivisia vastauksia ja ehdotuksia useimmilta päiväkotien työntekijöiltä. Aineiston laadun kannalta on tärkeämpää saada selville spontaaneissa keskusteluissa kasvatushenkilökunnan edustajien kanssa, keitä heistä olisi toivottavaa haastatella. Hirsjärven ym. (2007, 160) mielestä kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti eikä vain satunnaisotoksen menetelmää käyttäen.

On hyvä muistaa myös se, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on aristoteelinen ajatus, että yksityisessä toistuu yleinen. Tutkimalla yksityistä tapausta kyllin tarkasti saada näkyviin myös se, mikä ilmiössä on keskeistä ja mikä tois-

tuu siinä usein tarkasteltaessa ilmiötä yleisemmällä tasalla. (Hirsjärvi ym. 2007, 177.) Siitä huolimatta, että laadullista tutkimusta on silloin tällöin pidetty subjektiivisena tapana tuottaa tietoa, Eskolan ja Suorannan (2000, 18–21) mukaan objektiivisuus syntyy kaiken subjektiivisen tiedostamisesta, joka on tietenkin ideaalinen, mutta tärkeä tavoite.

Opinnäytetyöni kuluessa alkuperäinen aikomukseni on hieman muuttunut. Kun alussa suunnitelman mukaan käytin hyväkseni päiväkotien henkilökunnan kanssa käymiäni *aihetta syventäviä keskusteluja* useamman kerran, kiinnostuin ei viiden – kuuden, vaan kymmenen henkilön mielipiteistä. Siten laajensin kohderyhmän kymmeneen henkilöön.

Siten *otos* on kymmenen. *Kohderyhmässä* oli yhdeksän naista ja yksi mies. Kaikkiaan haastateltavia oli *viidestä päiväkodista* eri puolella Lahtea. Joukko muodostui kasvatushenkilökunnan edustajista: lastentarhanopettajista, lastenhoitajista, sosionomista, psykologista ja kieliavustajasta. Valinnan perusteena oli, että heillä on kokemusta työstä monikulttuuristen lasten ja heidän vanhempiansa kanssa sekä mielipiteitä kumppanuusilmiöistä. Suurimman osan haastatteluista tein suomeksi. Haastattelussa ja muutamassa keskustelussa käytin venäjän kieltä.

6.2.3 Aineistonkeruun kulku ja teoreettinen pohja

Valittuani otoksen mietin sitä, millaisia menetelmiä minun tulee käyttää tutkimuksessani aineiston kerätäkseeni. Päätin suorittaa kyselyn ja tiedonhankintahaastattelut, jotka Metsämuurosen (2008, 37 – 41) mielestään voivat kestää viidestä minuutista useisiin päiviin.

Metsämuurosen (2008, 37 – 41) toteaa Fontanaan ja Freyhin (2005) viitaten, että on haastattelun eri lajeja. Muuttumattomana pysyi *haastattelujen tavoite*, että vastausten avulla tuodaan esille ne asiat, jotka nousevat keskeisiksi tekijöiksi tutkimuksessa. Minun tapauksessani tutkimuksessa keskeisinä tekijöinä voidaan pitää vallitsevan kasvatuskumppanuuden monikulttuuristen lasten vanhempien ja kasvatushenkilökunnan välillä vahvuuksia ja heikkouksia tai asioita, jotka aiheuttavat

vaikeuksia molemminpuolisessa tyytyväisyydessä ja yhteisymmärryksessä. Tässä yhteydessä minun tehtävänä oli saada selville, mitä ammattilaisten mielestä voi edesauttaa kasvatuskumppanuutta, ettei se olisi pinnallista vaan aitoa.

Valittuani tiedonhankintahaastattelun tutkimusmenetelmäksi minun tulikin valita haastattelujen tyyppejä eli -tekniikoita. Hirsjärven ym. (2007, 203) mukaan kasvatustutkimuksessa käytetään paljon teemahaastattelua, joka on lomake ja avoimen haastattelun välimuoto. Hänestä tyypillistä on se, että tiedossa on teema-alueita eli aihepiirejä, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. Alun perin aion suorittaa vain teemahaastattelut kaikkien osallistujien kanssa. Kuitenkin olosuhteiden pakosta luovuin alkuperäisestä aikomuksestani suorittaa vain yksilöhaastatteluja teemahaastatteluin.

Otin huomioon, että haastattelut tehdään tavallisesti arkikielellä. Hirsjärven ja Hurmeen (1988, 85) mukaan ensinnäkin tarvitaan joustavuutta kielellisen ilmaisun käsitteellisyystasolla konkreettisen ja abstraktin ilmaisun valinnassa. On kuitenkin ilman muuta selvää, että kun haastattelijan äidinkieli ei ole suomi, asialle on hyödyksi miettiä valmiiksi haastattelun kulku kyselylomakkeen avulla. Silloin haastattavan energia ei tuhlaannu haastattelijan ymmärtämiseen vaan kysymysten miettimiseen. Neuvottelimme asiasta asiantuntevien työntekijöiden kanssa, jotka kuuluvat kohderyhmään, ja päädyimme ratkaisuun, että laadin kyselylomakkeen, joka tulee kyselyn ja strukturoidun haastattelun perustaksi. Tutkimuksen osanottajat täyttävät tämän lomakkeen ja tutustuvat siten etukäteen kysymyksiin, joista sitten tulee puhe strukturoidussa yksilöhaastatteluissa. Kuitenkin vähän myöhemmin muutinkin päätökseni tehdä näin.

Havaintoni perusteella olen hyvin selvillä siitä, että jotkut kasvattajat ovat valmiita auttamaan ystävällisesti tutkimukseni toteuttamisessa osallistumisellaan, jos asioita kysellään sanallisesti. Kyselylomakkeen täyttäminen on kuitenkin heille stressitilanne. Näiden kasvattajien saama koulutus ja heidän työnsä on pikemminkin käytäntöön suuntautuvaa kuin teoreettista. Taitavina käsityötekijöinä ja hoitajina he myös työskentelevät monikulttuuristen lasten parissa ja heillä on omat havaintonsa, mielipiteensä ja arvostuksensa. Kirjallinen osallistuminen tutkimustyöhön, joka edellyttää tieteellisten termien hallintaa, aiheuttaa kuitenkin heille vaikeuksia. En

halunnut aiheuttaa kenellekään ikävyyksiä, mutta toivoin kuitenkin voivani haastatella myös lastenhoitajia, koska uskon, että heidän havainnointinsa avulla voisin kerätä mielenkiintoista ja monipuolista aineistoa.

Näin ollen päätin järjestää otoksen *neljälle* jäsenelle, joiden työ on käytännönläheistä, *ryhmähaastattelun*. Muut *kuusi* kohderyhmän jäsentä, joiden koulutus antaa edellytykset teorian soveltamiseen käytännössä, osallistui *kyselyihin* sekä kaksi heistä vielä *strukturoiduun haastatteluun*. Kun otin huomioon osanottajien yksilölliset kyvyt ja oman kielitaidon, se, ettei käyttänyt yhtä vaan muutamaa tutkimusmenetelmää, auttaa käsittelemään asiaa huolellisemmin. Minulle oli tärkeää myös se, etten aiheuttanut kenellekään vaikeuksia ja kohderyhmän jäsenten hyvinvointihan liittyy normaaliin tutkimusprosessiin.

Ennen kuin suoritin kyselyn, laadin kyselylomakkeen (liite 4). Sitä ennen tutkin alan kirjallisuutta. Keskustelin asiantuntevan työntekijän kanssa kysymyksistäni. Hänen ehdotuksiansa mukaan muutin joidenkin kysymysten muotoa, jotta tulkinta olisi yksiselitteistä. Käytin ns. *informoitua kysely-muotoa* (Uusitalo 1995, 91; Hirsjärvi ym. 2007, 191–192), joka tarkoittaa sitä, että tutkija jakaa lomakkeet henkilökohtaisesti sekä että kohderyhmä on henkilökohtaisesti tavoitettavissa. En lähettänyt lomakkeita postitse vaan vein ne jokaiselle vastaajalle. Kutsuin heitä ystävällisesti täyttämään tämän lomakkeen ja kerroin kaikille vielä kerran tutkimuksen tarkoituksesta (tein sen myös aikaisemmin, kun valitsin otoksen, ja kerroin päiväkodin työväelle itsestäni ja asiastani sekä yritin innostaa ja kannustaa henkilöstöä osallistumaan tutkimukseeni).

Keskustelimme asiallisesti kyselystä kasvattajien kanssa, vastasin heidän kysymyksiinsä ja pyysin heitä täyttämään lomakkeen mahdollisimman pian ja huolellisesti sekä kiinnittämään huomiota miksi -kysymyksiin ja kohtaan ”Mitä muuta?” (N20). Sovimme myös siitä, että tarvittaessa, jos en ymmärtänyt vastausta tai vastaus puuttuisi, saan selvittää kasvattajan mielipiteen yksilöhaastattelun aikana tai keskustelussa kyselyn jälkeen. Vastaajat täyttivät lomakkeet omalla ajallaan ja palauttivat ne kahden – kuuden viikon kuluttua sovittuun paikkaan. Sen jälkeen tutustuin vastauksiin, litteroin ne ja analysoin kerätyn materiaalin.

Odottaessani vastauslomaketta suoritin ryhmähaastattelun, jonka metodi oli *puoli-strukturoitu teemahaastattelu* (ks. luku 6.2.3.2). Lopuksi suoritin kaksi yksilöhaastattelua (luku 6.2.3.1) saadakseni kiintoisaa tietoa haastateltavien kokemuksista. Kuitenkin opiskelijana halusin tällöin pikemminkin harjoitella haastattelun suorittamista, kuin saada uutta informaatiota, sillä siihen mennessä haastateltavat olivat jo palauttaneet minulle täytetyt kyselylomakkeet, joissa oli heidän vastauksensa samoihin kysymyksiin. Paikasta, ajoista ja puhelukoneen käyttämisestä sovimme henkilökohtaisesti. Analyysin vaiheessa toteutin nauhoitettujen haastattelukeskustelujen kuuntelun ja litteroinnin. Vastaukset, jotka annettiin sekä kirjallisesti kyselylomakkeessa että suullisesti haastattelussa, olivat samanlaisia. Näin ollen luvussa 7 esitetyt tulokset perustavat kirjalliseen kyselyyn.

6.2.3.1 Yksilöhaastattelu ja kysely

Kyselylomakkeen laadinta ja juoni:

Yksilöhaastattelu strukturoidussa muodossa ja kysely ovat kaksi aineistokeruumenetelmistä, jota käytin tutkimuksessani. Molempien perustana oli kyselylomake (liite 4). Siten yksilöhaastatteluni oli lomakehaastattelu, jossa niin kuin kyselyssä valmiit kysymykset ja niiden esittämisjärjestys olivat kaikille vastaajille samat. Metsämuurosen (2008, 37–41) mukaan tällainen haastattelumuoto on hyvin paikallaan silloin, kun haastateltavat edustavat melko yhteistä ryhmää. Minun tapauksessa kohderyhmään kuuluivat lastentarhanopettajat, sosionomi ja lasten psykologi. Kaikki kuusi osallistuivat kyselyihin ja haastattelin heistä kahta valitsemaani. Paikka oli haastateltavan työpaikalla. Esittämäni aika sopii kummallekin. Molemmat haastattelut kestivät noin 45 minuuttia. Meillä ei ollut kiire eikä kukaan häirinnyt meitä.

Lomakehaastattelun ja kyselyn tekijänä laadin kyselylomakkeen niin, että vastaaja argumentoisi mahdollisimman usein mielipiteensä ja voisi ilmaista näkökantansa niihin tutkimusongelmani aspekteihin, jotka ovat jääneet tarkkojen kysymysten ulkopuolelle. Siksi käytin mahdollisuuksien mukaan kysymyksiä *miksi* (ks. esimerkiksi N5), *mitä mieltä olet tästä* (esimerkiksi N17) sekä kohtaa ”*muu*” (Ks. N20).

Olen käynyt (liite 4) suurimpaan osaan *avoimia* kysymyksiä (NN4, 6, 7.1, 7.2, 8 (8.1 ja 8.2), 9, 10 (10.1 ja 10.2), 11, 12 (12.1 ja 12.2), 13, 14.1, 14.3, 15, 16.1, 16.2, 17 (17.1 ja 17.2), 18, 19 ja 20) sekä *monivalintakysymyksiä* (NN1, 2, 3, 5, 7.3, 14.2).

Avoimissa kysymyksissä esitetään vain kysymys ja jätetään tyhjä tila vastausta varten. Haastattelun aikana edellä mainitut kysymykset vaikuttavat ajatusprosessiin, antavat haastateltavalle paremmat mahdollisuudet vapaasti kertoa siitä, mikä hänen mielestään on tärkeintä. Hän voi oma-aloitteisesti syventyä itseään kiinnostaviin suuntauksiin tässä aiheessa. Tällaisten kysymysten pohdinta muistuttaa osittain avointa haastattelua. Tässä tapauksessa haastattelija selvittelee haastateltavan ajatuksia, mielipiteitä, tunteita ja käsityksiä sen mukaan kuin ne tulevat aidosti vastaan keskustelun kuluessa (Hirsjärvi ym. 2007, 204).

Monivalintakysymykset edellyttävät sitä, että tutkija on laatinut valmiit, numeroidut vastausvaihtoehdot ja vastaajan pitää valita sopiva vaihtoehto. On tärkeää, että valmiiden vastausvaihtoehtojen jälkeen on esitetty avoin kysymys *muuten, miten* tai *miksi* (Hirsjärvi ym. 2007, 194). Tutkimuksen (liite 4) kohdassa NN7.3.4, 14.2 käytin esimerkiksi *muuten tai miten* -kysymystä ja kohdassa N5 *miksi*. Lisäksi lomakkeisiin sisältyy vastaajia itseään koskevia taustakysymyksiä (esimerkiksi NN1 – 4), jotka koskevat sukupuolta, työvuosia ammatissa tai kokemuksia eri kielij- ja kulttuuritaustaisten lasten parissa sekä koulutusta.

Siten kaikissa tilanteissa on tärkeää osata keksiä relevantteja eli aiheeseen sopivia kysymyksiä. Laatiessani kyselylomaketta mietin kysymyksiä, jotta ne edistäisivät neljän tutkimusongelman selvittämistä, mutta kohteen seuraamusten logiikka kyselylomakkeessa ei ole samaa kuin tutkimusongelmien seuraamusten logiikka. Jokainen kyselylomakkeen kysymys on seurausta edellisistä kysymyksistä. Niitä täydennetään ja pikkuhiljaa muutetaan haastateltavien ajatusten suuntaa toisesta ongelman aspektista toiseen. Siten syntyy kertomuksen juoni.

Tutkimusongelmiin vastaaminen:

Jokaisen neljän mainitun ongelman selvittämistä auttavat osallistujien vähintään neljän kysymyksen vastaukset. Kyselylomakkeessa (liite 4) ne kysymykset eivät seuraa toinen toistaan järjestyksessä (tutkimusongelma 1 → kysymykset NN1 – 4; tutkimusongelma 2 → kysymykset NN5 – 8 jne.) vaan ne on sijoitettu toisin. Järjestyksen vaihtelu auttaa saamaan esille uskottavamman kuvan asiasta, varsinkin tapauksessa, jossa osallistuja vastaa toisin kuin ajattelee. Psykologiselta kannalta katsottuna on paljon tapauksia, joissa haastateltavat vastaavat siten kuin heidän mielestään pitää vastata, koska pitävät sitä yleisesti hyväksyttynä.

Tällaiset kysymykset, jotka on suunnattu yhden ongelman eri aspektien (nyanssien) ymmärtämiseen ja jotka on muotoiltu eri tavoin, ovat eri paikoissa kyselylomakkeessa ja auttavat totuuden selvittämisessä. Edellä olevasta seuraava järjestys:

Tutkimusongelman N1 ” *Miten yhteistyö eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten ja heidän vanhempiensa kanssa vaikuttaa kasvattajaan? Miksi? (Mitä koetaan ongelmalliseksi? Millaisia kuormittavia tekijöitä kasvatuskumppanuudessa yritetään vähentää tai poistaa? Miten?)*” selvittämistä auttavat kyselylomakkeen kohdat NN5, 10, 16, 19.

Tutkimusongelmasta N2 ” *Näkeekö kasvattaja vanhemmat tuen tarvitsijoina vai aktiivisina toimijoina?*” selviää kohtien NN6, 12.1, 15, 17.1 ja 17.2 kautta.

Vastauksien kohdissa NN 7, 8, 12, 14 perusteella olen yrittänyt selvittää tutkimusongelman N3 ” *Mihin kasvatushenkilökunta tarvitsee vanhempia?*”

Kysymyksien NN8, 9, 11, 13, 17, 18 pohjaksi olen kerännyt aineistoa selvittääkseeni tutkimusongelman N4 ” *Millaisia menetelmiä ja toimintatapoja toteutetaan päiväkodissa vanhempien rohkaisemiseksi olla aktiivisia kasvatuskumppanuudessa?*”

Kohdassa N20 ” *Onko mitään muuta, josta haluaisit kertoa tässä asiassa? Kiitos.*” olen toivonut lyöttäväni vahvistuksen siihen, mitä muissa kohdissa on sanottu tai kasvattajien uutta luovia ajatuksia ongelmien selvittämisessä tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti. Kysymykset 1 – 4 ovat yleisluonteisia. Ne auttavat tutustumaan osallistujiin. Niiden päämääränä on edistää uskoa tietolähteiden luotettavuuteen ja myös minun tutkimukseni uskottavuuteen.

6.2.3.2 Ryhmähaastattelu

Yksi aineistokeruumenetelmistä, jota käytin tutkimuksessani, on puolistrukturoitu ryhmähaastattelu. Ryhmähaastatteluun osallistui neljä henkilöä. Tämän menetelmän avulla pyrin selvittämään lastenhiottajien arvostuksia, esimerkkejä ja perusteita, jotka koskevat tutkimusongelmia. Hirsjärven ja Hurmen (1988, 44–45) ohjeiden mukaan teemahaastattelussani päälinjoja oli vain hahmoteltu ja tuli samaan suuntaan, kuin strukturoidut yksilöhaastattelut. Siten kyselylomake (liite 4), jota käytin kyselyn ja strukturoidun haastattelun perustana, auttaa myös hahmottelemaan teemahaastattelun päälinjoja. Kysymykset jaetaan niiden sisällön mukaan *tosiasiakysymyksiin* ja *mielipidekysymyksiin*. Periaatteena on, että kaikki kysymykset ovat tyypistä riippumatta avoimia.

Tämän haastattelun *paikka* oli rauhallinen ja sijaitsi haastateltavien työpaikalla esikoulun tiloissa. Se tapahtui maanantaina klo. kahdeksalta ja *kesti noin tunnin*. Haastattelun aika sopi kaikille, koska päiväkodissa on tapana viettää maanantaisin aamulla esikoulutyöntekijöiden palaveria. Ryhmähaastattelussa kyselylomake auttoi minua hahmottelemaan teemahaastattelun päälinjoja. Yksi haastateltavista piti pöytäkirjaa eli hän kirjoitti kaikesta, mistä puhuttiin ryhmähaastattelussa. Myöhemmin mietin rauhassa tätä kirjoitusta, litteroin sen ja analysoin kerätyn materiaalin.

6.2.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Uusitalon (1999, 85 – 86) mukaan tutkimuksella on tieteellistä käyttöarvoa, jos se on *luotettava* eli *validi ja reliaabeli*. Hirsjärven ym. (2007, 226) mukaan *validius* tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata ja *reliaabelius* tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta eli kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia.

Mittaustuloksen kannalta laadullinen tutkimus on luotettava, jos kysymykset mitaavat oikeita asioita koko tutkimusongelman alueelta. Heikkilän (2008, 29 – 30) mukaan mittaustulos ei ole *validi*, jos mitattavat käsitteet tai muuttujat on epäsel-

västi määritelty, ja *reliabiliteetti* edellyttää mittausten toistettavuutta myös muissa tutkimuksissa. Siten tutkimuksen pätevyys liittyy sen sopivuuteen tutkimusongelman ratkaisemiseen. Tutkimusprosessin alussa mietin tutkimukseni tarkoitusta ja sen mukaan yritin asettaa täsmälliset tutkimusongelmat sekä määrittellä tarkasti mitattavat käsitteet. Validiteetin saavuttamiseksi yritin mitata oikeita asioita yksiselitteisesti ja kiinnitin huomiota siihen, että niiden tulee kattaa kaikki tutkimusongelmat. Kysymyslomakkeen laadinnan vaiheessa pohdin huolellisesti kysymysten laatua, sillä validiteettiin vaikuttaa se, miten onnistuneita kysymykset ovat ja voidaanko niiden avulla ratkaista tutkimusongelmia. Pysin noudattamaan sääntöä, että tutkijan tulee olla koko tutkimuksen ajan kriittinen, rehellinen ja tarkka sekä myös yrittää välttää virheitä.

Tutkimuksen laadun kannalta kohderyhmän rooli on merkittävä. Tutkimukseni otos oli edustava ja tarpeeksi suuri: kymmenen henkilöä viidestä päiväkodista eri puolella Lahtea (luku 6.2.2). Kohderyhmässä oli sekä naisia että mies, kantasuomalaisia ja maahanmuuttajia. Sen lisäksi tutkimukseni varhaisvaiheessa keskusteluihin osallistuivat työntekijät, joiden taustalla on venäjän ja arabin kieli ja kulttuuri. Kirjoitin heidän vastauksiensa havainnointi-päiväkirjassa, jota käytin sitten tehden johtopäätös. Niinpä tutkimukseni otos edusti perusjoukkoa hyvin ja monipuolisesti, joka myös vaikuttaa positiivisesti tutkimukseni luotettavuuteen.

Tutkimuksen luotettavuutta nosti myös hyvä vastauskuva. En laskenut vastausprosenttia, sillä tutkimukseni ei ole määrällinen vaan laadullinen. Kuitenkin melkein kaikkiin kysymyksiin kyselylomakkeissa sain vastauksia. Haastateltavat kirjoittivat ne huolellisesti ja selkeästi. Parissa tapauksessa tarkistin vastauksien oikeinymmärrykseni lisäkeskusteluissa, jotka olivat haastateltavien työpaikalla ja kestivät noin 15 – 20 min.

Lisäksi Heikkilän (2008, 186 – 188 & 287) mielestä reliabiliteettia saattaa pohtia vasta tutkimuksen jälkeen. Siitä huolimatta, että täysin samanlaisia tuloksia ei voi saada, siinä ei kuitenkaan saa olla suurta poikkeavuutta eli tutkimus voidaan toistaa samanlaisiin tuloksiin pääsemiseksi tutkijasta riippumatta. On myös tärkeää, että mittaukset vastaavat tutkimuksen teoriaosassa esitettyä käsitteitä. Tutustumisestani

alan kirjallisuuteen, pro gradu-tutkielmiin ja opinnäytetöihin käy ilmi, että tutkimukseni tulokset vastaavat edellä mainittuja perusteita.

Sitä paitsi aineiston keruun kuluessa noudatin sääntöä, jota Hirsjärvi ym. (2007, 23–27) nimittävät *eettiseksi vaatimukseksi*. Laadullisessa tutkimuksessa eettiset kysymykset ovat erittäin tärkeitä. Sen mukaan merkittävää on tieteellinen käytäntö. Tutkimuksen suunnittelussa ja suorituksessa tutkimuksen aihe tulee olla merkitykseltään tärkeä ja tutkimusarvoinen. Lähtökohtana on ihmisarvon kunnioittaminen. Henkilön tulee olla kykenevä ymmärtämään tämä tieto.

Osallistumista koskevan suostumuksen pitää olla vapaaehtoista, vapaata pakotuksesta. Kaikissa tutkimustyön vaiheissa muun muassa aineiston keräämisessä epärehellisyttä on vältettävä. Hirsjärvi ym. (2007, 27) toteavat Kuulaan (2006) viitaten, että eettisiin kysymyksiin kuuluvat monet aineistonhankinnan juridiikkaan ja aineistojen anonyymisointiin liittyvät seikat.

Valittuani tutkimukseni aiheen etsin työharjoittelupaikkaa Lahden päiväkodeista, jotta minulla olisi myös mahdollisuus kerätä tutkimusaineistoa opinnäytetyötä varten. Siten ennen kuin aloin kerätä aineistoa, sain päiväkodin johtajalta suullisesti tutkimusluvan, joka edellyttää muun muassa havainnoitavien ja ammattilaisten suostumusta osallistua tutkimukseeni. Asiasta sovittiin myös kasvattajien kanssa henkilökohtaisesti.

Harjoittelussa päiväkodissa tutustuin henkilökuntaan ja kerroin työntekijöille, että suoritan LAMK:ssa sosionomiopintoja ja kirjoitan opinnäytetyötä. Esitin heille sekä vielä yhdelle tutuvalle kasvattajalle, joka on töissä kahdessa päiväkodissa Lahdessa (joissa en ollut ammattiharjoittelussa), opinnäytetyöni aiheen ja tutkimuksen tarkoituksen. Selitin kasvattajille, että tarvitsen heidän apuaan aineiston keruussa, koska kyseessä on Lahden päiväkodin henkilökunnan, siis myös heidän kokemuksensa kasvatuskumppanuudesta eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien kanssa. Selitin sekä suullisesti että kirjallisesti kyselylomakkeen alussa olevassa tekstissä, että kyselyyn vastataan nimettömänä eikä lopullisessa työssäni mainita päiväkotienkaan nimiä.

Kaikki haastattelut sujuivat hyvin. Tein muistiinpanoja itselleni reflektoinnin pohjalta. Tiedonhankintahaastattelut tutkimuksen osana on vuorovaikutustilanne. Minun roolini oli johtaa aktiivisesti haastattelua, innostaa ja kannustaa haastateltavaa. Sen vuoksi jouduin muun muassa motivoimaan haastateltavia. Hirsjärven ja Hurmen (1988, 106) mukaan haastateltavan motivaatio on keskeinen haastattelun onnistumiselle. Se auttaa vastamaan syvällisesti ja selkeästi. Ilmapiiiri oli hyvä ja ystävällinen sekä oli olemassa innostusta löytää *totuus* tutkittavasta ilmiöstä. Osallistujia miellytti se, että kerrottiin annettuja tietoja käsiteltävän luottamuksellisesti. Kaikki edellä mainitut kohdat ovat luonteenomaisia vuorovaikutustilanteelle (Metsämuuronen 2008, 39).

6.3 Aineiston analyysi – kulku ja teoreettiset perustelut

Hirsjärven ym. (2007, 203) mielestä kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko on tutkimuksen ydinasia. Analyysivaiheessa tutkijalle on selvää, minkälaisia vastauksia hän saa ongelmiin. Tutkimukseni on empiirinen ja kvalitatiivinen. Hirsjärven ym. (2007, 216–217) suosituksen mukaan olen tehnyt kyselyn perusteella saatujen tietojen tarkistuksen. Tässä tutkimukseni vaiheessa olen kiinnittänyt huomioni siihen, sisältyykö tietoihin selviä virheellisyyksiä ja puuttuuko tietoja. Sitten olen ottanut huomioon, onko tietojen täydentäminen kohdallani tarpeellista. Jos en ole löytänyt kyselylomakkeesta perusteltuja vastauksia, olen selvittänyt kasvattajan mielipiteen haastattelun aikana tai keskustelussa. Sen jälkeen olen taas tehnyt tietojen tarkistuksen ja täydentämisen.

Seuraavana tutkimusvaiheena on ollut aineiston järjestäminen tiedon analyysiä varten. Tein aineiston literoinnin ja analysoin sitä *sisällön analyysia* sekä *keskustelu- ja diskurssianalyysia* käyttäen. Aluksi käsittelin sisällön analyysiin liittyviä asioita: oman aineiston perinpohjainen tunteminen sekä keskeisten käsiteiden haltuunotto teoreettisen kirjallisuuden avulla. Toiseksi tulee ajattelutyö, joka tarkoittaa aineiston sisäistämistä ja teoretisointia. Kolmannessa vaiheessa tein aineiston karkea luokittelu, jossa esitin keskeisimmät teemat tai luokat. Seuraavana on ristiinvalidointi (validi on pätevä). Aineiston avulla tapahtuu käytettyjen luokkien vahvistaminen tai niiden epäileminen. Opinnäytetyössäni teemoittelu noudattaa saman-

suuntaisesti aiemmin esitettyjä tutkimusongelmia ja niihin liittyviä kyselylomakkeen kysymyksiä. Jatkossa analyysissä käytetään askel -käsiteitä kuvamaan analyysin etenemistä eli sitä, mitä analysoitiin ja miten analyysi suoritettiin.

Askel 1: Perustiedot

Haastatteluissa ja kyselyssä tiedustettiin ensin haastateltavan sukupuoli sekä onko hän saanut täydennyskoulutusta, joka liittyy eri kieli- ja kulttuuritaustaisiin lapsiin ja minkälaista. Kysyttiin myös työvuosia ammatissa ja kuinka monen vuoden kokemus haastateltavalla on eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten parissa tehtävästä työstä sekä mikä koulutus hänellä on sekä sitä, kuuluiko hänen koulutukseensa opintoja liittyen eri kieli- ja kulttuuritaustaisiin lapsiin. (liite 4, NN1 – 4.)

Askeleet 2 – 5: Ensimmäinen tutkimusongelma

Olen analysoinut asioita siitä, miten kasvattajat kokevat yhteistyön eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten ja heidän vanhempiensa kanssa ja miksi, kysymyksien 5, 10, 16, 19, 20 (liite 4) avulla.

Askel 2: Kohdassa N5 analysoitiin *miten* kasvattajat kokevat yhteistyön eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten ja heidän vanhempiensa kanssa ja *miksi?*

Askel 3: Seuraava vaihe ensimmäisen ilmenneen ongelman selvittämisessä oli tutustuminen kasvattajien näkökantoihin kahdesta ongelmasta. Ensimmäinen on, miten he toimivat (tai toimisivat ongelmia ilmetessä), jos he saavat tietää, että (ks. N 10.1) vanhempien mielestä päiväkodissa ei hoideta tai ei kasvateta heidän lastaan tarpeeksi hyvin. Toinen on (ks. N10.2) kohta, jonka mukaan vanhemmat ovat sitä mieltä, että heidän mielipidettään ei oteta vakavasti.

Askel 4: Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin ongelman konkreettinen aspekti, joka koskee kärsimättömyyden ja syrjäytymisen ilmenemistä monikulttuurisia lapsia kohtaan sekä miten se heijastuu yhteistyössä monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa. Mediassa muun muassa Internetissä ja sanomalehdissä on julkaistu viime vuosina useita artikkeleita tästä suomalaisen yhteiskunnan elämän osa-alueesta. Tämän yhteydessä asetettiin kysymyksiä, ovatko kasvattajat törmänneet eri kieli-

ja kulttuuritaustaisten vanhempien käsityksiin siitä, että heidän lapsiinsa suhtaudutaan rasistisesti aikuisten ja lasten taholta (ks. NN16, 16.1, 16.2).

Askel 5: Hyvä kasvatuskumppanuus edellyttää muun muassa sitä, että molemmat puolet tietävät toisen puolen näkökulman roolistaan yhteistyössä lapsen hyödyksi. Kysymyksen N19 avulla halusin saada tietää, ovatko monikulttuuristen lasten vanhemmat antaneet kasvattajille positiivista palautetta heidän työstään.

Askeleet 6 – 8: Toinen tutkimusongelma

Selittäessä todellista kuvaa vanhempien roolista lapsensa päivähoidossa, siis yhteistyössä ja kasvatuskumppanuudessa, oli mielenkiintoista saada tietoa, näkevätkö kasvattajat vanhemmat tuen tarvitsijoina vai aktiivisina toimijoina ja mihin heidän mielipiteensä perustuu. Tilanteen ymmärtämiseksi tehtiin seuraavat kysymykset NN6, 15, 17.1 ja 17,2 sekä myös 7.2 (liite 4).

Askel 6: Kohdassa N6 analysoitiin, millaisia konkreettisia kokemuksia kasvatuskumppanuudesta eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien kanssa ammattilaisilla on. Kysymykset N17.1 ja 17.2 vahvistavat osittain tämän kysymyksen N6.3, mutta tarkastelevat tilannetta toiselta näkökannalta: onko vanhemmilta tullut aloitteita dialogissa kasvattajan kanssa, mitä mieltä kasvattaja on tästä ja kuinka suuri osa vanhemmista kasvattajan mielestä on passiivisia tässä asiassa.

Askel 7: Analysoitiin vastauksia kysymyksiin N6.1, mikä auttaa saavuttamaan rakentavan yhteistyön vanhempien kanssa.

Askel 8: Jatkaessani vanhempien asenteen selvittämistä analysoitiin vastaukset kyselylomakkeeseen N15. Asia koskee sitä, mitä vanhemmat odottavat kasvattajilta itse kasvattajien kannalta. Sen lisäksi vastauksien kohdalla 12 avulla voidaan analysoida monikulttuuristen lasten vanhempien konkreettisia ehdotuksia, joita kasvattajat käyttivät laatiessa lasten varhaiskasvatus- tai esiopetus-suunnitelmia. Myös kohdassa 7.1. selvitettiin, millaisissa konkreettisissa tilanteissa vanhemmat ovat osoittaneet auttamista tai auttamishalua.

Askeleet 9-11: Kolmas tutkimusongelma

Tässä analyysivaiheessa minua kiinnostaa, mikä kasvatushenkilökunnan kannalta on vanhempien aktiivista asennoitumista kasvatuskumppanuuteen? Siihen kysymykseen olen yrittänyt vastata selvittäessäni seuraavaa tutkimusongelmaa: *Mihin kasvatushenkilökunta tarvitsee vanhempia?* Kasvatushenkilökunnan mielipiteiden tutustumiseen on tarkoitettu ensisijassa kyselylomakkeen kysymykset NN7, 8, 12, 14 (liite 4) sekä myös haastateltavien mielipiteiden ilmaukset suullisissa haastatteluisissa ja keskusteluissa.

Askel 9: Kohdissa NN7 ja 8 analysoidaan kasvattajien odotuksia monikulttuuristen lasten vanhemmilta.

Askel 10: Kysymyksen N12.2 avulla kartoitetaan, miten vanhempien informaatio omasta lapsestaan on vaikuttanut kasvattajaan hänen laatiessaan lasten varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelmia.

Askel 11: Mistä muusta kasvattajat haluavat saada tietoa vanhemmilta? Tämän kysymyksen selvittämiseksi on laadittu kysymys N14.

Askeleet 12–16: Neljäs tutkimusongelma

Neljästä mainitusta tutkimusongelmasta viimeisen selvittämiseksi on laadittu kysymykset NN8.2, 9, 11, 13, 17, 18 ja 20 (liite 4). Vastaukset kysymykseen (ks. N8.2), miten neuvot tai ohjaat vanhempia kehittämään lapsen taitoja (menetelmiä ja toimintatapoja) on analysoitu kysymysten 8, 8.1 ja 8.2 joukossa päämääränä selvittää, mihin kasvatushenkilökunta tarvitsee vanhempia (ks. askel 9).

Askel 12: Seuraava kysymys (ks. N9) on kohdistettu siihen, että saadaan selväksi, miten kasvattaja yrittää vaikuttaa kasvatuskumppanuuden menestymiseen ja miten siinä on onnistuttu.

Askel 13: Kohdan N11 idea syntyi Varhaiskasvatussuunnitelman periaatteista (Stakes 2005), että vanhemmilla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lastensa hoitoon, kasvuun ja oppimiseen. Kysymyksessä on analysoida se, *miten kasvattajat*

toteuttavat työssään tätä ohjetta. Minua kiinnosti miten vakavasti ammattilaiset ovat halukkaita toimimaan yhdenvertaisina vanhempien kanssa asioissa, jotka koskevat välittömästi kasvattajien ammattialaa.

Askel 14: Seuraava kysymys (ks. N13) koskee yhtä tärkeimmistä suomalaisuutta määrittävistä tekijöistä, tasa-arvoa. Tasa-arvo tarkoittaa vapausarvoja, yksilöllisyyttä, sosiaalista vastuuta periaatteista, ihmisten erilaisuuden ja erilaisten elämäntapojen ymmärtämistä ja kunnioittamista. Tasavertainen vanhempien ja kasvattajien asenne kasvatuskumppanuudessa edellyttää muun muassa sosiaalista tasa-arvoa. Kohdassa N13 on itse asiassa pikkutarkka kysymys, *miten voidaan pyrkiä edistämään kulttuurista moniarvoisuutta ja sosiaalista tasa-arvoa päivähoitossa sekä kasvatuskumppanuudessa.*

Askel 15: Kohdassa N17 analysoitiin, miten kasvattajat dialogia kasvatuskumppanuudessa.

Askel 16: Kysymys N18 koskee sitä, millä viestintäkeinoilla saavutetaan yhteistoimintaa ja yhteisymmärrystä.

Askel 17: Kohta ”Mitä muuta” eli analysointi vapaan lausunnon esittämisen asiasta.

Askel 18: Ryhmähaastattelun analysointi. Tässä teemahaastattelussa päälinja tulee samaan suuntaan, kuin yksilöhaastattelun linja (askeleet 1 – 17), mutta se on vain hahmoteltu.

Tutkimukseni analyysin kohteena ovat olleet keskustelujen, dialogien, viestien, yms. maailmat, sillä laadullisen tutkimuksen koko aineisto koostuu kirjoitetusta materiaalista. Tässä yhteydessä käytin aineiston *narratiivista analyysia* (mitä kerrotaan) esimerkiksi juonellisuuden kannalta. Otin huomioon *keskustelun- ja diskurssianalyysin* (miten kerrotaan) periaatteita. Alasuutarin (2003, 41–45) mukaan diskurssianalyysin kiinnostuksen kohteena ovat kielenkäytön tilannekohtaiset seuraukset. Tutkimukseni diskurssianalyysin vaiheessa pyrin toteuttamaan aineisto-

analyysin kriittisen näkökulman kannalta: kuka sanoi, mitä sanoi, mitä tarkoitti, miksi sanoi, mihin ja keneen pyrki vaikuttamaan.

Metsämuuronen (2008, 53) toteaa, että diskurssianalyysiin sisältyy aina toistoa ja spiraalinomaista työskentelyä tai paluuta aikaisempiin vaiheisiin. Tässä yhteydessä olen analysoinut tarkemmin sitä, mitä tekstissä toistuu. Tarkastelustani olen kirjoittanut tapausanalyysin jatkotyöskentelyni tueksi. Analysoidessani aineistoa olen kiinnittänyt erityistä huomiota *miksi* -kysymyksiin. Viimeiseksi tein johtopäätöksiä ja tulkinta. Tulokset esitin kuvaamalla. Tässä vaiheessa minulle oli tärkeää, mitä ”jalokiviä” olen löytänyt, mikä on yhtä teorian kanssa ja vastaavatko tulokset odotuksiani.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Askel 1: Perustiedot (liite 4, NNI – 4)

Aineisto kerättiin keväällä 2010. Tutkimukseen osallistui kasvattajia, joista useimmilla oli paljon kokemusta lastenkasvatuksesta, muun muassa työstä eri kielij- ja kulttuuritaustaisten lasten ja heidän vanhempiensa kanssa. Haastateltuina oli henkilöitä, jotka ovat olleet työssä muun muassa monikulttuuristen lasten parissa:

- yli 20 vuotta – yli 10 vuotta haastateltavat 1, 2
- 11–20 vuotta – alle 5 vuotta haastateltava 5
- 5–10 vuotta – 5-10 vuotta haastateltava 3.

Vain kaksi henkilöä kohderyhmästä (30 %) oli työskennellyt alle viisi vuotta lasten muun muassa monikulttuuristen lasten kanssa (haastateltavat 4 ja 6).

Kyselyistä kävi selville, että kaikilla haastatelluilla on asianmukainen koulutus: lastentarhanopettaja, sosionomi, psykologi. Mutta melkein kaikki huomauttivat, että he ovat saaneet vain vähän ohjausta työhön monikulttuuristen lasten kanssa. Yhden henkilön vastauksessa huomio kohdistui siihen, että ne, jotka ovat olleet työssä yli 20 vuotta, eivät olleet saaneet siihen valmennusta, koska heidän aikanaan ei tätä ilmiötä vielä ollut. Nyt kun tästä kysymyksestä on tullut tärkeä, haastateltavat ovat

osallistuneet erilaisiin täydennyskoulutuksiin. Ne ovat nimenomaan monikulttuuristen lasten ohjaukseen liittyviä useita, lyhyitä koulutuksia muun muassa seminaareja, luentoja tai kursseja. Puolet haastatelluista ei vastannut tähän kohtaan tai vastasi, ettei ole saanut sellaista koulutusta. Ne kasvattajat, jotka olivat työssä yli 20 vuotta, ilmoittivat, että he osallistuvat jatkuvasti täydennyskoulutukseen.

Askeleet 2 – 5: Ensimmäinen tutkimusongelma (liite 4, NN5, 10, 16, 19, 20)

Askel 2: Vastauksista siihen (ks. N5), miten kasvattajat kokevat yhteistyön eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten ja heidän vanhempiansa kanssa ja miksi, käy selväksi, että se tekee työn kiinnostavammaksi (5 vastausta 6:sta), haastavamman (5 vastausta 6:sta), kuormittaa (1 vastaus 6:sta). Miettiessään miksi tällaisia vaikutelmia syntyy työssä monikulttuuristen lasten ja heidän vanhempien kanssa haastattelutavat esittävät seuraavia ajatuksia:

- Ei ole yhteistä kieltä, monikulttuuristen lasten vanhempien ja kasvattajien ajatukset ovat erilaisia.
- Yhteistyö monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa tekee työstä haastavamman, sillä on erilaisia oppimiskäsityksiä ja odotuksia. Keskustelu tulkin välityksellä on vaikeampaa kuin omalla äidinkielellä.
- Eri äidinkieli vaikeuttaa kommunikaatiota vanhempien kanssa. Jos lapsi ei vielä osaa suomea, kommunikointi ja työskentely hänen kanssa suomenkielisessä päiväkodissa vaatii erityistä paneutumista
- Työ muuttuu kiinnostavammaksi, sillä työ eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten ja heidän vanhempiansa kanssa edellyttää perehtymistä erilaisiin kulttuureihin ja uskontoihin, joka laajentaa omaa maailmankatsomusta.
- Työ on haasteellista, kun ei ole aluksi yhteistä kieltä.

Askel 3: Kohdissa NN 10.1 ja 10.2 kysyttiin menetelmistä, joita kasvattajat käyttävät ongelman ratkaisemiseksi ja kaikki haastateltavat yksimielisesti valitsivat sa-

man menetelmän: avoimen dialogin ja keskustelun. Ne, jotka olivat jo joutuneet tekemisiin tällaisten ongelmien kanssa, kertoivat kokemuksistaan, että se auttaa. Vasta työnsä aloittanut kasvattaja (haastateltava 4) vastasi kysymyksiin konditio-naalissa, josta näkyi, että hän ei ole ollut sellaisissa tilanteissa itse, mutta ammatti-laisuus edellyttää valmiutta selviytyä tämän kaltaisista vaikeuksista.

Askel 4: Kohdissa NN 16, 16.1 ja 16.2 useimmat haastateltavat kohderyhmästä vastasivat, etteivät he ole törmänneet siihen. Kokeneemmat kasvattajat (haastatel-tavat 1 ja 2) vastasivat kohdassa, jossa on kysymys rasismien ilmenemisestä mui-den lasten taholta monikulttuurisia lapsia kohtaan, seuraavasti. Joskus vanhemmat ovat huolissaan siitä, että kiusataanko lasta. Joskus kiusaamistilanteiden ilmetessä vanhemmat ovat tulkinneet sen johtuvan erilaisesta taustasta, usein rasismista, vaikka syynä on ollut ihan muu asia.

Askel 5: Kaikille haastateltaville vanhemmat ovat antaneet positiivista palautetta. Se näkyy seuraavista vastauksista:

Kyllä. Sanallisia viestejä ja lahjoja. (Haastateltava 1.)

Ei suoraan henkilökohtaisesti, mutta kiittäneet, että päivähoi-dossa tehdään paljon lapsen hyväksi. (Haastateltava 2.)

Kiitos päivän lopuksi lämmittää mieltä. (Haastateltava 3.)

Tyytyväisyys lasten kasvatuksesta on positiivista palautetta. (Haastateltava 4.)

Kyllä. Kiitos, kukkakimppuja ja hymy kasvoilla. (Haastateltava 5.)

Kieliavustajan välityksellä olen kuullut, että vanhempi on kerto-nut lapsen pitävän minusta.. (Haastateltava 6.)

Askeleet 6 – 8: Toinen tutkimusongelma (liite 4 NN6, 15, 17.1,17,2 sekä 7.2)

Askel 6: Vastattaessa kysymykseen, millaisia konkreettisia kokemuksia kasvatus-kumppanuudesta eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien kanssa kas-vattajalla on, haastateltavat toivat esille seuraavaa. Vanhemmat osallistuvat ja vai-kuttavat kasvattajan päätöksiin ja toimintaan työssä heidän lastensa kanssa pyyn-töjen ja toiveiden kautta sekä osoittamalla kiinnostuneisuutta päiväkodin toimin-taa sekä sitä koskevaa keskustelua kohtaan. Vanhemmat kertovat omat näkemyk-sensä ja toiveensa asioista, jotka heistä ovat tärkeitä.

Edelleen mielipiteet jakoutuivat: kaksi henkilöä kertoi, että he toimivat ohjeiden mukaan ja se koskee tavallisesti ruokaa, käyttäytymistä ja uskontoa (haastateltavat 4 ja 6). Yksi huomautti, että vanhemmat eivät yleensä osallistu hänen päätöksiinsä, luottavat hänen ammattitaitoonsa (haastateltava 3). Muut vastatessaan kiinnittivät huomion siihen, että pitää kunnioittaa vanhempien ajatuksia, kuulla heitä keskusteluissa sekä siihen, mitä konkreettisia ehdotuksia tuli vanhemmilta (haastateltavat 1, 2 ja 5). Yksi haastateltava kiinnitti huomiota siihen, että vanhemmat kertovat joskus kieliavustajan välityksellä toiveistaan lastensa hoidossa. Joskus he yrittävät itse selittää huolenaiheensa tai kyselevät, miten on mennyt. (Haastateltava 6.)

Kohdissa 17.1 ja 17.2 yksi henkilö kohderyhmästä vastasi, että vanhemmat tulevat rohkeasti juttelemaan, jos on asiaa, vaikka kielitaito olisikin heikko (haastateltava 3). Toinen huomautti, että vanhemmilta tulee aika vähän aloitteita, vanhemmat ovat usein arkoja tuomaan omaa näkökulmaansa esiin (haastateltava 2). Yksi henkilö vastasi, että pieni osa vanhemmista on passiivisia (haastateltava 6). Muut tutkimuksen osanottajat eivät muistaneet, että he olisivat saaneet työssä vanhemmilta aloitteita. Mitä tulee kasvattajien mielipiteeseen passiivisten vanhempien prosentimäärästä, vastaukset olivat seuraavat: 50 % (haastateltavat 1 ja 4), ehkä n.60 % (haastateltava 3), 80 % (haastateltava 5), en osaa arvioida, mutta enemmistö (haastateltava 2).

Syyksi, joka estää kasvatuskumppanuutta, kaikki kohderyhmästä nimeivät yhteisen kielen puutteen tai monikulttuuristen lasten vanhempien puutteellisen kielitaidon. Muiksi kasvatuskumppanuutta vaikeuttaviksi syiksi nimitetään vähäiset tapaamiset (haastateltavat 2, 4 ja 6). Sen syynä pidetään pelkoa, ettei ymmärretä toisiaan (kielimuuri), siis vanhemman on vaikeaa tavata kasvattajaa ja kasvattajan vanhempia. Toiseksi syyksi mainitaan kulttuurierot, kun esimerkiksi keskusteluun tulee arabiperheistä yleensä vain isä, siten keskustelu äidin kanssa ei käytännössä juuri koskaan toteudu. (Haastateltava 3.) Sen lisäksi mainitaan sellaisia kasvatuskumppanuutta haittaavia syitä kuin erilaiset perheen ja kasvattajan odotukset ja tavoitteet (haastateltava 2.)

Toisaalta esitettiin mielipide, että yhteisymmärrystä estäviä seikkoja syntyy silloin, kun ammattilaisesta näkyy henkinen laiskuus eli hän ei halua kuullakaan

monikulttuuristen lasten ja heidän perheidensä kulttuurista ja tavoista. Sitä paitsi sellainen ammattilainen ei osaa kuunnella ja keskustella henkilöiden kanssa, jonka äidinkieli ei ole suomi. Lisäksi haastateltavan mielestä sellaisissa tapauksissa kärsimättömyys on nähtävissä. (Haastateltava 5.)

Askel 7: Kohdassa N6.1 vastaukset kuulostivat seuraavilta. Saavuttamaan rakentavan yhteistyön monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa auttaa:

Usein toistuvat keskustelut, jotta ymmärrämme toisemme ajatusmaailmaa ja periaatteita ja osaamme kunnioittaa niitä molemmin puolin. (Haastateltava 1.)

Molemminpuolinen kiinnostus ja halu toimia lapsen parhaaksi, on oltava aikaa tapaamisiin esimerkiksi tapahtumissa ja keskustelut. (Haastateltava 2.)

Tasavertainen kohtelu, hyvä vuorovaikutus päivittäin. (Haastateltava 3.)

Tärkeä on ottaa huomioon vanhempien mielipiteet vaikka ne olisivat erilaiset kuin omasi, kuunnella, kertoa ja olla läsnä vanhempien kanssa. (Haastateltava 4.)

Keskustelut, kiinnostus heidän kulttuuriaan kohtaan, tiedot heidän maasta (josta he ovat kotoisin), empatia, valmis auttaa. (Haastateltava 5.)

Asenne, pitää olla aktiivinen ja osoittaa ilmeillä ja eleillä oma kiinnostus yhteistyöhön, tulkkipalvelun sekä kieliavustaja auttavat yhteistyössä paljon.

Askel 8: Vastaukset kohdassa N15 kuvaavat vanhempien odotuksia päivähoidosta kasvattajien näkökannalta. ”Tiedätte mikä on parasta” (haastateltava N1) on tyyppillinen vanhempien asenne yhteistyössä. Kohdassa N12.1, jossa kyseessä on vanhempien konkreettisia ehdotuksia, joita kasvattaja on käyttänyt laatiessa lasten varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmia, vain kolme kasvattajaa kuudesta kohde-ryhmän jäsenestä vastasivat kysymyksiin:

Ainoa ehdotus tai pyyntö on ollut, että huolehtisimme siitä, että lapsella on lämpimästi päällä eikä istuisi lumihangessa (haastateltava 1).

Ei suoraan [ollut konkreettisia ehdotuksia], vanhemmat kertovat esimerkiksi lapsen harrastuksista tai kiinnostuksen kohteista, joita hyödynnetään (haastateltava 2).

Usein pieniä asioita, kuten vanhempien kertomuksia lapsesta (haastateltava 4).

Kaikki haastateltavat ovat myös esitelleet, että tärkeimpänä tavoitteena vanhemmat usein pitävät kielen oppimista. Yksi henkilö kohderyhmästä tarkensi vanhempien haluavan, että heidän lapsilleen opetettaisiin henkilökohtaisesti suomea esimerkiksi kerhossa (haastateltava 5). Kysymys on ensisijaisesti alle kuusivuotiaista lapsista, sillä esikoulussa Lahdessa on olemassa käytäntö, että lähikoulun opettaja opettaa suomea monikulttuurisille lapsille nimenomaan kouluaineena. Hän siis käyttää menetelmiä ja oppimateriaalia, jotka on muokattu ottaen huomioon lasten ikä ja se, ettei suomi ole heidän äidinkieltensä.

Askeleet 9-11: Kolmas tutkimusongelma (liite 4, NN7, 8, 12, 14)

Askel 9: Kohdassa N7.3 kysyttäessä miltä alalta ne haasteet tai vaikeudet eli ongelmat työssä monikulttuuristen lasten kanssa ovat, jotka pitää ratkaista vanhempien kanssa, vastattiin:

*Kommunikatiivisuus (haastateltavat 5 ja 6).
Kulttuuri-identiteettikysymys (haastateltavat 3 ja 5).
Lasten kehitys (haastateltavat 3, 5 ja 6).
Muut [ilman tarkennusta millaisia] (haastateltava 1).*

Kohdassa N7.1 vastattiin, että vanhempien konkreettiset ehdotukset olivat seuraavat:

*Vanhemmat ovat innokkaita tutustumaan päiväkotityöhön esimerkiksi työharjoittelijoina (haastateltava 1).
Vanhemmat ehdottivat apuaan retkien järjestelyssä sekä omaa osallistumista siihen (haastateltava 5).*

Kasvattajan mielestä seuraavat vaikeudet työssä monikulttuuristen lasten kanssa onnistuttiin poistamaan yhteistyössä heidän vanhempien kanssa (N7.2).

Pukeutumiseen liittyvät asiat (lasten vaatetus, talvi- ja kesäoloissa) (haastateltava 1).

*Se, ettei tunneta niiden maiden kulttuuria ja tapoja, joista moku-
[monikulttuuristen] lasten perheet ovat kotoisin. Lasten ja van-
hempien epäadekvaattisten reaktioiden ymmärtämättömyyden
poistuminen. (Haastateltava 5.)*

*Se, että psykologin tutkiminen jossakin maassa koetaan perheel-
le ”häpeälliseksi” ja siten ei olla haluttu näitä tutkimuksia Suo-
messä. Tutkimuksista ja niiden merkityksestä on kerrottu perus-
teellisesti ja tämä on vaikuttanut positiivisesti vanhempien pää-
tökseen, että lapsi voi mennä tutkittavaksi. (Haastateltava 3.)*

*Keskusteluissa (tulkin välityksellä) on onnistuttu selvittämään
lapsen käytöstä kotona tai jos lasta on tutkittu ennen päiväkotiin
tulemista esimerkiksi ahdinkielen kehitys tai ylivilkkaus (haasta-
teltava 6).*

Koska useimmat kohderyhmästä eivät vastannut kyselylomakkeen kysymykseen N7, pyysin heitä jäljellä olevissa keskusteluissa tai haastatteluissa selvittämään tilanteen. Tuloksena oli, että kasvattajat odottavat vanhemmilta, että he kertovat sellaisista lasten kehitykseen liittyvistä asioista, jotka auttavat kasvattajaa hänen työssään. Esimerkiksi joskus monikulttuurisen lapsen pahaolo on selvästi havaittavissa tai lapsi reagoi kasvattajaan sopimattomasti. Lapsen käyttäytymisen äkilliset muutokset ovat tyypillisiä asioita, jotka kannattaa ottaa vanhempien kanssa puheeksi. Myös kasvattajat haluavat, että heillä olisi riittävästi tietoa lasten selviytymisestä, kaverisuhteista, vahvuuksista ja vaikeuksista.

Yksi osanottaja (haastateltava 4) esitti saman mielipiteen, joka oli tullut esiin myös ryhmähaastattelussa. Kasvattajat toivovat vanhemmilta sitä, että he ottavat vakavasti: mitä heidän lapselleen tapahtuu päiväkodissa, mitä ja miten on suunniteltu ja toteutettu, että he ovat kiinnostuneita lapsen tuomasta palautteesta sekä esittävät avoimesti mielipiteensä, miten ongelmatilanteessa asia ratkaistaan.

Monet haastateltavat jakavat mielipiteen, että keskustelussa monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa tyypillisiä piirteitä ovat seuraavat. Vanhemmat antavat avoimesti tietoa siitä, mitä lapsi esimerkiksi ei voi syödä allergian tai uskonnon takia, mutta heidän voi olla vaikea ottaa kasvattajan kanssa puheeksi itseään as-karruttavia asioita esimerkiksi tarkkaavaisuushäiriöitä (ADHD) koskevaa asiaa. Siitä huolimatta, että vanhemmat saattavat olla tyytymättömiä johonkin asiaan

päivähoidossa tai olla huolissaan jostakin kasvattajaan liittyvästä asiasta, he eivät kuitenkaan ota asiaa puheeksi.

Syyt haluttomuuteen antaa informaatiota jostakin asiasta voivat olla samat, kuin syyt, jotka mainittiin ja aiemmin, kun selvitettiin, miksi vanhemmat eivät ole aktiivisia toimijoita kasvatuskumppanuudessa vaan tuen tarvitsijoita (ks. 4.2.2). Taus-talla voi esimerkiksi olla epäluottamusta tai pelkoa, että tilanteen selvittäminen voi saattaa lapsen vaikeaan tilanteeseen tai vaikeuttaa perheen asemaa.

Vastaukset kysymyksiin NN8, 8.1 ja 8.2 millaisia kehittämisehdotuksia sinulla on, joita eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhemmat voisivat käyttää hyödykseen tulevaisuudessa, tuottivat seuraavan kuvan siitä, mitä ja miten lasten taitoja pitää kasvattajan mielestä kehittää.

Kysymyksiin ”Mitä pitää kehittää?” vastattiin:

Lapsen pitää antaa olla lapsi on hän mistä kulttuurista tahansa (haastateltava 1).

Oman äidinkielen kehitys (haastateltavat 2, 3 ja 5).

Vanhemmille kodin merkityksestä korostaminen (haastateltava 2).

Jokaisella lapsella on omat taidot ja siksi ei vanhemmille voi sanoa mitä pitäisi kehittää, ennen kuin tunnen lapsen (haastateltava 4).

Itseluottamus, oman maan tuntemus, ylpeys omasta kulttuurista ja toisen kulttuurin kunnioittaminen (haastateltava 5).

Omatoimisuus (etenkin yli 3v. pukemisessa, WC-käynneissä).

Pettymysten sietokykyä. (Haastateltava 6.)

Kysymykseen ”Miten pitää kehittää?” vastattiin:

- Lasta pitää kannustaa tekemään itse vain vähän auttaen. Ei kannata tehdä kaikkea lapsen puolesta. Lapsen ei pidä saada tahtoaan aina läpi, pitää tuottaa lapselle joskus myös pettymyksiä eikä aina antaa periksi. (Haastateltavan 6 idea.)
- Omakielisen kirjallisuuden, kertausten, runojen merkitys sekä se, että pitäisi useammin lukea kirjoja muun muassa satuja omalla kielellä, kuvakirjoja ja jutella niistä. (Haastateltavat 2,3 ja 5)
- Kotona tulisi puhua omaa äidinkieltä. (Haastateltava 3.)

- Jos tarjolla on omaa äidinkieltä tukevaa kielenopetusta, tulisi hyödyntää sitä. (Haastateltava 3.)
- Jutella rohkeasti omalla kielellään julkisissa tiloissa. Kutsua vierailulle muiden kulttuurien edustajia. Matkustella. (Haastateltava 5.)

Askel 10: Kysymykseen N12.2 vanhempien informaatiosta omasta lapsestaan ja siitä, miten se on vaikuttanut kasvattajaan hänen laatiessaan lasten varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelmia, vastaukset olivat seuraavat:

Me huomioidaan lapsen kehittämistavoitteita laadittaessa (haastateltava 1).

Tutustuu lapseen paremmin, voi tulla esiin puolia, jotka eivät näy niin selvästi ryhmässä (haastateltava 2).

Vanhempien tieto omasta lapsesta on tärkeää, kun mietitään sopivia tavoitteita lapselle (haastateltava 3).

Usein vanhempien tieto vahvistaa omia havaintojani. Kielellisiä ongelmia tarkastellessa on tärkeää tietää, onko ongelmia myös äidinkielessä. (Haastateltava 4.)

Tehtiin lisäyksiä, korjauksia, täydennyksiä, otettiin huomioon toivomuksia (haastateltava 5).

Tieto lasten äidinkielen kehityksestä on arvokasta tietoa, siitä voi päätellä myös vieraan kielen oppimisen vaikeudet (haastateltava 6).

Askel 11: Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005) mukaan kasvatuskumppanuus edellyttää kasvatuskeskustelua vanhempien kanssa. Kysymyksiin N14.1, mistä asiasta kasvattaja puhuu konkreettisesti tässä tilanteessa eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien kanssa, vastattiin seuraavasti:

Ihan samoista asioista kuin kaikkien perheiden kanssa (haastateltavat 1 ja 4), esimerkiksi kodin kasvatusperiaatteet (haastateltava 1).

Runko keskustelulle tulee lapsihavainnoista ja Vasu-lomakkeen kysymyksistä. Kysyn vanhempien näkökulmia. (Haastateltava 2.)

Oman äidinkielen merkityksestä. Viestien vaihdosta, käytännön asioista (kuten päiväjärjestys). (Haastateltava 3.)

Pohdimme suomen kielen opetusmenetelmiä. Kysymys on äidinkielen kehityksestä. (Haastateltava 5.)

Meillä on käytössä varhaiskasvatussuunnitelma kaavake, jonka pohjalta keskustelemme. Tärkeitä asioita ovat äidinkielen kehi-

tys, perheen arkirutiinit, lapselle tärkeät ihmiset ja asiat. (Haastateltava 6.)

Kohdassa N14.2 kaikki haastateltavat toivat esiin, että kasvat keskustelua käytetään kaksi kertaa vuodessa sekä tarvittaessa. Viimemainitun syinä on esitetty seuraavia:

Erityislaster kohdalla esimerkiksi tutkimusten jälkeen ja vuodenvaihteessa (haastateltava 2).

*”Tavalliset” keskustelut koskevat ongelmia, joita on esiopetuksessa tai muussa sellaisessa lapsen arjessa (haastateltava 3).
Esimerkiksi psykologin tutkimusten jälkeen (haastateltava 4).
Jos ilmenee jotain huolestuttavaa tai jos vanhemmat haluavat (haastateltava 6).*

Seuraava kohta 14.3 auttoi nostamaan esiin todellisen kuvan, joka havainnollistaa näiden keskustelujen lopputuloksen. Kysymys oli siitä, ovatko kasvat keskusteluissa varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut tavoitteet ja menetelmät kasvattajien mielestä tukeneet monikulttuurisen lapsen minäkuvaa, kulttuuri-identiteettiä, lasten keskinäisiä suhteita ryhmässä ja muita tärkeitä aspekteja, jotka koskevat monikulttuuristen lapsen elämää lapsiryhmässä. Seuraavanlaisia vastauksia oli:

Ei kaikkien lasten kohdalla (haastateltava 1).

Minäkuva ja ryhmän jäsenenä toimimista kyllä, kulttuuri-identiteettiä vähemmän (haastateltava 2).

Kulttuurinen ”joutuu” sulautumaan toiseen kulttuuriin (esimerkiksi uskonto) (haastateltava 3).

Kulttuuri-identiteettiä tavoitteet eivät välttämättä tue, mutta lasten keskinäisiä suhteita tavoitteet tukevat (haastateltava 4)

Ovat (haastateltava 5).

Osittain, esimerkiksi joskus tavoitteena on saada samaa kieltä äidinkielenään puhuvat lapset leikkimään suomenkielisten kanssa, jotta he oppisivat suomen kieltä. Tähän kiinnitetään enemmän huomiota, kun tavoite on kirjattu. (Haastateltava 6.)

Askeleet 12–16: Neljäs tutkimusongelma (liite 4, NN8.2, 9, 11, 13, 17, 18 ja 20)

Askel 12: Vastaukset siihen, miten kasvattaja yrittää vaikuttaa kasvatuskumppanuuden menestymiseen ja miten siinä on onnistuttu, ovat:

Tulkkipöytä keskustelua perheen kanssa, jotta varmistetaan yhteinen näkemys asioista (haastateltava 1).

Huomioimalla vanhempia esimerkiksi päivittäisissä kohtaamisissa juttelu (haastateltava 2).

Tasa-arvoinen kohtelu kuten kaikille muillekin. Avoimuus: pyritään siihen, että asiakas saa tarvittavan infon vaikka tulkkia ei olisikaan käytössä. (Haastateltava 3.)

Yritän olla läsnä ja ymmärtää heidän näkemyksensä kasvatuksellisiin asioihin. Tiedottamiseen yritän käyttää montaa erilaista kanavaa, jotta asiat ymmärrettäisiin. Riippuu eri vanhemmista, miten kasvatuskumppanuus onnistuu. Tulkit ja kieliaavustajat ovat tärkeä apu, joka auttaa ymmärtämään toista! (Haastateltava 4.)

Yritän keskustella useammin vanhempien kanssa, järjestää useammin vanhempainiltoja tai temaattisia iltoja päiväkodissa, muun muassa jotka koskevat monikulttuurisuutta sekä kiinnittää seinälle teematauluja kulttuureista, joiden edustajia on päiväkodissa (haastateltava 5).

Yritän eleillä ja ilmeillä osoittaa kiinnostukseni yhteistyöhön vanhempien kanssa. Käytän kieliaavustajaa välittämään keskustelua. Lähetän kotiin kirjeitä päiväkodin asioista. (Haastateltava 6.)

Askel 13: Vastauksista kohdassa N11 syntyi seuraava kuva:

Se [vanhempien mahdollisuus osallistua] jää hyvin palon Vasukeskustelujen varaan sekä päivittäisten keskustelujen varaan. Keskustelu → Toiveperheeltä → Meillä toiminnan muutos. (Haastateltava 1.)

Vasukeskustelussa yhteisesti sovitaan tavoitteet ja menetelmät. Joskus vanhempi on ollut mukana toteuttamassa esimerkiksi lauluuokioita. (Haastateltava 2.)

Laadittaessa Vasua tai esiopetussuunnitelmia vanhemmilta kysytään heidän toiveitaan hoidon tai kasvatuksen suhteen ja pohditaan yhdessä, miten heidän kulttuuritaustansa otetaan arjen toiminnassa huomioon. (Haastateltava 3.)

Kuuntelen vanhempien mielipidettä kasvatuksellisiin asioihin. Kerron vanhemmille, mitä päiväkodissa tehdään. (Haastateltava 4.)

Keskustelen vanhempien kanssa, mitkä asiat auttavat kehittämään ja opettamaan lasta, mikä suunnitelma on. Mietimme asiaa yhdessä. (Haastateltava 5.)

Vanhempien kanssa käydään varhaiskasvatussuunnitelma-keskustelut kaksi kertaa vuodessa ja tarvittaessa useammin. Päivittäin keskustellaan tarvittaessa kuulumiset. (Haastateltava 6.)

Askel 14: Kasvattajien vastauksien (N13) perusteella voidaan sanoa, että sosiaalinen tasa-arvo nousee erittäin tärkeäksi periaatteeksi työssä monikulttuuristen lasten ja heidän vanhempien kanssa. Haastateltavat korostavat, että he pyrkivät edistämään sitä muun muassa

Olemalla avoimia kaikkia kansallisuuksia kohtaan ja ymmärtämällä kulttuuri eroja (haastateltava 4).

Yrittämällä poistaa ennakkoluuloja ja stereotyyppioita. Kouluttamalla ja lisäämällä kasvatushenkilöstön tietoa. (Haastateltava 6.)

Yksilöllisyyttä kunnioittamalla, toisaalta taas yhteisöllisillä toimintatavoilla, jolloin jokainen yhteisön jäsen kokee osallisuutta, jokainen on osa kokonaisuutta (haastateltava 2).

Lapsille kerrotaan eri kulttuureista ja niihin liittyvistä ”erityispiirteistä”, jotka poikkeavat suomalaisesta kulttuurista. Vanhemmille kerrotaan hyvin perusteellisesti, mitä tehdään ja miksi, avataan heille kulttuuriamme. (Haastateltava 3.)

Palkkaamalla etnisiä työntekijöitä, järjestämällä tutustumisia /tilaisuuksia myös lapsille erilaisiin kulttuureihin liittyen esimerkiksi Afrikka-päivä tai Arabipäivä. (Haastateltava 1.)

Näen tärkeäksi sen, että päiväkodissa työskentelisi eri kulttuurien edustajia. (Haastateltava 5).

Askel 15: Kohdassa N17 lukee, että kasvattajat itse ovat avoimia, kunnioittavat ja huomioivat vanhempien viestejä (haastateltavat 1 ja 5). Toisinaan, kun saman perheen kanssa on työskennelty pitempään – luottamus syntyy vähitellen (haastateltava 2). Heti ensitapaamisesta lähtien on tärkeää luoda vuorovaikutus (haastateltava 3). Kuten aiemmin kasvattajat tähdensivät, tarvitaan ymmärrystä molemmilta puolilta (haastateltava 4). Vastauksista voi todeta, että suuri osa kasvattajista kokee

samaa kuin yksi haastateltavista. Hän sanoi: ”Minusta vanhemmat luottavat ja arvostavat minua, koska yritän osoittaa arvostavani heitä ja kunnioittavani heidän vanhemmuuttaan. Vaikka se on vaikeaa ilman yhteistä kieltä”. (Haastateltava 6.)

Askel 16: Perheen ja päivähoiton välisen vuorovaikutuksen toimivuuden kannalta kasvattajat näkevät tärkeäksi keinoksi henkilökohtaisen kasvatuskeskustelun (haastateltava 4). Myös reissuvihko on hyvä muistuttamaan asioista (haastateltava 3 ja 4). Tärkeänä pidetään avointa keskustelua päivittäin, vaikka yhteistä kieltä ei olisi paljoakaan (haastateltavat 1 ja 5). Viestintäkeinona käytetään kohtaamiset lasta tuotaessa ja hakiessa (haastateltava 3) sekä päivittäisissä kohtaamisissa kontaktinottamista puheen, eleiden yms. kautta. On tärkeää huomioida ja pitää ”kanavat auki” (haastateltava 2). Ystävällinen, avoin hymy ja vastaanotto korvaavat paljon kielellistä puhetta (haastateltava 6). Lisäksi kasvattajien mielestä palautteen ja keskustelun pitää olla avointa ja rehellistä (haastateltava 3). ”Virallisissa” keskusteluissa tulkki on tärkeä (haastateltava 2).

Vastattaessa kysymykseen N20, onko mitään muuta, josta kasvattaja haluaisi kertoa tästä asiassa, yksi haastateltavista on tuonut esiin, että yhteiset tapahtumat päiväkodissa, joihin osallistuvat sekä lapset että aikuiset, lujittavat myös osaltaan yhteen kuulumista ja luovat sallivan ja hyväksyvän ilmapiirin päiväkotiin. (Haastateltava 3.) Siis sitä voi myös pitää keinona saavuttaa yhteistoimintaa ja –ymmärrystä.

Askel 17: Kysymykseen **mitä muuta** kasvattaja haluaisi kertoa tästä asiasta (ks. N20), vastasi kaksi osallistujaa (33 %). Vastauksista on nähtävissä tunnetila, joka herättää levottomuutta kasvattajissa. Tämä asia pysyi piilossa vastattaessa muihin kysymyksiin. Toinen kysymys on kasvattajan tunteista tilanteessa, jossa vanhemmat keskustelevat kieliavustajan kanssa omalla äidinkielellään, josta kasvattaja ”ei ymmärrä sanaakaan”.

Toivoisin kieliavustajan puhuvan enemmän minulle sitä, mistä keskustelussa on kyse (haastateltava 6).

Toinen asia, joka kävi ilmi kohdassa N20, on rasistinen mielenlaadun ilmeneminen: *vanhempien taholta joskus esiintyy rasistisuutta (haastateltava 3)*. Kohdassa

N16, jossa kysyttiin suoraan rasismista haastateltavat luonnehtivat tilannetta päiväkodissa melko positiivisesti ja pääsyyksi, joka vaikeuttaa heidän työtä, he nimesivät objektiivisen syyn – yhteisen kielen puuttumisen tai monikulttuuristen lasten vanhempien vajavaisen kielitaidon. Esittäessään kohdassa N20 mielipiteensä tilanteesta päiväkodissa haastateltava 3 korosti lasten vahvuutena sitä, että he ovat suvaitsevaisia eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lapsia kohtaan sekä kiinnitti huomiota siihen, että se voisi olla hyvänä esimerkkinä vanhemmille, joiden taholta hänestä on nähtävissä osittain rasistisuutta.

Siten kuitenkin paljastui ongelma, että vanhempien taholta (ei selvitetty keiden vanhempien taholta: suomalaisten, monikulttuuristen lasten tai molempien) ilmenee suvaitsemattomuutta erilaisuuteen. Jos sitä on perheessä, on olemassa riski, että enemmän tai myöhemmin se vaikuttaa lapsen mielipiteeseen ja siten ongelma tulee esiin tavalla tai toisella. Haastateltavan mielestä ammattihenkilökunnan tulee osata toimia asiallisesti, jos se joutuu ratkaisemaan tällaisia ongelmia lapsiryhmässä.

Askel 18: Ryhmähaastattelun tulos

Ryhmähaastatteluun osallistuneet ovat kertoneet, että he ovat jokapäiväisessä työssään joutuneet tekemisiin eri kielten ja kulttuurien edustajien kanssa. Heidän mielestään työ eri kieli- ja kulttuuritaustaisten (monikulttuuristen) lasten ja heidän vanhempiansa kanssa tekee heidän työstään pikemminkin haastavan kuin kuormittavan. Selitys siihen haastateltavien mielestä voi olla se, että kasvattajat ymmärtävät ja hyväksyvät tilanteen: monikulttuuriset lapset ovat nyky-yhteiskunnossa todellinen ilmiö ja on ymmärrettävää, että työ heidän kanssaan vaatii erityistä taitoa. Kasvattajien mielestä olisi ehkä helpompaa työskennellä vain suomalaisten kanssa, koska silloin ei olisi vaikeuksia kielen kanssa. Inhimillisellä tasolla ei kuitenkaan ole suuria eroja suhteissa monikulttuurisiin ja kantasuomalaisiin lapsiin ja heidän perheisiinsä. Yhteisymmärryksen saavuttamista häiritsee juuri kielitaidon vajavuus. Sen saavuttamista auttaa molemminpuolinen toive saavuttaa tämä yhteisymmärrys ja hyväntahtoinen ilmapiiri.

Mitä tulee työhön vanhempien kanssa, haastateltavien mielestä yhteydenotto suomalaisten ja monikulttuuristen perheiden välillä on erilaista. Suomalaiset ottavat helpommin yhteyttä. Kuitenkaan kasvattajien mielestä monikulttuuristen lasten vanhempien vähäisempi osallistuminen ei johdu epäluottamuksesta tai jostakin pelosta suomalaista kasvattajaa kohtaan. Päiväkodissa luottamus ja suvaitsevaisuus eivät ole ongelmia.

Kysymykseen, mitä kasvattajat odottavat monikulttuuristen lasten vanhemmilta, haastateltavat ovat sitä mieltä, että vanhempien pitäisi olla kiinnostuneita lapsiaan koskevista tapahtumista, esimerkiksi siitä, onko päivä mennyt hyvin tai noudatettiin sääntöjä molemmin puolin. Haastateltavat korostivat, että yhteistyöstä monikulttuuristen vanhempien kanssa kasvattajat odottavat enemmän vastuuntuntoista suhtautumista.

Haastateltavat kertoivat, että työvaikeudet monikulttuuristen lasten kanssa syntyivät joskus juuri vanhempien asenteesta. Kasvattajat antoivat esimerkkejä, että monikulttuuristen lasten vanhemmat eivät pidä aikatauluista, ja että oli useita tapauksia, joissa lapset myöhästyivät päiväkodista. Tällaista esiintyi puhuttaessa esikoulusta, jossa opetus alkaa klo. 9.00 ja määrätty ohjelma alkaa heti. Joskus vanhemmat eivät ilmoita, ettei lapsi tule päiväkotiin. Joskus lapsi ei käy suomen kielen oppitunnilla, koska vanhemmat unohtavat kertoa sitä. Toinen asia, joka huolestutti kasvattajia, oli se, että vanhemmat eivät noudattanut aikataulua ilmoituksesta huolimatta, ja se aiheutti kasvattajille ylimääräistä työtä. Esimerkiksi opettajalle jätettiin huoleksi lapsen henkilökohtaisia asioita, jotka eivät hänelle kuulu, muun muassa kouluun ilmoittautuminen, lääkärissä ja hammaslääkärissä käynti yms.

Haastateltavat myönsivät kuitenkin, että tällainen kuva syntyi väärästä informaation tulkinnasta. Heistä tässä tilanteessa tulkin rooli on tärkeä sekä jokapäiväisessä toiminnassa kieliavustaja voi edesauttaa asioiden ymmärtämistä mahdollisuuksien mukaan. Mitä tulee kieliavustajan rooliin, haastateltavat ovat sitä mieltä, että hänen päätehtävänsä on tukea lapsen kehitystä. Kieliavustaja on heidän mielestään linkki kasvattajan ja monikulttuuristen lasten välillä. Siten hänen ei välttämättä tarvitse olla perehtynyt kasvattajan ammattiasioihin eikä hänen siis tarvitse omaaloitteisesti edistää kasvatuskumppanuuden sujumista.

Haastateltavat kiinnittivät huomiota siihen, että kieliavustajan läsnäolo monikulttuuristen lasten kanssa tukee lapsen hyvinvointia, koska hän tuntee olevansa omassa kieliympäristössään. Sen lisäksi spontaani kanssakäyminen omalla kielellä vahvistaa lapsen ajattelukykyä ja siten kehittää häntä. Avustajalta odotetaan oikeaa käännoästä ja tulkintaa lapselle tai tarvittaessa vanhemmille sekä vastavuoroisesti sitä, että lapsi tai vanhemmat välittävät kasvattajille tiedon siitä, mitä monikulttuurinen perhe toivoo eikä itse pysty kertomaan.

Lisäksi haastateltavat huomauttivat siitä, että monikulttuurisen lapsen kasvatukseen osallistuvat tarpeen tullen psykologi, terveydenhoitaja, lähikoulun opettajat jne., jotka tekevät yhteistyötä lapsen hyväksi. Kasvattajat odottavat näissä tilanteissa monikulttuurisen lasten vanhemmilta ymmärtämistä ja luottamusta: esimerkiksi työ psykologin tai puheterapeutin kanssa ei leimaa lasta vaan yhteistyössä etsitään lasten ongelmiin ratkaisua.

Haastateltavat olivat huolestuneita siitä, että joskus vanhemmat eivät ymmärrä tarpeeksi hyvin lapsen oman äidinkielen opiskelun tärkeyttä. On jopa esitetty sellainen näkökanta, että vanhemmat voivat pelätä, että julkinen äidinkielen käyttö voi aiheuttaa lapselle hankaluuksia: negatiivista suhtautumista häneen ulkomaalaisena, siihen liittyvää pahoinvointia ja komplekseja sekä jarruttaa hänen kotoutumistaan ja vaikeuttaa hänen seurusteluaan samanikäisten kantasuomalaisten lasten kanssa. Näiden monikulttuuristen vanhempien ennakkoluulojen voittamiseksi haastateltavat ovat esittäneet sopiviksi keinoiksi keskusteluja asioiden selvittämiseksi.

Kuitenkin kasvattajien mielestä ei aina voi toteuttaa sitä, mitä haluaa. Niinpä esimerkiksi vanhemmille järjestetään vanhempieniltoja, jossa voi saavuttaa yhteisymmärrystä asetettujen tavoitteiden suhteen sekä seurustella muiden vanhempien kanssa. Tällaista tapaamisista ammattilaiset toivovat paljon, mutta monikulttuuristen lasten vanhemmat eivät useinkaan osallistu niihin.

Tilanteissa, joissa vanhemmat eivät käy näissä illoissa, ammattilaiset yrittävät käyttää hyväkseen kaikkia mahdollisuuksia keskustella vanhempien kanssa, vaikkapa edes spontaanisesti esimerkiksi kun he tuovat lapsensa päiväkotiin tai hakevat hänet päiväkodista. Haastateltavien mielestä on parempi käydä käytäväkeskustelu-

ja kuin olla tekemättä mitään. Siitä huolimatta, että reissuvihkossa lukee tärkeä informaatio, vanhemmat eivät aina tiedosta asiaa, muun muassa päivän ohjelmaa. He unohtavat esimerkiksi antaa lapselle mukaan jumppavaatteet, luistimet, kelkan, sukset tai rahaa uimahalliin. Sehän aiheuttaa sekaannusta päiväsuunnitelmassa ja sitä, että lapsi ei osallistu lapsiryhmän toimintoihin. Myös ammattilaisten huolehtuneisuus näissä tapauksissa johtuu siitä, että keskusteluissa vanhemmat melkein aina sanovat ymmärtäneensä asian, mutta myöhemmin käy selväksi, että itse asiassa he eivät ole ymmärtäneet koko asiaa.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Miten kasvattajat kokevat yhteistyön eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten ja heidän vanhempiansa kanssa ja miksi?

Kyselystä kävi ilmi, että haastateltavat kuvaavat tilannetta positiivisesti. Vastaukset todistavat ammattilaisten vakavasta suhtautumisestaan työhön ja siitä, että he arvostavat ammattilaisuutensa kehittämistä, joka on tärkeä asia muun muassa työssä monikulttuuristen perheiden kanssa. Haastateltavat kiinnittävät huomiota siihen, että kulttuurien väliset erot tuovat haastetta, mutta tekevät työstä myös kiinnostavan. Tutustuminen erilaisiin kulttuureihin ja uskontoihin, mikä on välttämätöntä työssä monikulttuuristen perheiden kanssa, laajentaa myös omaa maailmankatsomusta. Työ on kuitenkin vaikeaa, varsinkin alussa, koska ei ole yhteistä kieltä, ja koska ajatukset kasvatuksesta (muun muassa oppimiskäsitykset ja odotukset) ovat erilaisia.

Lisäksi käy ilmi vielä yksi herkkä kysymys. Kasvattaja on kokenut itsensä ulkopuoliseksi, kun hän ei osaa monikulttuuristen lasten vanhempien kieltä. Siis hänestä on hankalaa, kun vanhemmat puhuvat asioista samaa äidinkieltä puhuvan kieliavustajan kanssa, eikä hän ymmärrä sanaakaan. Kasvattaja toivoisi kieliavustajan puhuvan enemmän hänelle siitä, mistä keskustelussa on kyse. Siten työ eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten ja heidän vanhempiansa kanssa vaatii erityistä

ammattillisuutta, joustavuutta, pedagogista intuitiota, kaikinpuolista kehittymistä, tietoa maista, kansoista ja heidän tavoistaan ja uskonnoistaan yms. Kaikki tämä herättää erityistä kiinnostusta ja korottaa vaatimuksia omasta ammattilaisuudesta.

Kasvattajat vastasivat, että he keskustelevat siitä, mistä tällainen käsitys tai kuva on tullut. He pyrkivät keskusteluun vanhempien odotuksista ja päiväkodin asioista, kertomalla tavoitteista ja menetelmistä. Niinpä keskustelemalla pulmat selviävät. Jos asiat vanhempien mielestä eivät ole hyvin, kasvattajat myöntävät, että he muuttavat toimintatapojaan vanhempien toiveiden mukaan, jos vain mahdollista. Toisin sanoen ottaen huomioon vanhempien mielipiteen kasvattajat ovat valmiita muokkaamaan tarvittaessa suunnitelmaa ja sen toteuttamista, jos ei ole kysymys sellaisesta tapauksesta, jossa kasvattaja pitää kiinni oikeudestaan valita työmenetelmiä. Kasvattajat korostavat, että he kuuntelevat vanhempia tarkasti ja empaattisesti ja kysyvät heidän mielipiteitään vilpittömästi.

Haastateltavat eivät ole törmänneet kärsimättömyyden ja syrjäytymisen ilmenemiseen monikulttuurisia lapsia kohtaan. Kuitenkin niiden ongelmien yhteydessä kävi ilmi kysymys kiusaamistilanteista. Haastateltavat eivät valitettavasti perustelleet mielipidettään kiusaamisesta eivätkä kertoneet toiminnasta tällaisissa tapauksissa. He totesivat vain tosiasian, että monikulttuuristen lasten kiusaamista ilmenee aika ajoin päivähoitossa. Jos tästä asiasta vaietaan puhuttaessa monikulttuuristen lasten syrjäytymisestä, usko muihin ratkaisuihin vähenee huomauttavasti. On yleisesti tunnettua, että haastateltavat eivät usein vastaa niin kuin he ajattelevat vaan niin kuin heidän mielistään pitää oikein vastaa.

Luullakseni on tärkeää, että kasvattajan mielestä lasten keskinäisessä kiusaamisessa ei välttämättä ole kysymys rasistisesta suhtautumisesta toiseen. Lapset voivat loukata toisiaan ei kansallisuussyistä vaan siksi, että heidän kemiansa eivät sovi yhteen. Haastateltavat eivät määritelleet, mikä heidän näkökulmastaan on kiusaamisen syynä. He korostivat kuitenkin, että se ei ole rasismia, vaikka vanhemmat joskus nimeävät juuri rasismin lapsensa kiusaamisen syyksi.

Havainnointipäiväkirjassani, jonka kirjoisin harjoittelun aikana, on esimerkkejä aggressiivista lasten kesken. Muutamit monikulttuuristen lasten vanhemmat pitävät sitä rasismina. Kuitenkin havaintojeni mukaan rasismin merkkejä tulee esiin

myöhäisemmässä vaiheessa kuin päiväkodissa. Yleensä kasvattajat reagoivat kiusaamistapauksiin, jotka johtuivat satunnaisesta syystä. En kertaakaan nähnyt, että kasvattaja olisi ollut puuttumatta ammattitaitoisesti kiusaamiseen. Vakavammissa tapauksissa pohdittiin tiimityön, vanhempien sekä psykologin kanssa.

Olen taipuvainen uskomaan, että haastateltavien vastaukset ovat totuudenmukaisia: aikuisten taholta ei ole osoitettavissa negatiivista muun muassa rassistista suhtautumista monikulttuurisia lapsia kohtaan. Mitä tulee lapsiin, vastauksien mukaan kiusaamistapauksia on, mutta niiden syinä ei ole rasismi. Syistä huolimatta kiusaamistilanteita yritetään ratkaista. Kokemus opettaa, että lapsi, jonka yhteisöllisesti ja kaikilta taholta annetaan ymmärtää, että jotakin ei saa tehdä, ei yleensä teekään kiellettyä asiaa. Nimenomaan siksi on tärkeää, että ei olisi erilaisia näkökantoja lapsen kasvatuksessa isän ja äidin välillä kotona eikä vanhempien ja kasvattajien välillä päivähoidossa.

Mitä tehdä, kun vanhemmat ajattelevat kuitenkin eri tavalla kuin kasvattajat, että heidän lapsiinsa suhtaudutaan rassistisesti. Kriittisistä kommentteistaan tutkimusongelmista haastateltavat eivät ilmaisseet ideoitaan tämän asian suhteen. Kuitenkin voidaan olettaa, että tässä tapauksessa kuten muissakin vaikeissa tilanteissa, kasvattajat uskovat mahdollisuuteen parantaa tilannetta siten, että päästään yhteisymmärrykseen ja siten, että vaikutetaan yhdessä lasten mielipiteeseen ja käyttäytymiseen.

Se, miten ammattilaiset suhtautuvat monikulttuuriin lapsiin, millaisia suhteita syntyy vanhempiin, miten heidän onnistuu yhdessä vähentää ja poistaa kuormittavia tekijöitä, joita syntyy lasten ryhmässä, vaikuttaa vanhempien mielipiteeseen ammattilaisten työstä. Kuten jo Romankovan ja Kuikan (2009, 80) opinnäytteestä, monet monikulttuuristen lasten vanhemmat olivat tyytyväisiä siihen, miten ammattilaiset kasvattavat heidän lapsiaan. Minua kiinnosti, ovatko kasvattajat itse tietoisia tästä asiasta. Positiiviset palautteet, joista kasvattajat itse ovat tietoisia, kartoittavat olosuhteita: monet *vanhemmat* ovat tyytyväisiä siihen, miten ammattilaiset kasvattavat heidän lapsiaan; *ammattilaiset* ovat päteviä.

Näkeekö kasvattaja vanhemmat tuen tarvitsijoina vai aktiivisina toimijoina?

Kysymykseen vanhempien roolista ainoastaan yksi haastatelluista oli vastannut, että passiivisia on vain pieni osa vanhemmista. Tämä vastaus voisi antaa toiveita siitä, ettei monikulttuuristen lasten vanhempien passiivisuus kasvatuskumppanuudessa ole laajalle levinnyt ilmiö, mutta nimenomaan tämä haastateltu ei pystynyt antamaan ainuttakaan esimerkkiä monikulttuuristen lasten vanhempien ehdotuksista, jotka auttaisivat lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa. Se panee epäilemään heidän aktiivisuuttaan kasvatuskumppanuudessa.

Kukaan haastateltavista ei ilmaissut kriittisyyttään siihen, että useimmissa tapauksissa vanhemmat ovat passiivisia kasvatuskumppanuudessa. Lisäkysymyksistä suullisessa kanssakäymisessä tästä asiasta pääteltiin, että ammattilaisilla ei ole taipumusta syyttää vanhempia riittämättömästä vastuullisuudesta lastensa kasvatuksessa. Pääasialliseksi syyksi, joka estää kasvatuskumppanuutta, nimitetään puutteellinen kielitaito.

Vastattaessa kysymykseen, mikä auttaa savuttamaan rakentavan yhteistyön vanhempien kanssa, kaikki haastateltavat tähdensivät molemminpuolisen kunnioittamisen tärkeyttä. Haastateltavat ilmaisivat eri tavoin ajatuksensa, mutta asian ydin on sama. Kaikki alleviivaavat tärkeyttä saavuttaa yhteisymmärrys, jotta yhdessä toimittaisiin lapsen hyväksi toteuttaen käytännössä luottamusta, vuorovaikutusta, tasa-arvoa, avointa dialogia.

Omien havaintojeni mukaan monikulttuurisen lasten vanhemmat lausuvat usein toiveita siitä, että päivähoidossa pitäisi kiinnittää enemmän huomiota lapsen kehitykseen. Monien vanhempien mielestä lasten muistin kehittäminen ei ole riittävää (ei opetella ulkoa runoja, laulua, loruja) ja kehitetään liian vähän heidän matemaattisia kykyjään (muun muassa lapsia ei testata, jotta saataisiin selville, mitä he todella osaavat esikouluopetuksen perusteella). Heidän mielestään annetaan tehtäviä joita *pitää tehdä*, mutta ei opeteta miten pitää toimia oikein ja kauniisti.

Esitän yhden esimerkin havainnointipäiväkirjastani, miten tämänkaltaisia mielipiteitä syntyy ja ne muuttuvat ennakkoluuloksi. Vaativien vanhempien mielestä päiväkodissa ei oteta huomioon, millä väreillä lapsi värittää piirroksensa ja värikuvansa. Vanhemmat uskovat, että lapsen piirros heijastaa kuin peili hänen sisäistä maailmaansa, itsetuntoaan, mielialaa. Synkät värit kertovat lapsen pahoinvoinnista, ahdistuneisuudesta, ongelmista; liian räikeät aggressiivisuudesta ym. Samalla värit vaikuttavat lapsen mielialaan: synkät värit voivat aiheuttaa hänessä masentuneisuutta, liian räikeät sen sijaan levottomuutta.

Vanhemman mielestä tällaisen värien käytön syynä voi itse asiassa olla, että lapsille ei näytetä miten saada kauniita elämäniloisia sävyjä, siis hänestä kasvattajat eivät edistä lasten kykyä ja mielikuvitusta. Siten vanhempi uskoo, että on olemassa ja käytännössä piirustusmenetelmä, mutta sen potentiaalia ei käytetä täydellisesti johtuen kasvattajan muodollisesta suhtautumisesta asiaan. Edelleen tällainen vanhempi yleistää, että tavallinen suhtautuminen kasvatukseen ei ole yksittäinen tapaus vaan yleinen tapa. Vanhempien johtopäätös on seuraava: Suomessa hoidetaan päiväkodissa hyvin, mutta lasta ei kehitetä tarpeeksi siellä.

Olen edellä tarkastellut, mitä kasvattajien kannalta vanhemmat odottavat ammattilaisilta. Kasvattajien mielipiteitä tästä asiasta ei ole yritykseen lisätä omia odotuksiaan monikulttuuristen lasten vanhempien odotuksiin, vaan mielipiteet ovat muodostuneet kaikista kokemuksista työssä monikulttuuristen lasten ja heidän vanhempien kanssa. Ne syntyivät keskusteluissa ja tapaamisissa kuunnellessa vanhempia, ottaen huomioon heidän esiin tuomansa toiveet. Kasvattajat suhtautuvat kunnioituksella vanhempien mielipiteisiin sekä ovat valmiita juostavasti reagoimaan heidän toivomuksiinsa ja muokkaamaan toimintasuunnitelmaa. Silti useimmat haastateltavista esittävät, että vanhemmilla ei ole erityisiä toiveita, yleensä vanhemmat luottavat henkilöstön työtapoihin, periaatteisiin, arvioon sekä ovat tyytyväisiä siihen, mitä ja miten on tapahtunut päiväkodissa, josta he kertovat avoimesti.

Havainnointipäiväkirjassani on huomionarvoinen esimerkki, että yksi työntekijöistä, joka osallistui keskusteluissa, suhtautuu kriittisesti vanhempien asenteeseen tässä asiassa. Tällä henkilöllä on sama kieli- ja kulttuuritausta kuin useilla monikulttuuristen lasten vanhemmilla. Siten hänen mielipidettään voidaan pitää vä-

hemmän ennakkoluuloisena. Hänellä on monivuotinen kokemus yhteistyötä monikulttuuristen lasten kanssa ja hän on ollut töissä neljässä Lahden päiväkodissa. Hänestä useimmat monikulttuuristen lasten vanhemmat eivät ole yhteydessä päiväkotien kasvattajiin.

Kasvattajan oli vaikea sanoa, johtuuko se kulttuurista tai huonosta kielitaidosta, mutta fakta on hänestä se, että harvat vanhemmat ovat kiinnostuneita muun muassa siitä, miten heidän lapsilleen opetetaan suomea ja mikä hänen roolinsa tässä asiassa. Keskusteltava kertoi, että yleensä vanhemmat kysyvät vain: ”*Puhuuko lapseni suomea?*” Keskustelija kertoi myös, että tilanteessa, jossa lapsella on ongelmia esimerkiksi kielen kanssa, on vaikea keskustella vanhempien kanssa tästä asiasta, koska he vastaanottavat sen negatiivisesti. Vanhemmat ajattelevat heti, että heidän lapsensa leimautuu tyhmäksi. Joutuu keskustelemaan monta kertaa ennen kuin vanhemmat suostuvat tarjottuun esimerkiksi puhe- tai toimintaterapeutin apuun.

Näiden sanojen vahvistuksen löysin kokeneen kantasuomalaisen lastentarhan opettajan vakuuttelusta, että hänellä on moninaisia kokemuksia, kun vanhemmat kieltäytyvät erityisestä tuesta ja toivovat, ettei lapsi käyttäisi omaa äidinkieltään päiväkodissa. Kuvailtu tilanne voidaan tulkita näin. Tällaiset kieltäytymiset auttavat edelleen tarkastelemaan vanhempien luottamuksen todellista laitaa.

Kaikki haastatellut kertoivat, ettei päiväkodissa ole luottamusongelmaa. Kaikki vanhemmat, joilta tiedosteltiin luottamusta, toivat esiin, että he luottavat täysin ammattilaisiin. Mutta itse asiassa viimeisistä mainitusta tilanteen arvioinneista käy ilmi seuraava kuva. Kun päiväkodissa tarjotaan vanhemmille perusteltua apua muun muassa erityisiä tukia tai sitä, että ilmoitetaan lapsi maahanmuuttajalasten erikoisluokkaan, tai esimerkiksi sitä, että hän opiskelee venäjää sellaisen opettajan johdolla, jonka taustalla on venäläinen kulttuuri, monet vanhemmat unohtavat lausumansa luottamuksen sanat. He näkevät niissä neuvoissa diskriminoinnin uhan tai leiman, että ”lapsi ei ole sellainen kuin suomalaiset”, hän on ”vierasmuukalainen”, tyhmä” yms. Joskus tämänkaltaiset pelot johtavat absurdeihin päätelmiin, esimerkiksi jotkut venäjänkieliset vanhemmat kieltävät lapsiaan seurustelemasta muiden ikäistensä venäjänkielisten lasten kanssa.

Havainnointipäiväkirjani mukaan on tapauksia, joissa oman kielen opiskelun laiminlyöminen johtaa siihen, että perheessä vanhempien ja lasten välillä häviää yhteisymmärrys. Sen syynä on muun muassa se, että lapset puhuvat huonosti venäjää eivätkä vanhemmat ole oppineet hyvää suomea. Tässä tilanteessa vanhemmat aluksi ujostelivat tai pelkäsivät omia juuriaan, ja sen seurauksena lapset alkoivat hävetä vanhempiaan. Myös työharjoittelun aikana kiinnitin huomioni siihen, että pikemminkin kasvattajat kuin vanhemmat edistävät sitä, että lapsi oppii omaa äidinkieltä.

Vastauksista kyselyyn pidän selvänä, että useimmat vanhemmat ovat kasvattajan kannalta katsottuina tuen tarvitsijoita, jotka eivät osoita aktiivisuutta eivätkä myöskään aloitteellisuutta kasvatuskumppanuudessa. Kysymykseen millaisissa konkreettisissa tilanteissa vanhemmat ovat osoittaneet auttamista tai auttamishalua, vain kaksi kuudesta haastateltavasta pystyi nimeämään pari esimerkkiä siitä, että vanhemmat olivat tarjonneet apuaan juhlien ja retkien järjestämisessä. Se myös todistaa vanhempien vähäisestä aktiivisuudesta kasvatuskumppanuudessa.

Se ei kuitenkaan osoita sitä, että päiväkodissa ei ole yhteistyötä tai että vanhemmat eivät ilmaise toiveitaan lapsensa suhteen. Todennäköistä on, että nämä toiveiden ilmaukset koskevat ensi kädessä lasten hoitoa. Niinpä vastauslomakkeissa lukee, että kasvattajilla on sellaisia kokemuksia monikulttuuristen lasten vanhempien odotuksista tai toiveista, jotka koskevat pukeutumista ja ruokailua. Se, että vanhemmat ilmaisivat ajatuksensa lapsen terveyttä koskevista asioista sanoilla ”*että kasvattajat huolehtisivat siitä...*”, osoittaa myös, että vanhempien mielestä kaikki työntekijät eivät aina ole huolehtineet lapsista tunnollisesti.

Yli puolet kohderyhmästä ei esittänyt ainuttakaan konkreettista ehdotusta monikulttuuristen lasten vanhemmilta, joita kasvattaja voisi käyttää laatiessaan lasten varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelmia ja joita hän voisi toteuttaa käytännössä työssä monikulttuuristen lasten kanssa. Vain yhdestä vastauksesta kävi ilmi, että vanhemmat ilmaisevat konkreettisia toivomuksia lapsen opetuksen suhteen. Kaikista sisällöllisistä orientaatioista, joihin kuuluvat esimerkiksi matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen ja uskon-

nollis-katsomuksellinen orientaatio (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 26–30), vanhempi ilmaisi huolestuneisuutensa vain suomen opiskelusta. Hän ehdotti, että käytettäisiin työssä lapsen kanssa ohjelmaa ”Suomi toisena kielenä (säännölliset tapaamiset S-2 opettajan kanssa)”.

Siten yleistämällä edellä mainitut asiat vanhempien asenteesta yhteistyössä voidaan sanoa, että kasvattajat näkevät monikulttuuristen lasten vanhemmat pikemminkin tuen tarvitsijoina kuin aktiivisina toimijoina. Tämä johtopäätös voidaan tulkita eri tavoin. Sitä voi esimerkiksi tarkastella vanhempien haluttomuutena tuhata energiaansa, osallistumalla tasapuolisina ammattilaisten kanssa yhteistyöhön. Vanhemmat ovat tyytyväisiä siihen, että lapset ovat turvapaikassa, jossa ei myöskään ole tylsää ja kun lapset omaksuvat suomea leikkimällä suomalaisten lasten kanssa, se riittää vanhemmille.

Toisaalta vanhempien sellaisen asenteen voi selittää sillä, että he eivät ole vakuutuneita siitä, että he tuntevat asian tarpeeksi hyvin. Se voi liittyä heidän epävarmuuteensa tai omakuvaansa. Kolmantena selityksenä vanhempien tällaiseen asenteeseen voi olla salainen epäluottamus, pelko siitä, että heidän aktiivisuutensa voi näyttää kasvattajien silmissä liiallisena vaatimuksena, joka aiheuttaa ärsytystä, joka heijastuu lapseen ja voi siten vahingoittaa häntä.

Neljäntenä tulkintana voi pitää esimerkiksi sitä, että on paljon median kautta esiintulleita tapauksia, joissa vanhempien avoin keskustelu ammattilaisten kanssa lapsen ongelmista päättyi siihen, että lapsi otetaan pois perheeltä. Sen jälkeen vanhemmat eivät pidä järkevää keskustella rehellisesti lasta koskevasta ongelmasta. Viidennen tulkinnan juuret voidaan olla perheen kulttuurissa. Esimerkiksi venäläisille on tyypillistä, että omista vaikeuksista ei kerrota kaikkialle eli yritetään selvitä ilman ulkopuolista apua.

Jokaisella esitetyistä tulkinnoista on itsessään peruste. Mutta minä kannatan kuudetta versiota, joka on herättänyt minussa omien havaintojeni kautta harjoittelujeni aikana, joissa minulla oli tilaisuus keskustella kasvattajien kanssa ja jutella myös monikulttuuristen lasten ja heidän vanhempien kanssa. Olen sitä mieltä, että monikulttuuristen lasten tilanne Lahden päiväkodeissa on suotuisa, ilmapiiri on hyvä. Vanhemmat ovat kokonaisuudessaan tyytyväisiä siihen, että heidän lastensa

on hyvä olo päiväkodissa, heillä on siellä ystäviä, että he ulkoilevat ja leikkivät paljon, että päiväkodissa on terveellistä ruokaa.

Lisäksi vanhemmilla itsellään on mahdollisuus keskustella luottamuksellisesti kasvattajien kanssa kaikesta, mikä koskee heidän lastaan. Vanhemmat tuntevat henkilökunnan taholta hyväntahtoisuuden, kunnioituksen ja toiveen löytää yhteisymmärrys. Vanhemmille sopii tällainen asiantila. Jos sopii se, mitä on eikä tarvitse mitään muuttaa, siis ei ole syytä yrittää vaihtaa jotain tai osoittaa enemmän aktiivisuutta. Jos vanhempia pyydetään antamaan konkreettisia ehdotuksia yhteistyöstä, he reagoivat siihen. Mutta oma-aloitteisesti he eivät usein toimi.

Ei pidä unohtaa, että päiväkotia ei ole koulu. Lapsuuden kultainen aika edellyttää lapsen kehitystä, mutta sääntöjen mukaan ja säädyllisissä rajoissa. Vanhemmilla on oikeus ilmaista toiveensa, mutta kuka tietää paremmin kuin lastentarhan opettaja mitä ja miten lasta täytyy kasvattaa, opettaa ja kehittää hänen ikänsä mukaisesti. Kuten yksi kohderyhmän osallistujista sanoi: ”Lapsen pitää antaa olla lapsi, onhan mistä kulttuurista tahansa”.

Ei saa sulkea pois tyypillisiä erikoisuuksia, jotka koskevat yhteiskunnan tämänhetkistä kehitysvaihetta. Nykyaikana yhteiskunta on individualistisempi ja yhteisten asioiden hoito ei ole niin kehittynyttä kuin aikaisemmin. Teoriaosuudesta käy selville, että meidän aikanamme ei vain monikulttuuristen lasten vaan myös kantasuomalaisen lasten vanhemmat eivät aina ole aktiivisia toimijoita yhteistyössä.

Mihin kasvatushenkilökunta tarvitsee vanhempia?

Lomakekysymykseen minkälaista tukea kasvattaja toivoo vanhemmilta, yksikään kuudesta osallistujasta ei vastannut. Sitä paitsi joudun toteamaan tosiasian, että tilanteissa, joissa haastateltavat ilmaisivat konkreettisesti odotuksensa vanhempien taholta, miltei kaikki vastaukset ovat yleisluonteisia. Ainoa poikkeus on se, että kasvattajat haluavat saada tietoa lasten äidinkielen kehityksestä. Keskusteluista myös kävi ilmi, että ammattilaiset eivät usein saa vanhemmilta tukea ja hyödyllistä informaatiota. Se todista pikemminkin sitä, että ammattilaiset ovat valmiita ratkai-

semaan ongelmia itsenäisesti ilman vanhempien tukea, kuin sitä, että ongelmia ei ole. Ammatillisuus edellyttää kuitenkin kasvattajan kykyä toimia asiallisesti myös ilman sitä. Keskusteluissa kerrottiin, että on olemassa tilanteita, joissa vanhempien ehdotukset pikemminkin vaikeuttavat asiaa kuin antavat tukea. Siitä huolimatta kaikki haastateltavat korostivat, että vanhempien näkökulma tai mielipiteet täytyy ottaa aina vakavasti. Kielteinen palaute viittaa siihen, että asiaan pitää suhtautua arvostaen.

Tapauksessa, jos kasvattaja ei saa toivomaansa tukea vanhemmilta ja itse vanhemmat eivät osoita paljonkaan auttamishalua kasvattajille, ammattilaisen pitää herätellä vanhempia antamaan tukea omalle lapselleen hänen taitojensa kehittämiseksi. Monet vanhemmat eivät edistä riittävästi lapsensa kehitystä, koska eivät osaa menetellä oikein eivätkä näe, mitä nimenomaan pitää kehittää. Vinkit, millä menetelmillä ja toimintatavoilla voitaisiin saavuttaa positiivisia tuloksia, saattavat kannustaa ja innostaa vanhempia toimimaan tähän suuntaan. Niiden avulla vanhemmat soisivat enemmän aikaa lapselleen, puuhailisivat hänen kanssaan. Samalla he tukisivat kasvattajaa. Ottamalla huomioon kasvattajan suositukset heidän lapsensa hyödyksi ja toimimalla niitä seuraten vanhemmista tulisi automaattisesti aktiivisia toimijoita kasvatuskumppanuudessa.

Haastateltavien vastauksista ja keskusteluista tuli selväksi, että ammattilaiset painottavat: perheessä pitää suoda paljon aikaa ja huomiota lapselle, jotta hänen lapsuutensa olisi elämän kultaista aikaa. Antaa lapsen olla lapsi merkitsee, että täytyy edistää sitä, että hän tuntisi itsensä onnelliseksi ja turvalliseksi, voisi leikkiä ja leikkien oppia, kehittyä. Sen lisäksi täytyy osata olla läsnä, osoittaa kiinnostusta lapsen tarpeille, mutta ei aina noudattaa hänen toivomuksiaan ja oikkujaan. On tärkeää osata ohjata lasta eikä päättää hänen puolestaan mitä ja miten tehdä eikä sanoa miten toimia eri tilanteissa. Lapsella pitää olla mahdollisuus itse toimintaan, hänen täytyy oppia itsenäisesti ja vapaasti tekemään päätöksiä ja olemaan vastuussa näistä päätöksistä. On tärkeää saavuttaa keskinäistä luottamusta perheessä, kunnioitusta itseä kohtaan yksilönä ja muita ihmisiä kohtaan ja ymmärtää omaa ja muuta kulttuuria. Lisäksi on tärkeää, että lapsi ymmärtäisi, mikä on hyväksi, mikä pahaksi. Keskeistä on lapsen minä- ja maailmankuvan muodostumisessa kielen rooli.

Keskusteluissa korostettiin, että monien vanhempien vajavainen suhtautuminen äidinkielen opiskeluun voi estää monikulttuuristen lasten kehittymistä.

Vastatessaan kysymykseen kasvattajan kehittämisehdotuksista painotettiin sitä, että vanhempien tulee myötävaikuttaa lapsensa oman äidinkielen opiskeluun. Kukaan haastateltavista ei korostanut suomen kielen opiskelun tärkeyttä. Se kertoo siitä, että molemmilla osapuolilla sitä pidetään itsestään selvänä asiana. Mitä tulee oman kielen opiskeluun, kasvatushenkilökunta törmää mielestään usein paradoksaaliseen ilmiöön: vanhemmat vastustavat usein kasvattajien ehdotuksia, jotka koskevat heidän oman äidinkielen opetusta. Monet vanhemmat eivät halua, että heidän lapsiaan ohjataan erillään suomalaisista lapsista missään asiassa, koska he näkevät siinä lapsensa syrjäytymisuhan.

Vanhempien kanssa joutuu keskustelemaan useita kertoja oman kielen hyödyistä heidän lapsensa kehitykselle, joutuu kannustamaan heitä sijoittamaan lapsensa koululuokkaan, joka on perustettu monikulttuurisia lapsia varten ja jossa otetaan huomioon, että suomi on lapsille toinen kieli. Tämän kysymyksen ratkaisemisessa on kieliavustajalla tärkeä rooli. Keskusteluissa huomautettiin, että usein sama informaatio, mutta esitettynä omalla kielellä otetaan vanhempien taholta myönteisemmin kuin vieraalla kielellä.

Aikaisemmin, kun kysymys oli vanhempien aktiivisuudesta kasvatuskumppanuudessa, mietin, missä on kultainen keskitie, jotta molemmat osapuolet toimisivat aktiivisesti lapsen parhaaksi ja että nämä toiminnot vastaisivat molempien osapuolten toiveita? Romankovan ja Kuikan (2009, 73 – 77, 82) opinnäytetyön johtopäätöksistä näkyy, että vanhemmat haluavat heidän mielipiteensä otettavan vakavasti. Minua kiinnosti, missä määrin vanhemmat todella vaikuttavat tai pystyvät vaikuttamaan kasvattajien päätöksiin? Kasvattajien vastauksista näkyi, että vanhemmat eivät antaneet minkäänlaisia vakavia konkreettisia ehdotuksia, joita kasvattaja voisi käyttänyt omassa työssään heidän lapsensa kehityksen hyväksi. Ehdotukset ovat usein pieniä asioita, kuten vanhempien kertomuksia lapsesta.

Kaikki haastateltavat painottavat vastauksissaan dialogin tärkeyttä, taitoa kuunnella, antaa palautetta ja reagoida joustavasti vanhempien mielipiteeseen. Ammattilai-

set keskittävät huomio siihen, miten yhteistyö tapahtuu päivähoidon alkuvaiheessa eli lasten varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelman laatimisvaiheessa. Ammatillaiset kiinnittivät huomiota siihen, että on otettava vakavasti vanhempien mielipiteet ja ehdotukset lapsestaan. Ammatillaiset alleviivaavat vanhempien roolin merkitystä siinä, että heidän on mahdollista saada mahdollisimman täydellinen kuva lapsesta. Kasvattajat tervehtivät ilolla vanhempien halua osallistua yhteistyöhön lapsen kasvatuksessa, sitä, että he ovat valmiita muokkaamaan toimintatapaansa toivomusten mukaan.

Kaikki haastateltavat ovat käyttäneet kasvatuskeskustelua. Se tapahtuu kaksi kertaa vuodessa, keväällä ja syksyllä. Lisäksi kun tarpeen tullen on keskusteltava vanhempien kanssa mistä tahansa lasta koskevasta asiasta kasvattajat ovat valmiita siihen. Vastauksista kävi myös ilmi, että keskustelumenetelmää sovelletaan laajasti ja menestyksekkäästi.

Tutkimukseni tuloksista kävi ilmi, että kysymys monikulttuurisen lapsen sopeutumisesta on todella vakava eikä helppo. Siitä huolimatta, että vanhemmat ja kasvattajat yhdessä miettivät ja keskustelivat lapsen varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelmaan kirjatuista tavoitteista ja menetelmistä, monet niistä eivät sitten käytännössä kuitenkaan ole saavutettavissa. Erityisen vaikea useimpien haastateltavien mielestä on tukea kulttuuri-identiteettiä. Se onnistuu vain osittain eikä kaikkien lasten kohdalla lainkaan.

Kasvattajien mielistä varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelman kirjoitusvaiheessa on yhteisymmärrystä vanhempien ja ammattilaisten välillä siitä, mitä tavoitteita täytyy asettaa ja minkä menetelmien avulla ne voidaan saavuttaa. Yhteistyön tuloksena on ollut se, että onnistuttiin vahvistamaan monikulttuurisen lapsen minäkuvaa ja auttamaan häntä toimimaan lapsiryhmän jäsenenä eli tukemaan lasten keskinäisiä suhteita. On erittäin tärkeää auttaa lapsia voittamaan kommunikatiiviset vaikeudet ja luomaan hyvää ilmapiiriä, yhteisymmärrystä ja kaverisuhteita. Haastateltavien vastauksista käy ilmi, että on savutettu hyviä tuloksia monikulttuuristen lasten tukemisessa, heidän hyvinvointinsa ja kotoutumisen edistämässä tai vahvistamisessa. On kuitenkin myös edelleen jäljellä tärkeitä kysymyksiä, joiden rat-

kaiseminen vaatii aikaa ja yhteistyön jatkamista, sellainen on esimerkiksi kulttuuri-identiteetti.

Millaisia menetelmiä ja toimintatapoja toteutetaan päiväkodissa vanhempien rohkaisemiseksi olla aktiivisia kasvatuskumppanuudessa?

Vastauksista näkyy, että kaikki haastateltavat ovat huolestuneita kasvatuskumppanuudesta ja käyttävät paljon energiaa vaikuttaakseen sen menestymiseen. Yhden haastateltavan kyselylomakkeessa on huomautettu, että se, miten kasvatuskumppanuus onnistuu, riippuu juuri vanhemmista. Omasta puolestaan jokainen haastateltavista on kiinnostunut siitä, että työ monikulttuuristen lasten ja heidän vanhempiensa kanssa mikäli mahdollista eroaisi työstä kantasuomalaisten perheiden kanssa.

Riippumatta siitä, mitä kulttuuria asiakas edustaa, noudatetaan tai toteutetaan tasa-arvoisuuden, kunnioittamisen ja avoimuuden periaatetta. Kasvattajat korostavat, että on tärkeää olla läsnä, ymmärtää vanhempien näkemykset kasvatuksellisista asioista ja varmistaa yhteinen näkemys asioista. Siihen käytetään kaikki keskustelumahdollisuudet, järjestetään vanhempain- ja teemailtoja, jutellaan päivittäisissä kohtaamisissa. Mahdollisuuksien mukaan kasvattajat käyttävät apunaan tulkkia ja kieliavustajaa.

Monet huomauttavat kuitenkin, että jos ei ole sellaisia mahdollisuuksia, he itse yrittävät antaa vanhemmille informaatiota siten, että se ymmärretään oikein. Siihen käytetään monenlaisia kanavia muun muassa elekieltä ja kasvomimiikkaa, kuvakortteja, kirjoitetaan kirjettä kotiin, muistutetaan siitä, että täytyy puhua selvemmin ja hitaammin kuin suomalaisten kanssa. Keskusteluun vanhempien kanssa kasvattajat eivät suhtaudu muodollisesti vaan kiinnostuneesti. He yrittävät ymmärtää vanhempia, joiden kielitaito ei välttämättä ole täydellinen. Siinä auttaa empatia: se,

joka vilpittömästi halua ymmärtää, tavallisesti ymmärtää. Vaikka jokainen tajuaa, että se ei ole helppoa.

Vastauksista kävi selville, että haastateltavat kiinnittivät huomiota siihen, että vanhempien kanssa käydään varhaiskasvatussuunnitelma-keskusteluja lasten hyödyksi. Se tapahtuu kaksi kertaa vuodessa ja tarvittaessa useammin. Päivittäin keskustellaan tarvittaessa kuulumisista. Kasvattajat pitävät tärkeänä kuunnella vanhempien mielipidettä kasvatuksellisista asioista ja he itse kertovat vanhemmille, mitä päiväkodissa tehdään.

Vastauksien perusteella voidaan sanoa, että kulttuurinen moniarvoisuus ja sosiaalinen tasa-arvo nousevat erittäin tärkeiksi lasten monikulttuurista kasvua ja kehitystä edistäviksi tekijöiksi. Tämän valossa painotettiin, että kasvattaja oppii sietämään erilaisuutta ja kestävämmän, kun esimerkiksi maahanmuuttajalapsella syntyy vaikeuksia sekä itse oppii nauttimaan toisten kulttuurien kohtaamisesta ja auttamaan vanhempia ymmärtämään rooliaan vuorovaikutuksen eri tilanteissa. On merkityksellistä myös se, että kantasuomalaiset osoittavat halunsa saada lisää täydennyskoulutusta, jotta heidän tietämyksensä monikulttuurisuudesta laajenisi. Lisäksi kasvattajan idea antaa eri kieli- ja kulttuuritaustaisille ammattilaisille mahdollisuus työskennellä päiväkodissa vaikuttaa vakavasti otettavalta.

Pyrin selittämään, ovatko kasvattajat todellisuudessa onnistuneet luomaan avoimen ja luottamuksellisen suhteen, jotta olisi mahdollista käydä dialogia, ja miten se tapahtuu. Kaikki haastateltavat ovat varmoja siitä, että se on onnistunut.

Haastateltavien mielestä viestintäkeinoja käytetään päiväkodissa asiallisesti. Tutkimukseen osallistujien mukaan päivähoidossa toteutetaan erilaisia yhteistyömuotoja esimerkiksi keskusteluja tai neuvotteluja, palavereja, vanhempainiltoja yms. Ammattilaisten mielestä on tärkeää huolehtia siitä, että kaikki osapuolet, erityisesti vanhemmat saavat puhua riittävästi. Vaikka vanhemmilla ei ole osallistumispakkoa yhteistyöhön, päivähoidolla on omia epävirallisia normeja, joiden mukaan oletetaan ja toivotaan vanhempien toimivan. Ammattilaiset korostavat, että yhteisessä vastuun jakamisessa on selkiytettävä vanhempien ja kasvattajien roolit ja vastualueet.

Kuitenkin haastateltavia ihmetyttää se, että monet vanhemmat eivät edes tule katsomaan lastensa esityksiä lasten juhlissa. Vaikka kasvattaja hartaasti pyytää tulemaan tällaisiin juhliin, vanhemmat kysyvät ymmärtämättöminä: ”Onko pakko tulla?” Se ei kuitenkaan ole tyypillistä kaikille monikulttuurisille perheille. Yksi haastateltavista on huomannut, kuinka monikulttuuriset perheet ovat päässeet pian tai nopeasti kotoutumaan esimerkiksi jos ovat vasta tulleet maahan kun lapsi on pian päässyt päiväkotiin, jossa hän oppii kieltä nopeasti. Vanhemmat ovat usein myös halunneet itsekin oppia suomea. Siten on nähty, että tärkeänä syynä yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden vaikeuksiin pidetään monikulttuuristen edustajien kielitaidon vajavuutta.

Samasta vastauslomakkeesta kävi ilmi vielä yksi mielenkiintoinen havainto, joka koskee rasismikysymystä. Kasvattaja on sitä mieltä, että hänen päiväkotinsa lapset ovat suvaitsevaisia niitä lapsia kohtaan, jotka omaavat eri kulttuuri tai kielitaustan. Hänen mielestään sitä voi pitää hyvänä esimerkkinä keinosta saavuttaa yhteisymmärrys niiden vanhempien kanssa, joiden taholta on hänestä nähtävissä osittain rassistisuutta.

Sen lisäksi kasvattajien havainnointien mukaan vuorovaikutukseen ja tunteisiin vaikuttavat vanhempien mielikuvat ja ennakkoluulot, jotka voivat syntyä jonkun toisen kertomasta, väärinkäsityksistä, omista aikaisemmista kokemuksista. Tässä tilanteessa yritetään saavuttaa yhteisymmärrystä seuraavan keinon avulla. Kasvattajan pitää sekä rohkaista vanhempia tekemään kysymyksiä että tehdä kysymyksiä heille väärin mielikuvien poistamiseksi.

Rakentavin ja tehokkain keino saada todellista tietoa on mahdollistaa vanhempien läsnäolo, esimerkiksi työharjoittelu päiväkodissa. Siten vanhemmat voivat saada omakohtaista kokemusta lapsensa hoitopäivästä. Varsin tärkeä päivähoidon vaihe on tutustuminen päivähoitopaikkaan. Yksi keino saavuttaa yhteistoimintaa ja yhteisymmärrystä on se, että ihan alussa luodaan edellytyksiä hyvään vuorovaikutukseen ja toimivaan yhteistyöhön ja kasvatuskumppanuuteen. Nimenomaan hoitosuhteen alkaessa se on haastateltavien mielestä ensiarvoisen tärkeää.

Vapaa mielipiteiden esittäminen ongelmasta

Ennen kuin tulkita vastauksia kohdassa ”Mitä muuta”, huomautan, että jakaessani kyselylomakkeet täytettäväksi pyysin kiinnittämään erityistä huomiota juuri tähän kohtaan. Vapaan lausunnon esittäminen ongelmasta, jota ei ole rajattu konkreettisen kysymyksen raameihin, antaa mahdollisuuden laajentaa asian kattavuutta, löytää aspekteja, jotka eivät sisälly kyselylomakkeeseen sekä saada luovia eli kreatiivisia ideoita. Myös kohdan ”Mitä muuta” täyttäminen huolellisesti kertoo mielestäni ammattilaisen suhtautumista ongelmaan, missä määrin se liikuttaa häntä. Se, että en ole saanut neljältä kuudesta osallistujasta pohdintaa ongelmasta voi todistaa sitä, että heidän mielestään ongelmaa ei ole tai että sitä pidetään tavallisena työasiana, joka ratkaistaan sen tullessa esiin tai johon nöyryytään välttämättömyytenä.

Tutkimuksen perustella voidaan sanoa, että kieliavustajan rooli on merkittävä kasvatuskumppanuudessa monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa. Tässä yhteydessä kiinnitin huomiota tapaukseen, jossa kasvattaja oli huolissaan siitä, että vanhemmat eivät puhu heidän lastaan koskevista asioista käyttäen tulkkina kieliavustajaa vaan pitävät parempana keskustella suoraan kasvattajan kanssa. Tämän tilanteen analysointi herätti kysymyksiä: Mikä on kieliavustajan todellinen status hierarkiassa päiväkodissa ja hänen roolinsa yhteistyössä ja kasvatuskumppanuudessa? Onko kieliavustajalla oltava asianmukainen koulutus ja jos henkilö on otettu työhön lasten kanssa, miten työtoverit luottavat häneen? Pitääkö kieliavustajan pyytää vanhempia puhumaan suomea, vaikka useimmat heistä eivät osaa suomea sujuvasti, ja sellaista pyyntöä voidaan pitää monikulttuurisen yksilön oikeuksien loukkauksena.

Lisäksi mainitusta tapauksesta tulee esiin sellaisia osatekijöitä kuin luottamus, yhteisymmärrys ja suvaitsevaisuus. Tapausanalyysi paljastaa sen, mitä nämä käsitteet kasvattajan mielestä tarkoittavat eli miten nämä käsitteet tulkitaan. Aikaisemmin oli puhe vanhempien mahdollisesta epäluottamuksesta. Tapauksessa kieliavustajan kanssa mahdollisena selityksenä tilanteeseen voi olla kasvattajan riittämätön luottamus. Luottamuspuola selittää sen, miksi kasvattajan mielestä on hankalaa kun samankaltaisia tapahtumia esiintyy ja miksi hän tuntee itsensä usein ulkopuoliseksi. Haastateltava itse kertoi kyselylomakkeessaan kielimuurista. Mutta suomea huo-

nosti osaavat vanhemmat ja ammattilaiset ovat saman muurin eri puolilla. Vanhemmat voivat keskustella kieliavustajan kanssa, ei siksi, että he eivät luottaisi kasvattajaan vaan olosuhteiden pakosta. Havainnointieni mukaan vanhemmat eivät aina pidä kieliavustajan informaatiota lapsen päivästä päiväkodissa asiana, jota pitäisi pohtia kasvattajan kanssa tai he eivät halua syrjäyttää kasvattajaa asiasta.

Kaikki haastateltavat ja keskusteluihin osallistuneet vastasivat, että keskusteltaessa monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa pitää osata selittää ymmärtämättömyyden ja erimielisyyden syyt muun muassa silloin, kun kysytään vanhemmilta jotakin tai selitetään heille asioita. Nämä säännöt ovat mielestäni universaaleja kaikille: ei tarvitse yrittää löytää tekojen salaisia syitä vaan täytyy vain kysyä ja haihduttaa epäilykset. Kuten Konfutse on sanonut, on vaikea löytää musta kissa pimeässä huoneessa, varsinkin, jos se ei ole siellä.

Vastauksista seuraa myös, että kaikki eivät pysty hallitsemaan sisäisesti tunteitaan, kun syntyy epäluottamus kysymys. Havainnointini osoittaa, että mitä enemmän kasvattaja panostaa henkisiä voimavarojaan työhönsä ja mitä enemmän käyttää energiaansa siihen, että asia sujuu hyvin lasten hyödyksi, sitä herkemmin hän reagoi tilanteissa, jotka voidaan tulkita palautteeksi hänen toiminnastaan ja suhtautumiseksi hänen persoonaansa, varsinkin kun työkokemus on vähäistä. Toisaalta suhtautuminen riippuu kasvattajan luonteesta ja temperamentista, koska ammatin takana on aina yksilö.

Päätelmät ryhmähaastattelusta

Ryhmähaastattelusta kävi selville, että kasvattajien mielestä arkityö monikulttuuristen lasten kanssa ei ole mitään eksotiikkaa, vaan työtä koettujen metodien mukaan. Hiukan enemmän ponnisteluja vaaditaan kasvattajalta saada asiat rullamaan. Haastateltavien mielestä varhaiskasvatustyö on aina haastavaa ja vaikeahkoa. Kuitenkin hankaluudet johtuvat pikemminkin lasten kehitysvaiheesta kuin kulttuuritaustasta. Siten menetelmät ja ohjelmat ovat samanlaisia sekä suomalaisille että monikulttuurisille lapsille.

Kun analysoin haastateltujen vastauksia, jotka koskivat sitä, että vanhemmat eivät välillä ymmärtäneet lapsiryhmän jokapäiväistä elämää, huomasin, että työ eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten ja heidän vanhempiensa kanssa ei ole työntekijöille vain haastavaa. Se myös kuormittaa heitä melkoisesti. On kuitenkin aivan selvää, että kuormituksen syy on juuri puutteellisessa kielitaidossa. On myös todennäköistä, että ammattilaiset toimivat asianmukaisesti saadakseen vilpittömästi aikaan kasvatuskumppanuutta.

Rakentavan yhteistyön saavuttamista monikulttuuristen vanhempien kanssa auttaa avoimuus, kunnioitus, luottamus ja molempien osapuolten toive, että lapsi sopeutuisi lapsiryhmän elämään mahdollisimman hyvin. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä. He myös toivoivat, että monikulttuuristen lasten vanhemmat arvostavat sitä samaa.

Mitä tulee kieliavustajan läsnäoloon, haastateltavat ovat varmoja siitä, että kieliavustaja helpottaa kasvattajan työtä monikulttuuristen lasten ja heidän vanhempiansa kanssa, mutta että hän ei voi korvata kasvattajaa. Monikulttuuristen lasten kehittämisehdotusten suhteen haastateltavat tähdensivät, että vanhempien pitää painottaa lapsensa oman kielen opiskelua.

Toinen asia kohdassa ”Mitä muuta” koski rasistinen mielenlaadun ilmenemistä. Kyseessä oli se, että ammattilaisten tulee osata ratkaista ongelmia tilanteissa, joissa monikulttuuriset lapset saattavat kokea, etteivät he sopeudu uuteen isänmaahan. Silloin, kun tällaista esiintyy, yhteistyötä ei synny. Monikulttuuristen lasten vanhempien silmissä vaikeudet yhteisymmärryksessä usein näyttävät johtuvan juuri rasismista, vaikka itse asiassa yhteisymmärryksen saavuttaminen on vaikeata jopa läheisten sukulaisten tai ystävien kesken. Kun esiintyy syrjintää syystä tai toisesta, vanhemmat ovat usein taipuvaisia ajattelemaan, että nimenomaan erottelu toimii syrjinnän välineenä, jolloin tietyt ihmiset ovat yhteiskunnan oikeita ja itseoikeutettuja jäseniä kun taas jotkut eivät.

Tulosten perustella voidaan sanoa, että juuri kasvattaja muotoilee sekä lasten ja vanhempien mielipiteitä että omaa mielikuvaansa. Se tapahtuu monien yleisten normatiivisten ja kulttuuristen suodattimien läpi, jotka ovat sidoksissa päiväkodin

asettamiin kasvatuksellisiin tavoitteisiin, kasvattajan omiin arvoihin ja hänen henkilökohtaiseen menneisyyteensä tai kokemukseensa monikulttuuristen perheestä tietyssä tilanteessa. Siten syrjäytymisvaarassa olevat ja integraation tuomat lapset ovat huomattavasti lisänneet kasvattajan työtä, sillä kasvattajan työ on ennen kaikkea ihmissuhdetyötä.

9 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää päiväkodin kasvatushenkilökunnan kokemuksia kasvatuskumppanuudesta eri kieli- ja kulttuuritaustaisten (monikulttuuristen) lasten vanhempien kanssa Lahdessa. Selvitettäessä minkälaista tukea henkilökunta toivoo vanhemmilta ja mitä ammattilaisten mielestä vanhemmat toivovat oikeastaan päivähoidolta sain seuraavan kuvan kasvatuskumppanuutta koskevista ongelmista:

1 Miten kasvattajat kokevat yhteistyön eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten ja heidän vanhempiansa kanssa ja miksi?

Yhteistyön kannalta on tärkeää roolien selkiyttäminen vanhempien ja kasvattajien välillä. Kontekstuaalisen teorian mukaan ammattilaisen tulee edistää päivähoidon ja perheen kasvatuskäsitysten yhdenmukaisuutta, sillä päivähoito tukee kotikasvatusta. Kasvattajan tulee osata selittää monikulttuurisille vanhemmille suomalaisen päiväkodin tavoitteiden asettamista ja toteuttamista, varhaiskasvatussuunnitelman perusteita ja päivähoidon periaatteita ja tapoja. Kasvattajan tehtävänä on kannustaa vanhempia yhteiseen kasvatukseen suunnitteluun ja nähdä vanhemmat lapsensa motivoituneina asiantuntijoina, osapuolena lapsen asioissa. Vanhempien tulee ymmärtää kasvattajan ja lapsen tai lapsiryhmän välisen suhteen merkitys sekä osata reflektoida ja arvioida oman toimintansa vaikutuksia. Yhteistyön lähtökohtana on vanhempien ja kasvatushenkilökunnan tasa-arvoinen vuorovaikutus. (Hujala ym. 1998, 11–17, 130–131; Koivunen 2009, 157 – 163.)

Tutkimukseni perustella voidaan sanoa, että yhteistyö monikulttuuristen perheiden kanssa on ammattilaisille sekä kiinnostavaa ja haastavaa että myös kuormittavaa. Työ muuttuu *kiinnostavammaksi*, koska se edellyttää perehtymistä erilaisiin kulttuureihin ja uskontoihin. Se laajentaa omaa maailmankatsomusta. Toisaalta kahden eri ympäristöjen yhteensovittaminen saattaa olla *haastavaa*, sillä monikulttuuristen lasten oman perheen muodostama lähiympäristö ja siihen kuuluvat tavat, mentaliteetti ja uskonto voivat poiketa päiväkodin ympäristöstä ja sen arjesta. Kasvattajien mielestä työ monikulttuuristen perheiden kanssa tekee työstä haastavamman, sillä on erilaisia oppimiskäsityksiä ja odotuksia.

Koivunen (2009, 160) tuo esiin ns. transferenssi-ilmion, joka saattaa tapahtua kasvattajan ja vanhemman välisessä yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa. Transferenssilla tarkoitetaan kasvattajan tai vanhemman aikaisempien tunteiden, mielikuvien, odotuksien ja asenteiden siirtämistä nykyhetkeen. Siten kokemukset menneisyydestä vaikuttavat henkilön mielipiteeseen ja toimintatapoihin nykyhetkenä sekä hänen stereotypioihinsa ja ennakkoluuloihinsa. Jos kasvattaja ei tiedosta tätä yhteyttä, hän voi suhtautua lapsen vanhempiin oman tiedostamattoman minänsä kautta.

Tutkimukseni tuloksista näkee, että työssä monikulttuuristen lasten ja heidän vanhempiansa kanssa on seuraavia hankaloittavia tekijöitä, jotka haittaavat hyvin toimivaa kasvatuskumppanuutta:

- puutteelliset kieli- ja vuorovaikutustaidot
- vanhempien kiire, ajan puute, työntekijät eivät tapaa vanhempia
- vanhempien keskinäiset erimielisyydet lapsen asioissa
- vanhemmat eivät ota vastaan omaa lastaan koskevaa tietoa, joka yleensä liittyy lapsen vaikeuksiin
- vaativat vanhemmat
- vanhempien pahan olon purkaminen työntekijään
- vanhempia ei kiinnosta lapsen hoitopäivä, he eivät edes tule katsomaan lastensa esityksiä juhlissa ja kysyvät: ”Onko se pakko?”
- vanhempien motivointi yhteistyöhön on vaikeaa
- työntekijän ja vanhemman kemiat eivät kohtaa

Esimerkiksi ryhmähaastattelun mukaan ammattilaisia huolestuttaa, että juuri vanhempien asenteesta joskus syntyy työvaikeuksia lasten kanssa. Kasvattajat kertoivat, että vanhemmat eivät noudata usein aikataulua ilmoituksesta huolimatta ja se

aiheuttaa sekaannusta työssä lasten kanssa. Se aiheuttaa myös työntekijöille ylimääräistä työtä

Päivähoidon arki on täynnä haasteita. On havaittu, että kasvattajat pelkäävät joskus keskustella vanhempien kanssa lastaan koskevista vaikeista asioista. Pelon tunteen aiheuttaa esimerkiksi se, että kasvattajalla ei ole aavistustakaan siitä, miten vanhemmat suhtautuvat asiaan. Samalla vanhemmat syyttävät usein itseään lapsen vaikeuksista, ja heidän käyttäytymiseensä vaikeuttavat monenlaiset tunteet. (Koi-vunen 2009, 157 – 163.)

Tutkimukseni perustella voidaan sanoa, että ammattilaisten mielestä työ on varsin *haasteellista*, jos ei ole aluksi yhteisymmärrystä ja –kieltä. Siten nimenomaan päivähoidon alussa vanhempien ja henkilökunnan välisessä keskustelussa luodaan pohja tulevalle yhteistyölle. Työ monikulttuuristen lasten ja heidän vanhempiensa kanssa myös *kuormittaa* kasvatushenkilökuntaa melkoisesti. Syyksi ammattilaiset mainitsevat vanhempien kielitaidon vajavuuden, sillä puutteellinen kielitaito vaikeuttaa kommunikaatiota ja vuorovaikutusta vanhempien kanssa. Toisaalta kasvattajaa kuormittaa joskus se, että vanhemmat puhuvat asioista samaa äidinkieltä puhuvan kieliväestön kanssa ja kasvattaja on kokenut itsensä ulkopuoliseksi. Lisäksi ammattilaista voivat kuormittaa vaikeuksia vuorovaikutuksessa. Tutkimukseeni osallistuneet kasvattajat korostavat, että vuorovaikutuksessa viestinnän merkitys on hyvin tärkeää. Heidän mielestään viestinnän vääristymisistä, virhetulkintoista ja viestinnän epäselvyydestä voivat johtua vaikeudet yhteisymmärryksessä.

Havainnointipäiväkirjani mukaan vuorovaikutusta haittaavat erilaiset kieltämiset, esimerkiksi kun vanhemmat kieltävät puhumasta lasten kanssa hänen äidinkielellä. Päiväkirjassa on myös esimerkki, että monilla vanhemmilla on tapana dramatisoida seikkoja, esimerkiksi kun vanhemmille tarjotaan perusteltua apua, muun muassa erityisiä tukia, he näkevät siinä leiman, että lapsi on hidas. Lisäksi havaintopäiväkirjassa lukee, että vanhempien heikko luottamus ja itseluottamus aiheuttavat kasvattajien mielestä vaikeuksia osapuolten välisessä vuorovaikutuksessa. Ammattilaisten kokemusten mukaan vanhemmat eivät uskalla useimmiten ottaa puheeksi heidän lastaan koskevia arkoja asioita.

Tutkimukseni tulosten mukaan vanhempien mielipiteet ja toivomukset otetaan päivähoitossa vakavasti. Kasvattajat toimivat asianmukaisesti saadakseen aikaan kasvatuskumppanuuden. Kuitenkin roolin takana on aina yksilö, siis olosuhteet voivat myös vaikuttaa yhteistyöhön.

2 Näkeekö kasvattaja vanhemmat tuen tarvitsijoina vai aktiivisina toimijoina?

Varhaiskasvatuksen laadun kannalta päivähoiton toteuttaminen edellyttää asiakas-, perhe- ja lapsilähtöisyyttä. *Asiakaslähtöisyyden* idean mukaan henkilökunnan ajattelu ja toimintatapa perustuu asiakkaan tarpeisiin, toiveisiin ja odotuksiin. Päivähoitolain (1973/36) ja –asetukset (1973/239) nojalla asiakastyössä kaikille tarjotaan yhtäläiset mahdollisuudet. Monikulttuuristen varhaiskasvatuspalvelujen järjestelmä edellyttää sitä, että vanhemmille tarjotaan mahdollisuus osallistua lapsensa hoidon, kasvatuksen ja opetuksen suunnitteluun sekä toteutumisen arviointiin. (Jauhola ym. 2007, 5–7.)

Kontekstuaalisesta näkökulmasta katsoen *perhelähtöisyyden* toteutuminen merkitsee jaettua kasvatusvastuuta ja asiantuntemusta (Kaskela ja Kekkonen 2006, 19). Tutkimuksen tuloksista näkee, että perheiden yksilölliset tarpeet pyritään ottamaan huomioon mahdollisuuksien mukaan. *Lapsilähtöisyyden kannalta* aikuisten tehtävä on määritellä tavoitteensa sekä suunnitella toiminnan sisällöt ja menetelmät lapsen tarpeiden perustella. Tiivis yhteistoiminta edellyttää heidän aktiivista osallisuuttaan yhteistyöhön. Kuitenkin nimenomaan vanhemmilla on oikeus määritellä yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden rajat. (Kupila 2004, 185; Koivunen 2009, 151 – 157.)

Tutkimukseni tulosten mukaan ammattilaiset ovat kiinnostuneita siitä, että vanhemmat olisivat aktiivisina toimijoina lapsensa hoidossa ja yrittävät kannustaa heitä yhteistyöhön. Toisaalta Koivusen (2009, 153–155) mukaan aktiivisten vanhempien vaatimukset voidaan kokea päiväkodissa ongelmallisiksi. Se ottaa paljon kasvattajan energiaa ja voi kuormittaa häntä. Tässä tapauksessa on vaikea rakentaa työsuhteita asiakkaiden kanssa.

Romankovan ja Kuikan (2009, 61 & 74 – 75) johtopäätöksistä käy ilmi, että vanhempien mukaan heidän osallistumisensa ja vaikuttamisensa päiväkodin toimintaan on vähäistä (heikko kielitaito sekä ajan puute), mutta yhteistyön määrä on heidän mielestään riittävää ja se vastaa hyvin perheiden tarpeisiin. Tutkimukseni mukaan kasvattajat odottavat kuitenkin yhteistyöstä enemmän vastuuntuntoista suhtautumista.

Monikulttuurisen perheen ja päivähoidon välisen vuorovaikutuksen toimivuuden kannalta kasvattajat näkevät tärkeäksi yhteisymmärryksen lisäämisen. He pitävät tärkeänä molemminpuolista kiinnostusta ja haluavat toimia samansuuntaisesti lapsen parhaaksi, ottaen huomioon lapsen yksilölliset tarpeet. Romankova ja Kuikka (2009, 73 – 81) tuovat esiin, että vanhemmat ovat olleet samaa mieltä. Kuitenkin tutkimukseni perusteella voidaan sanoa, että kasvattajien mielestä vanhempien pitäisi olla enemmän kiinnostuneita lapsia koskevista tapahtumista sekä on oltava aikaa tapaamisiin, esimerkiksi tapahtumissa ja keskustelut.

Tutkimukseeni osallistuneet kasvattajat kertoivat, että vanhemmat eivät useinkaan osallistu vanhempieniltoihin, joissa voi saavuttaa yhteisymmärrystä asetettujen tavoitteiden suhteen sekä seurustella muiden vanhempien kanssa. Monet vanhemmat eivät edes tule katsomaan lastensa esityksiä juhlissa. Siitä huolimatta, että vanhemmille aina annetaan informaatiota suunnitelmasta, he eivät aina tiedosta päivän ohjelmaa ja esimerkiksi unohtavat antaa lapselle matematiikkavihkon, jumppavaatteet, rahaa uimahalliin yms. Tästä syystä lapsi ei voi osallistua lapsiryhmän toimintoihin ja se aiheuttaa sekaannusta päiväsuunnitelmassa.

Tutkimuksessani kartoitettiin, että useimmissa tapauksissa vanhemmat ovat passiivisia kasvatuskumppanuudessa. Melkein kaikki haastatellut ovat havainneet vanhempien aloitekyvyttömyyttä ja melko passiivista suhtautumista yhteistyöhön. Muutamat kohderyhmästä ovat todennet sen tosiasian, että perheiden tuen tarpeet eivät välttämättä edellytä vanhempien aktiivisuutta eikä aloitekykyä. He eivät tiedä, miksi useimmat vanhemmat eivät ole yhteydessä päiväkotien kasvattajiin. Heidän mielestään syyt voivat olla kulttuurissa. Esimerkki 1: keskusteluun tulee arabiperheistä yleensä vain isä (äiti ei tule). Esimerkki 2: venäläisille on tyypillistä, että omista vaikeuksista ei kerrota kaikkialla, yritetään pärjätä tilanteessa ilman ulkopuolista apua.

Toiseksi syyksi mainitaan esimerkiksi, että monet vanhemmat ovat tyytyväisiä siihen, että heidän lapsellaan on turvallinen hoitopaikka, joka riittää perheelle sellaisenaan. Henkilökunnan kasvatuskumppanuuden odotukset kuormittavat heitä. Mitä tulee lapsen kasvatukseen, vanhemmat sanovat: ”*Tiedätte, mikä on parasta.*”

Lisäksi kasvattajien mielestä tilanteissa, joissa lapsella on ongelmia, on vaikea keskustella vanhempien kanssa asiasta. He ajattelevat usein, että heidän lapsensa leimautuu tyhmäksi, ja vastaanottavat keskustelun negatiivisesti tai välttävät keskustelua. Syynä voidaan pitää luottamusongelmaa tai ennakkoluuloja. Niistä syistä jotkut vanhemmat kieltäytyvät erityisestä tuesta ja toivovat, ettei lapsi käyttäisi omaa äidinkieltään päiväkodissa. Kun vanhemmille tarjotaan perusteltua apua, jotkut heistä näkevät siinä diskriminoinnin uhan tai leiman: ”Lapsi ei ole sellainen kuin suomalaiset vaan hän on vierasmuukalainen ja hidas”.

Ammattilaisten mukaan seuraavana selityksenä vanhempien passiiviseen asenteseen yhteistyössä voi olla pelko siitä, että heidän aktiivisuutensa saattaa näyttää kasvattajien silmissä liialliselta vaatimukselta. Se aiheuttaa ärsytystä, joka heijastuu lapseen ja voi vahingoittaa häntä.

Siten kasvattajien kokemuksista työssä monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa näkyy, että vanhemmilla ei ole erityisiä toiveita, yleensä vanhemmat ovat tyytyväisiä siihen, mitä ja miten on päivähoidossa tapahtunut, sillä heidän lapsellaan on hyvä olo, päiväkotia on turvallinen paikka ja siellä on terveellistä ruokaa. Vanhempien toiveiden ilmaukset koskevat ensi kädessä lasten hoitoa: pukeutusta ja ruokailua tai esimerkiksi sitä, ettei lapsi istuisi lumihangessa. Toisaalta vanhemmat tarjoavat apuaan juhlien ja retkien järjestämisessä sekä osallistuvat tarpeen tullen aktiivisesti kulttuuriviikon viettoon.

Arkipäivän elämä on täynnä tapahtumia ja huolia, jotka eivät ole vain juhlia ja kulttuuritilaisuuksia. Tutkimuksen tuloksista näkyy, että kaikki ei suju niin kuin kasvattajat suunnittelevat. Joskus vanhemmat pyrkivät vaikuttamaan vaikeuksien ratkaisemiseen. Joskus kasvattajat joutuvat hankalaan asemaan, sillä he eivät tapaa vanhempia, jotta voitaisiin jutella lasta koskevista asioista. Ajoittain yhteis-

ymmärrystä ei saavuteta ensimmäisellä kerralla. Usein keskustelussa vanhemmat sanovat ymmärtäneensä asian, mutta myöhemmin käy selväksi, että itse asiassa he eivät ole ymmärtäneet koko asiaa.

Lisäksi yhteiskunnan tämänhetkisen kehitysvaiheen kannalta yhteisten asioiden hoito ei ole niin kehittynyttä kuin aikaisemmin. Sama ilmiö on nähtävissä varhaiskasvatusta koskevassa yhteistyössä eivätkä vanhemmat (sekä monikulttuuristen että suomalaisten lasten) ole aktiivisia kasvatuskumppaneita. Kyselyjen vastauksista kuitenkin näkyy, että vanhemmat eivät usein toimi oma-aloitteisesti, mutta he reagoivat kasvattajan konkreettisiin ehdotuksiin yhteistyöstä.

On kuitenkin tärkeää, että vanhemmilla on mahdollisuus keskustella luottamuksellisesti kasvattajien kanssa kaikesta, mikä koskee heidän lastaan. Tässä asiassa auttaa päiväkodin tukeva ilmapiiri ja kannustus. Vanhemmat tuntevat ammattilaisten taholta hyväntahtoisuuden, kunnioituksen ja toiveen löytää yhteisymmärrys. Tämä ilmiö näkyi omista havainnoistani sekä vanhempien ja kasvatushenkilökunnan antamissa palautteissa, jotka koskivat kasvatuskumppanuutta kasvattajien ja eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien välillä.

Omien havaintojeni mukaan siitä huolimatta, että vanhemmat ovat kasvattajien mielestä useimmissa tapauksissa vain tuen tarvitsijoita, henkilökunta ei kuitenkaan ilmaissut kriittisyyttään siihen. Haastateltavat ja keskusteluihin osallistuneet korostivat, että on tärkeää luottaa vanhempiin. Heidän mielestään, jotta kasvattajassa ei syntyisi mielikuva, että vanhemmat ovat välinpitämättömiä lapsensa suhteen, on hyödyllistä saada tietoa keskustelussa heidän työstään, päiväohjelmastaan, kursseihin osallistumisestaan, pienen tai sairaan lapsen hoidosta perheessä. Kasvattajat toivovat, että avoimuus, kunnioitus ja molempien osapuolten halu auttaa lasta sopeutumaan lapsiryhmän elämään auttaa rakentavan yhteistyön saavuttamista monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa.

3 Mihin kasvatushenkilökunta tarvitsee vanhempia?

Selvitettäessä tätä tutkimusongelmaa tutustutaan siihen, mikä kasvattajien mielestä on vanhempien aktiivista asennoitumista kasvatuskumppanuuteen. Kasvatuskumppanuudessa vanhemmilla ja ammattilaisilla on olennaista, mutta erilaista tietoa lapsesta. Päivähoidossa hyödynnetään vanhempien spesifistä asiantuntemusta omasta lapsestaan ja kasvattajan yleistä asiantuntemusta. (Koivunen 2009, 151–152.)

Tutkimukseni perustella voidaan sanoa, että kasvattajat haluavat saada vanhemmilta riittävästi tietoa lasten kehitykseen liittyvistä asioista, vahvuuksista ja vaikeuksista, jotka voivat auttaa kasvattajaa hänen työssään. Se voi koskea esimerkiksi lapsen pahaa oloa, käyttäytymistä, kaverisuhteita, selviytymistä yms.

Päivähoidon aloittamisessa otetaan huomioon lapsen ikä, terveys ja yksilölliset tarpeet sekä hänen luonteensa, temperamenttinsa, tottumuksensa, osaamisensa, kiinnostuksensa kohteet, kyky sopeutua uusiin tilanteisiin ja oppia uutta, fyysiset ja kognitiiviset taidot. Huomioon otetaan myös perheen kulttuuri, odotukset ja ehdotukset. Vanhemmilta odotetaan, että he auttavat vähentämään stressiä, joka liittyy lapsen päivähoidon toteutumiseen ja kertovat lapselle omalla äidin kielellään kaikesta. Tässä vaiheessa luodaan vuorovaikutuksen pohja vanhempien ja kasvattajien välillä. Yhteisymmärryksen helpottamiseksi käytetään tulkin ja kieliavustajan apua.

Lisäksi kasvattajat odottavat vanhemmilta sitä, että he ottavat vakavasti kaiken, mitä on suunniteltu ja toteutettu päivähoidossa, sekä lukevat huolellisesti tiedot lapsensa reissuvihkosta päivän ohjelmasta. Vanhemmilta odotetaan myös, että he ovat kiinnostuneita siitä, mitä heidän lapselleen tapahtuu päivän kuluessa ja lapsen tuomasta palautteesta. Ongelmatilanteessa halutaan, että vanhemmat esittävät avoimesti mielipiteensä, miten ratkaista asia.

Kontekstuaalisuuden (Hujala ym. 1998, 11–21) kannalta päivähoidon ja perheen kasvatuskäsitysten yhdenmukaisuus nousee erittäin tärkeäksi varhaiskasvatuksen periaatteeksi. Vanhemmille annetaan tarvittaessa neuvoa ja apua lapsen kasvatuk-

seen liittyvissä asioissa. Tässä tilanteessa kasvattajat odottavat vanhemmilta ymmärtämistä ja luottamusta. Vaikeudet syntyivät esimerkiksi silloin, kun asia koskee psykologin tai puheterapeutin apua. Tulee ymmärtää, että työ heidän kanssa ei leimaa lasta vaan tarpeen tullen yhteistyössä etsitään lasten ongelmiin ratkaisua. Ammatillaiset ovat huolestuneita myös siitä, että joskus vanhemmat eivät ymmärrä tarpeeksi hyvin lapsen oman äidinkielen opiskelun tärkeyttä. He korostavat, että vanhempien tulee painottaa lapsensa oman kielen opiskelua.

Tutkimukseni johtopäätösten mukaan kasvattajat ovat kiinnostuneita siitä, että vanhempia kuunnellaan, jotta saadaan tietoa lapsesta yksilönä ja hänen yksilöllisistä tarpeistaan, ja yrittävät kannustaa heitä kasvatustieteiden toteutumiseen. Kuitenkin vanhemmat ovat heidän mielestään ujo ja eivätkä uskalla käyttää hyvin osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia lapsen päivähoitossa. Yhteistyöstä monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa kasvattajat odottavat enemmän vastuuntuntoista suhtautumista.

Tutkimukseni tuloksista näkyy selvästi, että vanhemmat antavat avoimesti tietoa siitä, mitä lapsi ei voi syödä, mutta he eivät rohkene ottaa kasvattajan kanssa puheeksi itseään askarruttavia asioita, esimerkiksi lapsensa käyttäytymistä tai aggressiivista reaktiota johonkin. On usein vaikea tavata vanhempia, jotta keskustella heidän kanssa lapsensa vaikeuksista. Siten ammatillaiset eivät usein saa vanhemmilta tukea ja hyödyllistä informaatiota. Joskus on tilanteita, joissa vanhempien ehdotukset pikemminkin vaikeuttavat asiaa kuin antavat tukea.

Tutkimukseni perusteella voidaan sanoa, että yhteistyössä vanhempien kanssa kasvattajat painottavat dialogin tärkeyttä, taitoa kuunnella, antaa palautetta ja reagoida joustavasti molempien puolten mielipiteeseen. Tilanteissa, joissa vanhemmat eivät anna tukea, ammatillaiset toimivat asiallisesti ilman sitä. Kaikissa tilanteissa vanhempien näkökulma otetaan vakavasti, sillä kielteinen palaute viittaa siihen, että asiaan tulee suhtautua arvostaen. Ammatillaiset odottavat vanhemmilta samankaltaista suhtautumista asiaan.

4 Millaisia menetelmiä ja toimintatapoja toteutetaan päiväkodissa vanhempien rohkaisemiseksi olla aktiivisia kasvatuskumppanuudessa?

Tämän tutkimusongelman selvittämiseksi kiinnitettiin huomiota siihen, miten henkilökunta yrittää vaikuttaa kasvatuskumppanuuden menestymiseen ja miten siinä on onnistuttu. Minua kiinnostaa, mitä konkreettisesti hyödynnetään päiväkodissa tärkeinä keinoina ja mitä nykyaikana pidetään sopivina viestintäkeinoina.

Onnistuneen kasvatuskumppanuuden edellytysten kannalta on tärkeää, että vuoro-vaikutus olisi vastuullista ja rakentavaa. Tulee olla vapaus kertoa, mikä on itselle mahdollista, ettei kukaan saa kannettavakseen muiden tunteita ja hyvinvointia. Se edellyttää turvallisuutta työyhteisössä ja syvempää työn reflektointia. Tärkeänä tekijänä, jotta yhteistyö onnistuu, pidetään kasvattajan taitoa kohdata vanhemmat, hänen asiantuntemustaan ja empatiakykyään sekä kunnioitusta ja luottamusta molempien osapuolten välillä. (Kaskela ja Kekkonen 2006, 29–31; Kiesiläisen 1994, 139 & Koivunen 2009, 158–159.)

Tutkimukseni perustella voidaan sanoa seuraava:

Ammattilaiset korostavat vanhempien motivaation merkitystä. Heidän mielestään ennen kaikkea vanhempien tulee ymmärtää oma roolinsa yhteistyössä ja sen tärkeyttä sekä on selkiytettävä vanhempien ja kasvattajien vastualueet. Kasvattajien kokemuksista saadaan selville, että ammattilaiset ovat huolestuneita kasvatuskumppanuudesta ja käyttävät paljon aikaa ja energiaa vaikuttaakseen sen menestymiseen. Kuitenkin tuloksista näkyy, ettei asia suju niin, kuin kasvattajat toivovat. Haastateltavan mukaan se riippuu pääasiassa juuri vanhemmista. Omasta puolestaan ammattilaiset ovat kiinnostuneita siitä, että monikulttuuristen lasten vanhemmat uskaltavat olla kumppanuksina lapsen hyödyksi. Tässä yhteydessä kasvatushenkilökunnan mielestä on tärkeää huolehtia siitä, että kaikki osapuolet, erityisesti vanhemmat saavat puhua riittävästi. Tärkeänä keinona pidetään dialogia.

Siten tärkeiksi keinoiksi päiväkodissa hyödynnetään erimuotoiset kasvatuskeskustelut. Laadittaessa varhaiskasvatussuunnittelua tai esiopetussuunnitelmia

vanhemmilta kysytään heidän toiveitaan hoidon tai kasvatuksen suhteen ja pohditaan yhdessä kulttuurikysymyksiä. Vanhemmilla on mahdollisuus keskustella luottamuksellisesti lastaan koskevista asioista. Kasvattajat korostavat, että keskustelun tulee olla avointa ja rehellistä sekä että työntekijä ei voi käsitellä asiakkaan arkaluontoisia asioita muiden kanssa, ellei vanhempi sitä hyväksy.

Tarvittaessa käytetään usein toistuvia henkilökohtaisia keskusteluja, muun muassa siitä, mitkä asiat auttavat kehittämään ja opettamaan lasta, mikä suunnitelma on. Vanhempien kanssa keskustellaan esimerkiksi siitä, miten tulee kannustaa lasta tekemään itse, ettei kannata tehdä kaikkea lapsen puolesta. Myös on tärkeää aihetta, ettei lapsen pidä saada tahtoaan aina läpi, tulee tuottaa lapselle joskus myös pettymyksiä eikä aina antaa periksi.

Lisäksi monikulttuuristen lasten vanhempien ennakkoluulojen voittamiseksi kasvattajat ovat myös esittäneet sopiviksi keinoiksi keskusteluja asioiden selvittämiseksi. Heidän mielestä tulee sekä rohkaista vanhempia tekemään kysymyksiä että tehdä kysymyksiä heille ”väärin” mielikuvien poistamiseksi.

Päiväkodissa käytetään yhteistyömuotoja: vanhempain- ja teemailtoja sekä palaveria. Huomioiminen vanhempia edellyttää myös jutteluja päiväkodissa kohtaamisissa. Tehokkain ja rakentavin keino saada todellista tietoa on mahdollistaa vanhempien läsnäolo esimerkiksi työharjoittelu päiväkodissa. Siten vanhemmat voivat saada omakohtaista kokemusta lapsensa hoitopäivästä.

Varsin tärkeä vaihe on tutustuminen päivähoitopaikkaan. Nimenomaan hoitosuhteen alkaessa on ensiarvoisen tärkeää luoda edellytyksiä hyvään vuorovaikutukseen ja toimivaan yhteistyöhön ja kasvatuskumppanuuteen. Päivähoidon aloittamisessa vanhemmille annetaan mahdollisuus olla läsnä lapsensa kanssa ja auttaa häntä sopeutumaan lapsiryhmään. Vanhemmat voivat itse tutustua päivähoidon periaatteisiin ja tapoihin sekä selittää asian lapselleen äidinkielellä.

Tärkeänä pidetään viestintäkeinoja. Tiedon välittämisen tulee olla riittävän selkeää ja ymmärrettävää. Informaation antamiseksi käytetään monenlaisia tapoja tai kanavia: lapsen reissuvihko, sähköposti, kirjoitetaan kirjeitä kotiin, kuvakortteja, elekieltä ja kasvomimiikkaa. Lisäksi on muistettava se, että täytyy puhua hitaammin

ja selvemmin kuin kantasuomalaisten kanssa sekä siitä, että silmät ja hymy myös kertovat. Lomakkeet äidinkielellä, muun muassa lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma, helpottavat asian ymmärtämistä.

Kasvattajan omasta asenteesta kasvatuskumppanuudessa, omasta kiinnostuksesta yhteistyöhön, empatiasta riippuu asian menestys. Tutkimukseen osallistujien mielestä tulee olla aktiivinen ja on haluttava vilpittömästi ymmärtää vanhempia. Tärkeä on tasa-arvoinen kohtelu ja avoimuus. Tässä yhteydessä kasvattajat oppivat sietämään erilaisuutta ja kestämaan, kun esimerkiksi syntyy vaikeuksia sekä itse oppivat nauttimaan toisten kulttuurien kohtaamisesta. Henkilökunta osoittaa, että vanhempia arvostetaan ja heidän vanhemmuuttaan kunnioitetaan.

Ammattilaiset korostavat äidinkielen merkitystä yhteistyössä. Tarpeen tullen käytetään tulkin ja kieliavustajan apua. Kiinnitetään vanhempien huomiota myös siihen, että tulee kannustaa lastaan oman äidinkielen opiskeluun.

Tärkeäksi keinoksi nimetään henkilökunnan asiantuntemus, joka edellyttää monikulttuurisuutta koskevaa koulutusta sekä kykyä luoda hyvää ja kannustavaa ilmapiiriä ja muita edellytyksiä onnistuneeseen kasvatuskumppanuuteen.

*Lopuksi voidaan sanoa, että kyselyjen ja haastattelujen perustella tehty tutkimus pystyy antamaan kattavan kuvan kasvatushenkilökunnan kokemuksista kasvatuskumppanuudesta eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien kanssa Lahdessa. Onnistuin saamaan mielenkiintoiset tulokset. Onnistumisessa auttoivat Lahden päiväkodeissa vallitseva ystävällinen, asiallinen ja kannustava ilmapiiri sekä kasvatushenkilökunnan innostus tutkimusongelmien ratkaisua kohtaan. Kiitokseni kaikille tutkimukseen osallistuneille ammattilaisille! Minulle on ollut merkityksellistä myös se, että olen saanut perehtyä itselleni tärkeään aiheeseen sekä päässyt lisäämään tietoa ajankohtaisesta kysymyksestä *monikulttuurisesta päivähoidosta*.*

Työn käytäntöön soveltaminen voi edesauttaa monikulttuuristen lasten viihtymistä päiväkodissa ja myöhemmin koulussa. Sen lisäksi yhteisymmärrys edistää luottamusta ja kunnioitusta henkilökuntaa kohtaan. Myös oman työn reflektoinnin avulla kasvatushenkilöstö voi muuttaa tarvittaessa omia käsityksiään, käyttäytymistään ja toiminnan laatua.

Tutkimuksen prosessi oli pitkä ja välillä raskas, mutta jännittävää ja opettavainen. Se hyvin auttaa minua tutustumaan paremmin suomalaisen päivähoiton toteutumiseen, muun muassa siihen miten ammattilaisten mielestä voi vaikuttaa myönteisesti kasvatuskumppanuuteen henkilökunnan ja monikulttuuristen lasten vanhempien välillä. Sain paljon kokemusta tavoista ja työvälaineistä työssä eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten ja heidän vanhempien kanssa sekä opin siitä paljon. Mielestäni onnistuin hyödyntämään monipuolisesti sosiaalialan koulutuksen, muun muassa ammattiharjoittelujen aikana tietoja ja kokemuksia.

Opinnäytetyön pituus hieman ylittää suositusrajat suurelta osin sen vuoksi, jotta kyselyjen ja haastattelujen perustella tehty tutkimus pystyisi antamaan kattavan kuvan varhaiskasvatusta koskevasta yhteydestä, johon kuuluvat kolme ensiarvoista ajankohtaista ilmiötä: monikulttuurisuus, kasvatuskumppanuus ja vuorovaikutus monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa. Tutkimus ilmestyy kolmena sidoksena. Jokainen kolmesta aiheesta vaatii tilaa, jotta sitä käsitellään huolellisesti ja monipuolisesti ottaen huomioon sekä oleellista teoriaa että kasvattajien kokemuksia.

Kun totesin, että työtäni on tiivistettävä, hylkäsin osia tekstistä vastentahtoisesti, sillä pelkäsin heittäväni lapsen pesuveden mukana pois. Hieman liian myöhään sisäistin, mitä nimenomaan tulee tiivistää ja tein sen. Kuitenkin sääntöjen mukaan uutta karsittua versiota sähköisenä tai paperisena ei voida ottaa vastaan esitysversion jälkeen. Siksi tämä opinnäytetyön versio on laajempi, kuin tutkimusversio ammattilaisille.

Uskon, että sosiaalialassa, varsinkin työssä lasten ja heidän vanhempiensa kanssa, ammatillisuus ja kasvattajan ihmisyyys, kyky ymmärtää, sietää, herättää vanhempien luottamusta ja käydä dialogia on hyvin tärkeää. Siitä riippuu rakentavaa vuorovaikutus ja toimivaa kasvatuskumppanuus sekä sanalla sanoen varhaiskasvatuksen laatu ja kaikkien hyvinvointi: lasten, vanhempien ja kasvatushenkilökunnan.

ILOA JA INTOA TÄRKEÄN YHTEISTYÖN KEHITTÄMISEEN!

LÄHTEET

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus ladulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. uudistettu painos. Helsinki: Edita

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1988. Teemahaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P., 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Härkönen, U. 2002. Mitä varhaiskasvatus on? Teoksessa Nuutinen, P. & Savolainen, E. (toim.) 50 vuotta opettajankoulutusta Savonlinnassa. Joensuun yliopiston Savonlinnan opettajankoulutuslaitos. Saarijärvi: Gummerus, 111–121.

Jauhola, H., Bisi, A., Järvi, J. & Rusama, P., (toim.). 2007. Pääkaupunkiseudun toimintamalli. Teoksessa Monikulttuurinen varhaiskasvatus B. Helsinki: Moniku, 3–61.

Järvi, J. 2007. Pääkaupunkiseudun toimintamalli. Teoksessa Monikulttuurinen varhaiskasvatus A. Helsinki: Moniku, 7–31.

Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudemus.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Stakes.

Kiesiläinen, L. 1994. Kasvatustyöskentelyn kulttuurivallankumous. Kriittinen korkeakoulu. Julkaisuja 16. Helsinki.

Koivunen, P.-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. PS-kustannus. Juva: WS Bookwell Oy.

- Kupila, P (toim.). 2004. Arvioidaan yhdessä. Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi.
- Lappalainen, S. 2002. ”Eskarissa eurokuntoon” – esiopetus (suomalais) kansallisenä projektina. Teoksessa Gordon, T. Komulainen, K. & Lempiäinen, K. (toim.). Suomeineitonen hei! Kansallisuuden sukupuoli. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 230–245.
- Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia –sarja 4. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Poikkeus, A.-M., Laakso, M.-L., Aro, T., Erlund, K., Katajamäki, J. & Lajunen, K. 2002. Vanhemmat kouluun. Tukitoimintaa vilkkaiden lasten perheille. Teoksessa Kinnunen, U. & Rönkä, A. (toim.). Perhe ja vanhemmuus. Suomalaisen perhelämä ja sen tukeminen. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy, 159–187.
- Rinkinen, L. 2002. Päiväkotilapsuus – yksilöllisyyttä ja sosiaalisia taitoja. Teoksessa Kolbe, L. & Järvi8nen, K. (toim.). Onks ketään kotona? Kasvatuksen suuntaa etsimässä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 168–181.
- Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Taipale, V., Lehto, J., Mäkelä, M., Kokko, S., Muuri, A. & Lahti, T. (toim.). 2006. Sosiaali- ja terveydenhuollon perusteet. 5.-6. painos. Helsinki: WSOY.
- Talib, M-T. 2002. Monikulttuurinen koulu, haaste ja mahdollisuus. Helsinki: Kirjapaja.
- Talib, M-T. 2007. Opettajana monikulttuurisessa koulussa. Teoksessa Niemi, H. & Sarras, R. (toim.). Erilaisuuden valot ja varjot. Eettinen kasvatus koulussa. Helsingin yliopisto, 37–51.

Talib, M-T. 2003. Monikulttuurisuus päiväkodille haaste. Lastentarha 1/2003, 6 – 8.

Uusitalo, H. 1995. Taide, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. 2. painos. Porvoo: WSOY.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Romankova, I. & Kuikka, L. 2009. Lahtelaisten maahanmuuttaja vanhempien tyytyväisyyskysely lasten päivähoidosta. Lahden ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Elektroniset lähteet:

Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. 2005. (Viitattu 13.4.2010). Saatavissa:

[http://lahti.fi/www/images.nsf/files/CBC954EDDE948D68C22576F20041F0B6/\\$file/Lahden%20kaupungin%20varhaiskasvatussuunnitelma.pdf](http://lahti.fi/www/images.nsf/files/CBC954EDDE948D68C22576F20041F0B6/$file/Lahden%20kaupungin%20varhaiskasvatussuunnitelma.pdf)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000. (Viitattu 5.4.2010). Saatavissa:

<http://www02.oph.fi/ops/esiopetus/esiops.pdf>

LIITTEET

LIITE 1 LAIT JA ASETUKSET MONIKULTTUURISESSA VARHAISKAS-
VATUKSESSA

LIITE 2 MONIKULTTUURISUUTEEN LIITTYVÄT KÄSITTEET

LIITE 3 PÄIVÄKODIN JA YHTEISTYÖN PERIAATTEITA

LIITE 4 KYSELYLOMAKE

LIITE 1

LAIT JA ASETUKSET MONIKULTTUURISESSA VARHAISKASVATUKSESSA

Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta

9.4.1999/493. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990493>

Suomen peruslaki 731/1999. (Viitattu 12.4.2010). Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

YK:n lapsen oikeuksien sopimus (LOS)

http://www.unicef.fi/lapsen_oikeuksien_sopimus

Ulkomaalaislaki (2004/301)

Hallintolaki (2003/434)

Lait löytyvät Työministeriön verkkosivulta www.mol.fi /Maahanmuutto

MONIKULTTUURISUUTEEN LIITTYVÄT KÄSITTEET

Suomeen muuttaa ihmisiä eri syistä. Yleisimpiä käsitelmäärittelyjä ovat seuraavat:

- maahanmuuttaja on yleiskäsite, jota käytetään kuvaamaan kaikkia maahan muuttavia henkilöitä.
- ulkomaalainen. Suomen oikeuden kannalta ulkomaalainen on henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen. Ulkomaalainen voi siis olla jonkin toisen maan kansalainen tai kansalaisuutta vailla oleva, turisti, liikemies tai pitkäaikaisessa tarkoituksessa maahan muuttanut, esimerkiksi siirtolainen, pakolainen tai turvapaikanhakija.
- siirtolainen. Siirtolainen on henkilö, joka muuttaa pysyvässä tarkoituksessa toiseen maahan hankkiakseen sieltä toimeentulonsa. Siirtolaisia eivät ole esimerkiksi opiskelijat tai turistit.
- paluumuuttaja. Ulkосуomalainen, joka on asunut Suomen rajojen ulkopuolella ja palaa takaisin Suomeen esimerkiksi ruotsinsuomalainen, Inkerin paluumuuttaja, Viron ja entisen Neuvostoliiton suomalaiset.
- pakolainen. YK:n pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen mukaan pakolainen on henkilö, joka on kotimaansa ulkopuolella tai jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn uskonnolliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta. Pakolaiseksi kutsutaan Suomessa myös yleisesti henkilöitä, jotka ovat saaneet jäädä maahan suojelun tarpeen vuoksi tai humanitäarisistä syistä.

Työministeriön määrittelemiä monikulttuurisuuteen liittyviä käsitteitä:

- monikulttuurinen, tarkoittaa eri kulttuurien tasa-arvoista rinnakkaiseloä
- monietninen, monikulttuurisuuden rinnalla käytetään käsitettä monietninen ja monikansallinen. Monietninen painottaa eri etnisten ryhmien, eri kulttuuri-ryhmien muodostamaa yhteiskuntaa.
- monikansallinen painottaa yhteiskunnan koostumista eri kansalaisuutta olevista, jotka voivat lainsäädännöllisestikin olla monikansallisia kaksoiskansalaisuuden myötä.
- kotoutuminen, prosessi, jossa maahanmuuttajat osallistuvat yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään. He ylläpitävät ja kehittävät

omaa kulttuuriaan ja etnisyyteen liittyviä tärkeinä pitämiään asioita. Kotoutuminen edellyttää myös sopeutumista sekä vähemmistöltä että valtaväestöltä.

- syрjätyminen, määritellään sosiaalipolitiikassa yleensä huono-osaisuuden kausautumiseksi. Maahanmuuttajan syrjätyminen tarkoittaa integroitumisen (kotiutumisen) vastakohtaa ja tarkoittaa toisaalta maahanmuuttajan vieraantumista omasta kulttuuristaan ja toisaalta jäämistä valtayhteisön elämän ulkopuolelle.
- suvaitsevaisuus, ennakkoluulottomuutta ja avoimuutta yhdistyneenä terveeseen itsetuntoon ja oman kulttuurin tuntemukseen sekä kykyä samanaikaisesti omaksua uutta ja vierasta sekä suhtautua siihen myös kriittisesti. Se on myös muiden mielipiteiden ja tapojen kunnioittamista.
- etnosentrisyys, oman kulttuurin piirteet määritellään normaaleiksi ja muiden epänormaaleiksi. Oma ryhmä (kulttuuri, kansa, muu ryhmä) asettaa itsensä keskipisteeseen ja arvioi ja tuomitsee toisia tästä lähtökohdasta.
- ennakkoluulo, perusteeton torjuva ennakkokäsitys
- kulttuuristereotypia, kulttuurinen yleistys. Stereotyyppiällä tarkoitetaan yksinkertaistettua, kaavamaisista mielikuvaa jostakin ihmisestä, rodusta, kansasta, instituutiosta tai tapahtumasta. Vuorovaikutuksessa kulttuuristereotypiat voivat vaikuttaa kielteisen hallitsevasti, jolloin muu informaatio suodattuu niiden kautta.
- etninen syrjintä, jonkin henkilön tai ryhmän asettamista muita huonompaan asemaan hänen/heidän etnisen taustansa vuoksi.
- muukalaispelko, voimakasta kielteistä ennakkoluuloa erilaisia, muualta tulevia ihmisiä kohtaan eikä heidän kulttuuriaan kunnioiteta eikä arvosteta. Muukalaispelko muuttuu usein muukalaisvihaksi, joka tähtää vähemmistöryhmän kartoittamiseen tai hävittämiseen.
- rasismi, ideologia, jossa kielteiseksi määritellyt ominaisuudet kohdistetaan tiettyyn rotuun ja tiettyyn ryhmään ihmisiä. Rasismi koostuu sarjasta kuvitelmia, joiden mukaan jokin ihmisryhmä on toista ryhmää moraalisempi, älyllisesti ja kulttuurisesti ylivoimaisempi ja jonka ylivoimaiset ominaisuudet periytyvät sukupolvelta toiselle. Rasismi saa erilaisia muotoja eri maissa riippuen historiasta, taloudesta, taustasta, kulttuurista ja muista tekijöistä.
- Ksenofobia, alkuperin tarkoittanut vieraanpelkoa. Nykyisin käsitettä käytetään yleisemmin tarkoittamaan ulkomaalaisvastaisuutta, muukalaiskielteisyyttä tai vihamielisyyttä erilaisina pidettäviä ihmisiä ja ihmisryhmiä kohtaan (vrt. muukalaispelko).

YHTEISTYÖN PERIAATTEITA

Päiväkodin ja yhteistyön periaatteita

- Jokainen lapsi on oma persoonansa.
- Noudatamme itse hyviä käytöstapoja sekä opetamme niitä lapsille. Näitä ovat esimerkiksi kiittäminen, anteeksi pyytäminen, tervehtiminen sekä toistemme huomioiminen.
- Päiväkodin opetus ei ole koulumaista. Leikillä on suuri merkitys. Sen avulla johdatellaan lasta oppimaan ja oivaltamaan.
- Suomalaiseen kulttuuriin kuuluu täsmällisyys, joten noudatamme sopimuksia ja kellonaikoja. Vanhemmat ilmoittavat säännöllisestä vapaapäivästään. Hoitoajat sovitaan palvelusopimuksessa. Tilapäisestä hoitoajan muutoksesta sovitaan lapsen ryhmän henkilökunnan kanssa. Lapsen voi hakea aikaisemmin hoidosta. Lapsen voi myös tuoda aamulla myöhemmin hoitoon. Hoitoaikamuutosten ilmoittaminen on tärkeää, koska henkilökunnan työvuorot ovat lasten hoitoaikojen mukaisia. Vanhemmat ilmoittavat viimeistään viikkoa ennen omat työvuoronsa lapsen ryhmän henkilökunnalle. Muutokset vaikuttavat henkilökunnan työvuorojen suunnitteluun.
- Päiväkoti tiedottaa vanhemmille hyvissä ajoin muun muassa retkistä ja muista tapahtumista.
- Vanhempien ja päiväkodin näkemykset kasvatuksesta välittyvät lapsen arkeen.
- Yhteistyö merkitsee sitoutumista yhdessä sovittuihin kasvatustavoitteisiin ja -periaatteisiin, sekä niiden mukaiseen toimintaan.
- Hoitosuhteen aluksi sovitaan perheen kanssa yhteistyön tavoista.
- Teemme yhteistyötä myös muiden tahojen, kuten lastenneuvolan, kiertävän erityislastentarhanopettajan ja koulun kanssa.
- Vanhemmat puhuvat lapsensa kanssa johdonmukaisesti omaa äidinkieltään. Näin he tukevat parhaiten lapsen oman äidinkielen kehittymistä.

KYSELYLOMAKE

Hei

Suoritan LAMK:ssa sosionomiopintoja. Opinnäytetyöni aihe on ”Kasvatuskumppanuus eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien kanssa. Päiväkodin henkilökunnan kokemuksia Lahdessa.” Kutsun teitä ystävällisesti täyttämään tämän lomakkeen, joka on olennainen osa opinnäytetyötäni. Kyselyyn vastataan nimettömänä eikä lopullisessa työssäni ei mainita myöskään päiväkotien nimeä. Lomakkeessa olevien kysymysten miettiminen auttaa myös keräämään ideoita seuraavia haastatteluja varten. Pyydän täyttämään lomakkeen mahdollisimman pian.

1. Sukupuoli n. m.
2. Työvuodet ammatissa alle 5 5-10 11-20 yli 20
3. Kuinka monta vuotta kokemuksia eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten parissa alle 5 5-10 yli10

4. Mikä koulutus sinulla on? Kuuluko koulutuksesi opintoja liittyen eri kieli- ja kulttuuritaustaisiin lapsiin?

 Oletko saanut täydennyskoulutusta, joka liittyy eri kieli- ja kulttuuritaustaisiin lapsiin? Mikä?

5. Työ eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten ja heidän vanhempiensa kanssa
 - a. tekee työsi kiinnostavammaksi
 - b. ei vaikeuta työhösi
 - c. kuormittaa sinua
 - d. tekee työstäsi haastavamman
 - e. muuta

Miksi?

6. Millaisia kokemuksia kasvatuskumppanuudesta eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien kanssa sinulla on?

6.1 Mikä auttaa saavuttamaan rakentavan yhteistyön vanhempien kanssa?

6.2 Mikä estää sitä?

6.3 Miten vanhemmat osallistuvat ja vaikuttavat sinun päätöksiisi ja toimintaasi työssä heidän lastensa kanssa?

7. Minkälaista tukea toivot vanhemmilta?

7.1 Kuvaile, millaisissa konkreettisissa tilanteissa eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhemmat ovat osoittaneet auttamista / auttamishalua sinulle / kollegallesi

7.2 Mitkä vaikeudet työssä eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten onnistuttiin poistamaan yhteistyössä heidän vanhempiensa kanssa?

7.3 Miltä alalta nämä ongelmat ovat olleet?

- 7.3.1 kommunikatiivisuus
- 7.3.2 kulttuuri-identiteettikysymys
- 7.3.3 lasten kehitys
- 7.3.4 muut

8. Millaisia kehittämissuhteita sinulla on, joita eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhemmat voisivat käyttää hyödykseen tulevaisuudessa?

8.1 Mitä lapsen taitoja pitää kehittää?

8.2 Miten neuvot/ohjaat vanhempia kehittämään näitä taitoja (menetelmiä ja toimintatapoja)?

9. Miten sinä yrität vaikuttaa kasvatuskumppanuuden menestymiseen? Miten siinä onnistuttu?

10. Miten toimit, jos saat tietää, että

10.1 vanhempien mielestä päiväkodissa ei hoideta / ei kasvateta heidän lastaan tarpeeksi hyvin

10.2 vanhemmat ovat sitä mieltä, että heidän mielipidettään ei oteta vakavasti

11. Miten toteutat työssäsi Vasun (2005) ohjetta, että vanhemmilla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lastensa hoitoon, kasvuun ja oppimiseen.

12. Nykyisten vaatimusten mukaan jokaisella lapsella pitää olla lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tai esiopetussuunnitelma.

12.1 Oliko konkreettisia ehdotuksia eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhemmilta (jos olet, millaisia), joita olet käyttänyt laatiessasi näitä lasten Vasuja /esiopetussuunnitelmia?

12.2 Miten vanhempien informaatio omasta lapsestaan vaikutti sinuun laatiessasi näitä lasten Vasuja / esiopetussuunnitelmia?

13. Miten voidaan pyrkiä edistämään kulttuurista moniarvoisuutta ja sosiaalista tasa-arvoa päivähoidossa sekä kasvatuskumppanuudessa?

14. Vasun (2005) mukaan kasvatuskumppanuus edellyttää kasvat keskustelua vanhempien kanssa.

14.1 Mistä asiasta sinä puhut konkreettisesti tässä tilanteessa eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien kanssa?

14.2 Kuinka usein käyt kasvatuskeskustelua

14.2.1 kerran määrättyä aikana (vuodessa, puolessa vuodessa ym.)

14.2.2 ensitapaamisessa

14.2.3 tarvittaessa (millaisissa tapauksissa?)

14.2.4 muut

14.3 Ovatko kasvatuskeskusteluissa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut tavoitteet ja menetelmät mielestäsi tukeneet monikulttuurisen lapsen minäkuva, kulttuuri-identiteettiä ja lasten keskinäisiä suhteita ryhmässä jne. Mistä esimerkistä omista kokemuksistaan voisit kertoa?

15 Millaisia kokemuksia sinulla on eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien odotuksista tai toiveista päivähoiton suhteen (hoito, kasvatus, opetus)?

16 Oletko törmännyt eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhempien käsityksiin, että heidän lapsiinsa suhtaudutaan rasistisesti

16.1 aikuisten taholta

16.2 lasten taholta

17 Oletko onnistunut luomaan avoimen ja luottamuksellisen suhteen, jotta olisi mahdollisuus käydä dialogia? Miten?

17.1 Onko vanhemmilta tullut aloitteita tässä asiassa? Mitä mieltä olet tästä?

17.2 Kuinka suuri osa vanhemmista sinun mielestäsi on passiivisia tässä asiassa?

18 Millä keinoilla/viestintäkeinoilla saavutetaan yhteistoimintaa ja yhteisymmärrystä?

19 Ovatko eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten vanhemmat antaneet sinulle positiivista palautetta työstäsi heidän lastensa kanssa? Miten?

20 Onko mitään muuta, josta haluaisit kertoa tässä asiassa? Kiitos.

Ystävällisin terveisin
Nelly